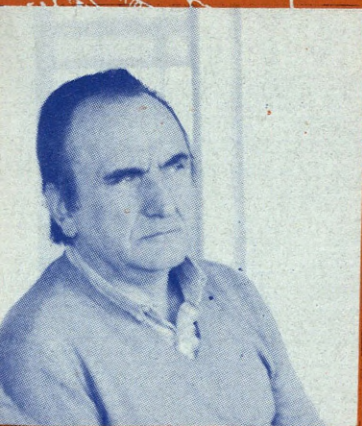

ARGIA

1987 Otsaila 22 — Lurtea — 1.139. zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

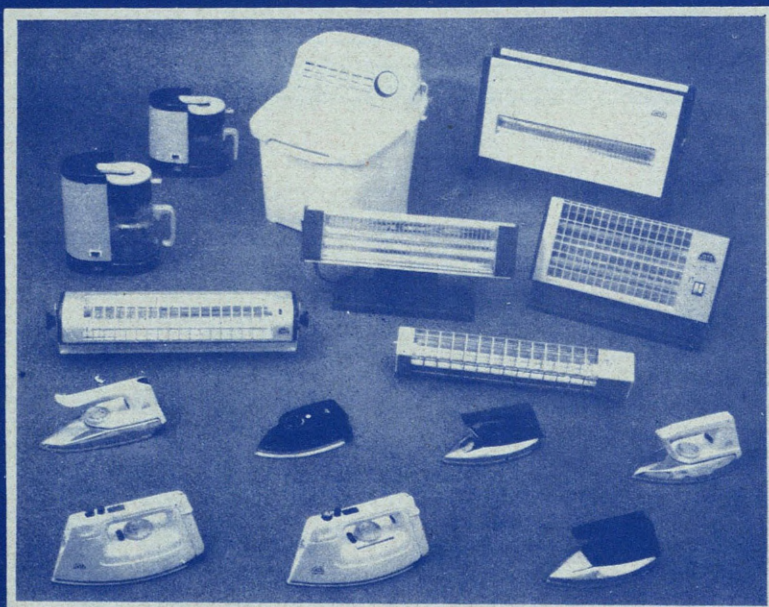
Manuel Tuñon de Lara:
Gernikako bonbaketa
terrore operazioa
izan zen»

Alfontso Etxeberria
ELAko idazkari
orokorrarekin
elkarrizketa

Irurtzun-Andoain
autobiaren obrak
1988.ean hastekoak
NORK NAHI DU
AUTOBIA?

Gure elektragailuak

Helburua...

...lehenak izatea.

JATA

JATA

EIBAR ELEKTROGAILUAK L.E.A.
Telex: 38533 — Telef.: (943) 71 82 43 (3 linea)
195 Postakutxa. EIBAR (GIPUZKOA)

kirolzaleen zerbitzutan

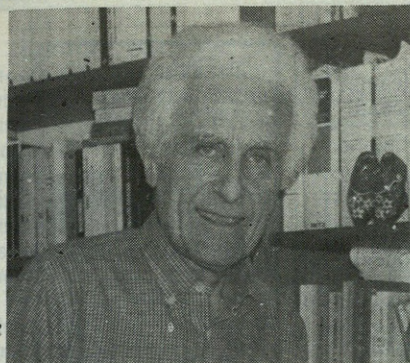

miner

donostia

271050 eta 270447

Gernika bonbardaketatik 50 urte bete-
tzen direla, Manuel Tuñón de Lara his-
toriagilea batzorde baten buru dugu, or-
duan jazotakoak, eta urtetan ezkutaturi-
koak, argitara atera guran. Horretaz
egin nahi izan dugu Tuñonekin aste ho-
netako elkarrizketa luzea, Madrilen jaio
eta 1946-1973 bitartean herbestean bizi
izan den intelektual argi honekin hain
zuzen ere. Gaur egun gure artean bizi
dela ezin ahanzi. **27. orrialdean.**

Historiaren eremura jo dugu aste ho-
netako kultur orrialdeetan. Fermin Arto-
lak eta kaleratu berri duen liburuak
eman digute aitzakia. Durangoan kixkali
zituzten hereseen aztarnen bila abiatu
zaigu Fermin eta bere liburuaren izena
«Hereseak Durango aldean XV. men-
dean» da. Gure historian gutxi ezagu-
tzen diren aztarnen bila abia gaitezke
guztiok «Baroja» argitaletxean argitara-
tu berri den liburu horretan. **38. orrial-
dean.**

1.139. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Lehendakari bila, eskandalo
eta apostu artean. **I. Zubiondo.**
16.— Alfonso Etxeberria: «Ez dago
sekretorik sindikalgintzan. **L. Mintegi.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Iran: armek baldintzak ipin-
tzen dituzte. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

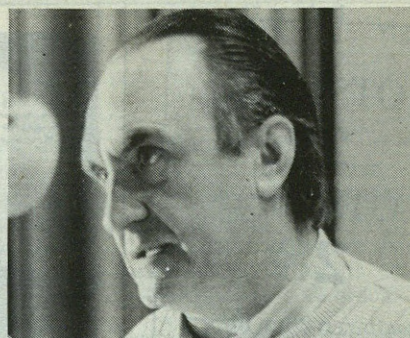
- 20.— Nork nahi du Irurtzun-An-
doain autobia? **J.M. Gogorza,**
X. Lekuona, eta J. Mollarri.
24.— Anjel Eliasekin Basauriko
presoen asesoria juridikoaz. **P. Urzelai.**
26.— «Euskalan», euskara lante-
gietara eramateko saioa. **Go-
rritxo.**
27.— Aste honetako elkarrizketa:
Manuel Tuñón de Lara. **I. Uria**
eta L. Mintegi.
32.— Aurrera dirau ikasleen mugid-
ak. **A. Pelaio.**
34.— Londonen squattatzea, gero
eta zailago. **S. Lazkano.**

KULTURA

- 37.— Kultur ataria. **Sabin.**
38.— Durango hereseak aztertu
ditu Fermin Artolak. **Agiña.**
40.— Mariano Izetarekin Elizondo-
ko txokoan. **I. Camino.**
41.— Datorren igandean hasiko da
Nafarroako Bertsolari Txapel-
keta. **P.U.**
42.— Euskal Txokoa, Donostian
abiatu den esperientzia. **J.L.**

ETA BESTE

- 45.— Berrindartzen ari den kross
country-a mundialetarantz. **G. A.**
46.— «Pilota Berri»ren errebolta.
G. Arrese.
47.— Bertsoak: Leinz bailarako be-
teranoen desafioari gazteek
erantzuna.
48.— Denborapasak.
50.— Azkena: **Alvaro Reizabal.**

Joan den udazkeneko hauteskunde
sindikaletan ere Eusko Langileen Alkar-
tasuna sindikatuak bere gorakadan segi-
tu du, eta lehendik zeukan hegemonia
areagotu egin du. Bere buru nagusi den
Alfonso Etxeberriarengana jo dugu,
ELAri buruz lasai hitzegiteko asmotan.
Azkenean gure nahiak idatziz egindako
elkarrizketa labur batean geratu da bai-
na intentzioa hor dago eta fruitua ere
bai, irakurleak juzga dezan. **16. orrial-
dean** kausituko duzu.

1988.ean hasi nahi dituzte Irur-
tzun-Andoain autobien obrak. Bienbi-
tarteetan, galdera bat planteatu nahi izan
dugu aste honetakoan: Nork nahi du
autobia? Ekologia ikuspuntutik, Irur-
tzun-Andoain autobia izango da gaur
egun Euskal Herriak duen gai eztabai-
dagarrienetakoa. Iruñea eta Donostia bi-
tarteak komunikabideak hobetzearen
alde agertzen bada ere mundu guztia,
hori lortzeko bitartekoetan sortu da ez-
tabaida. Informazio zabala **20. orrial-
dean.**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki
Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Iras-
torza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo
Sastre, Iñaki Uria, Xalbardin, Pello Zubi-
ria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta
Jimenez, Karmelo Landa, Laura Minte-
gi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txo-
txe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Ola-
no, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosgarai,
Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande
Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agi-
rre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Jo-
seba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe
Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia
Elosegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot
Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean
Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Ti-
to Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Iza-
girre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Li-
zartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan
'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendi-
guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro
'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier
Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sa-
rriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionan-
dia, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Mikel
Ubillos, Urederra.

Marraskilariek: Joxemi, Julio.

Publizitate: Maximo Aierbe,
Joxe Mari Ostolaza.

Administratzailea: Jon Barandiar-
ran, Agus Barandi.

Ardua teknikoa: Simeon Ba-
rrero, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña
19 Behea. 20012 Donostia.

Telefona: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 145 pezeta / 7 li-
bera (BEZ barne).

**1987. urterako harpide-
tza sariak:** (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....360 libera.
Estatu Espainola.....5.300 pezeta.
Beste atzerriak.....7.200 pezeta.
Airez.....11.000 pezeta.

OTSAILA 22 OTSAILA 28

otsailaren 28an ilberri

mareak: (otsailaren 22an)
gora: 11.41 eta 0.25
behera: 05.17 eta 17.58

eguzkia: (otsailaren 22an)
irten: 06.58
sartu: 17.59

(ordulariaren ordutan)

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

Titulua: Tintin urre beltzaren lurraldean

Egilea: Hergé

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 62 orrialde, 690 pta

Zorte txarraren zenbakia gaintitu ondoren, Tintinen 14. liburua ateratu zaigu. Kazetari xalo eta kementsu hau Arabiako lurraldeetara joan da oraingoan, hango petrolio irteera kontrolatzera, bertako talde batek ingeles kolonialismoaren aurkako ekintzak burutzen bait ditu. Ez da esan beharrik kazetaria noren alde jarriko den.

Tintinen abenturak oso eztabaidatuak izan ziren atera berri zituztenean; alabaina, eragin izugarria izan zuten ondorengo komik-mugimenduan. Bere abenturak 29 hizkuntz ezberdinetara itzuli dira eta atsegina jakitea horietako zenbait hizkuntz minoritarioak direla: euskaraz aparte, galesa, galegoa, okzitanera, bretoiera e.a. Bada-kizue ba irakurleok, Argiako komikiak motzak geratzen bazaizkizue...

Titulua: Harria sutan

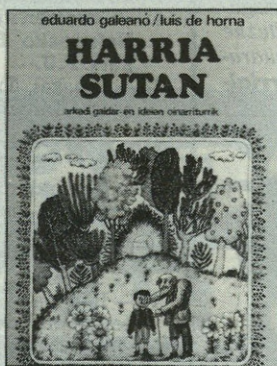
Egilea: Eduardo Galeano, Luis de Horna eta Joxantonio Ormazabal

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 30 orrialde, 450 pta

Bederatzi urteko haurrentzat idatzirik dago Elkarrek argitaratu duen liburu berri hau. Bere egileak, Eduardo Galeano uruguaiarrak ipuin hunkigarria kondatzen die haurrei. Herri ttipi batera agure zahar bat iristen da, laster bertako herriaren sinpatia irabaziz. Bestalde, haur batek agurea gaztetzeko sekretua aurkitzen du, bere lagunari inbentoa eskainiz. Honek berriz, oparia ukatzen dio, bere nortasunaren aurka erabat joango zela-koan.

Ederra benetan ipuin moralista hau. Euskara erraz baina aberatsean itzulia, lan aberatsa eta landua Joxantonio Ormazabalek egin duena. Marrazkiak ere, kalitate handikoak dira, kolorez eta espresioz beterik Luis de Horna haurraren munduan sartzen ahalegindu da,

Titulua: Dado iratxoa

Egilea: Seve Calleja eta Xabier Monasterio

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 65 orrialde, 350 pta

Gaisoturik topatzen den ume bat, bere jostailu mordoen lagun ona egin da, hauek bizidunak bezala ageri direlarik. Behin batez haurraren amak, Dado iratxo (duende) bat ekartzen dio, eta honekin egingo ditu abentura bizi biziak. Liburuak haur bitxi baten munduan sartzen gaitu, jostailu irrealak bizidun gisa azalduz, orri gehienak marrazki

DADO IRATXOA

S. Calleja-X. Monasterio

ederrez horniturik agertzen badira, norbaitek pentsa dezake 9 urteko haurrentzat zenbait alditan nahiko lapaitza izan daitekeela. Hala ta guztiz kalitatea ezin zaio ukatu eta honela irabazi zuen 85eko Zaratutzko Lizardi saria.

PLAZARA

Aldizkariaren izena: Plaza-
ra

Argitaletxea: Irungo euskararen udal kontseilua

Kalitatezkoa benetan Plaza-
za azken zenbakiaren azken zenbakia. Gogoz ari dira Irungo udaleko euskara kontseiluaren laguntzaz aldizkari hau ateratzen duten morroiak. Ipar eta Hego Euskal Herriko berriak bat egin nahian eta herri guztiari eskainiz. Orohar 15 artikulua eskaintzen dizkigute gai mordoa ukituz: musika, folklorea, berriak, toponimia, linguistika...

Ibon Sarasolari entrebista egiten diote, honek, bere hiztegian lanean ari dela eta euskararen zenbait arazo linguistiko ageri dizkigu, gure hizkuntzaren ezagupena nahiko kaskarra omen da eta honek zenbait traba sortzen dizkigu.

Hurrengo entrebista Antton Valverderi egiten diote eta honek bere historial artistikoaz gain gure herrian sortu ziren zenbait mugimendu aztertzen ditu, izan duten garrantzia adieraziz: mugimendu kulturala, bertsolaritzaren bultzakada, poesiarena e.a.

Hilabetero bezala Irun aldeko toponimia lantzen jarraitzen du Loidik. Beste zenbakietan landare izenak aztertu bazituzten, oraingo honetan animalienak izango ditugu porotagonistak. Hauek eta bere inguruak garrantzia omen dute zenbait leku izenetan. Beren artean abereak, hegaztiak, ugaztunak e.a. topa ditzakegu.

Mixel Aire artzain bertsolariarekin entrebista ez da falta. Honek ordea, ez du bertsolaritzari buruz hitz egiten, ardiaren mozkinen buruz baizik.

Literatur-atalean, Urresti-llako Pako Aristik istorio-ipuina idazten du Paulino Uzkudun izandako bozeolariari buruz. Nola hasi zen famatua izaten, bere bururak Europa mailan, Ameriketara, diru-kontuak e.a. Biografia ttikia ipuin moduan aurkezturik.

Beste hamaika artikulua ezberdin eskaintzen dizkigu aldizkariak, paper-faltagatik aitatuko ez ditugunak, hala ta guztiz, kalitatezkoa lehen esan dugun bezala.

Albistaria

Aldizkariaren izena: Unesco albistaria

Ezaugarriak: Hilabeteroko aldizkaria, 24. zenbakia, 150 peztu.

UNESCO elkarte naziarte-koa, hilabetero aldizkari kulturala argitaratzen du 33 hizkuntza ezberdinetan. Azter-

tzen dituen gaiak desberdinak dira bat bestearekin konparatuz: astronomia, geografia, fisika... hilabete honetan berriz, nazioarteko irudimen ezberdinak aztertzen ditu. Herri batek bere historiari atera ikasbideak oro eta nola bere iduriak —maiz askotan ospe handiko gizaki eta aparteko baten ingurua gauzatzen da.

Irudimen kolektiboaren barne, halaber, irudiak sartzen dira, beraien bitartez komunitate batek beste herrialde edo zibilizazio baten errealitatea, edo zehatzuz edo desitxuraturaz, aditzen duela. Herrien irudimena beren geroa ere bada, garapena irudikatu eta sakatzeko duten ahalmena.

Zientziak eta tradizioak ez dute hastandurik egon beharrik, biak gizonaren garapena bilatzen bait dute, batzuk modu batean, besteek desberdinean, baina gizonaren agarapena azken finean. Baina utz ditzagun Unescoren iritziak, gauza hauek askotan teoria hutsean gelditzen bait dira eta ikus dezagun eskeintzen dituen artikulua interesgarriak:

- Al Ghazali filosofiatik esperientzi mistikora
- Al Ghazaliren izpiritu bilakaera
- Alexander Ostrovski
- Latinamerika europar pinturan zehar
- Seme-alaba sailduak antzinako Txinan
- Abaco Japoniarra

- Garuna aztergai
- Zientzia eta tradizioz
- Gizon afrikarra garapenaren aurrean
- 1986: nazioarteko bakearen urtea
- Herrien jaikiera ordua.

ASTE HONETAN NABARMEN

Tene leihaketako ipuinak, hirugarrenez kalera

Titulua: Tene lehiaketa 86

Egilea: Askoren artean

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 60 orrialde, 358 pta

Tene Mujika zenaren omenez 3. urtean banatu ditu Debako kultur-elkarteak literatura-sariak. Aurten berriz, lehen hiru ipuinak batera, Debako bertako irabazlearekin eskeintzen dira liburuska honetan.

Lehen ipuina «Himalatxan xaloaren ipuina». Lauetatik hoberena dugu dudarik gabe. Bertan ekialde hurrune-ko ipuin txiki bat kontatzen digu. Himalatxan gaztea zela, bere gurasoen heriotzea ikusi opndoren bizitza xalo eta baketsua erabakitzen du. Urteak pasa eta bere bizimoduarengatik oreka pertsonal ospetsua lortu ondoren, bere lurraldeko printzea etortzen zaio bere zoriontasuna eros nahian. Argumetu mota hauek nahiko tipikoak badira, ipuin honen kalitatea bere idazkeran datza. Sintaxia eta lexikoa menderatuz, hizkuntza airoso eskaintzen digu.

Bigarren ipuina, «Karrerista baten hasierak», txirrindularia izan nahi duen mutil baten historia da. Autoreak, bere ametsak, lehen lehiaketa, gurasoei eztabaidak e.a. kontatzen dizkigu, orri kopuru txikia duela medio.

«Bakartia» dugu hirugarren ipuina. Gizon bakarti eta arrunt bati, egun batean hutsa dela eta, urdanga bat joaten zaio etxera bere gorputza eskainiz. Neska eta gizon honen elkarriketa dugu ipuinaren oinarria, bizitzaren zailtasunak, kontradizioak, nekeak e.a. Autoreak bakartia protagonista denez gero, ez du «gizon urdangazale» bezala jarri nahi, eta kale berean abizen bereko gizon bat bizi denez, honela gaintzen du prejuizio moralista hau.

Azken ipuina, gerra zibilean gizon batek bere anaia-ri dizkion gutun-kopurua dugu. Gutunak, anaiak pasa dituen fronte ezberdinak deskribatzen ditu, bertako ankerkeria salatuz.

**Ez dugu oraindik goia jo
Zure harpidetzarekin,
aldapa samurrago**

LARRUN

Euskal nazio projektu bati buruz

LARRUN aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izen-deiturak _____

Bizilekua _____

Herria _____

Banku edo Aurrezki Kutxa _____

Bulegoa _____

Kontu zenbakia _____

Sinadura _____

Helbidea: Ametzagaña 19 - behea, DONOSTIA 20012.

**Urteko abonamendua
(bi zenbaki)
1.000 pezeta
60 libera**

musika

■ Otsailaren 21ean Iruñeako Anatasuna Polikiroldegian **Kortatu** eta **Tijuana in Blue** taldeak entzun ahal izango dira. Sarre-
ra 600 pezetatan jarriko da salgai.

■ Otsailaren 22an La-kuntzako Ilargi dantzalekuan **Zarama** taldeak kontzertu bat eskainiko du, hauekin batera **Haiser** talde arabarra ere entzuteko aukera izango da.

□ Otsailaren 27an gaueko 8etan Irungo Udaletxeko "Sala capitular" delakoan Begoña eta Soledad-ek kontzertu bat eskainiko dute.

□ Martxoaren 1ean Lakuntzako Ilargi dantzalekuan **Mak** musika taldeak kontzertu bat eskainiko du.

□ Martxoaren 6an Bilboko La Casillan eta 7an Donostiako Anoeta Polikiroldegian **Psychodelic Furs** entzuteko aukera izango da.

□ Donostiako Anoeta Polikiroldegian **Motorhead** taldeak martxoaren 7an kontzertu bat eskainiko du.

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa berriz, otsailaren 26an Eibarko Amaia antzokian kontzertu bat eskainiko du. Kontzertu honetako zuzendaritza lana Patrick Fournier zuzendariaren geratuko da. Arratsaldeko 5,30etan beraz, Eibarko Amaia antzokian.

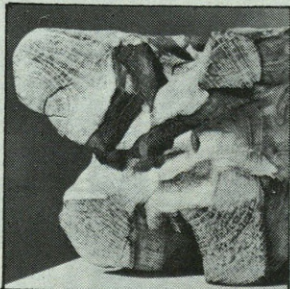
arte

Bilboko Euskal Museoa

Bilboko Euskal Museoa (Unamuno Plazan) Fidel Raso eta Pedro Zarrabeitia argazkilarien lanak ikusgai egonego dira martxoaren 8a bitartean. Lan hauetan hirietako irudiak agertzen dira gehienik, telegrafo hariak sortzen dituzten dibujoak, industrial poligonoak. Irudi hauek berez oso artistikoak ez badira ere, argazkilariak ematen dieten perspektiba berezi horren bidez irudi ederrak lortu omen dituzte...

Gure burumuinaz erakusketa

Donostiako Aurrezki Kutxa Probintzialeko kultur aretoa (Garibai Kalea) "Gure burumuina" izenpean erakusketa bat ikusteko aukera izango da martxoaren 17a bitartean. Erakusketa hau "Museo de la Ciencia" delako erakunde katalandarraren laguntzaz eratu da eta bertan zati garrantzitsu horren inguruko materia ugaririk ikus daiteke (bibliografia, argazkiak, ...).

otsaila

23 Erne ibili zeren egun horretan bukatzen da Eibarren Ongarri Elkartek antolatutako erakusketa. Erakusketa honetan Eduardo Momeñeren lanak ikus daitezke. Martxoari begira Ongarri elkarteak Olivia Parker argazkialariaren lanez osatutako erakusketa bat antolatu nahi du.

■ Bilboko Arte Ederren Museoa berriz, otsailaren 6an hasitako erakusketa bat martxoaren 29a arte zabalik egongo da. Rafael Navaroren argazki diploek osatzen dute erakusketa hau.

Erakusketa ugari Durangon

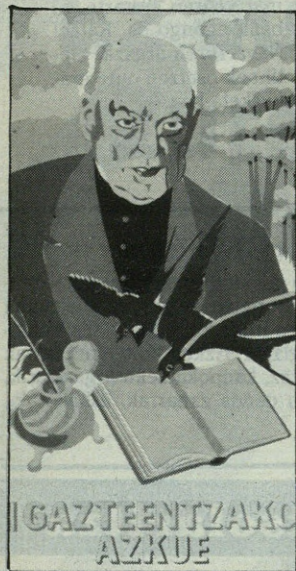
Durangon erakusketa bat baino gehiago ikusteko aukera izango da hurrengo egun hauetan. Durangoko kultur Udal aretoa (Ezkurdi Plazan) Ricardo Cataniaren irudiak eta Jose Luis Vidondoren argazkiak ikusgai daude jadanik. Azken honen argazkiak barrualdetakoak dira ez dago beraz, kanpokaldeko argazkiarik, paisaiak eta abar. Garai batetako denda zaharrak, eskailerak, toki bakartiak dira...

bertsolaritza

Nafarroako X. Bertsolari txapelketa. — Hogeita-zortzi lagun arituko dira aurtengo Nafarroako bertsolari txapelketan. Finalera ailegatu bitartean lau finalerdi ospatuko dira. Lehenengoa martxoaren 1ean Altsasun ospatuko da eta bigarrena Alduden hilaren 8an. Honoakoak dira Altsasun parte hartuko duten bertsolariak: Jean Pierre Mendiburu, Lontxo Aburuza, Martirikorena, Moises Jaso, Zeberio, Matxindiarena eta Izeta.

□Bilboko Aurrezki Kutxa Munizipalak "Azkue Jubenil" bertso sariketaren deia zabaldu du. Gazteei zuzendutako sariketa honetako epea marxòaren 3lean bukatuko da..

■Trapu Kursaal Show izeneko antzerki taldeak berriz, otsailaren 27 eta 28an gaueko 9etan eta 10,30etan Donostiako San Telmoko Abadian emanaldi bat eskainiko du.

■Orain taldeak bestalde, Getxoko Algorta zineman "Divinas palabras" izeneko lana antzestuko du otsailaren 27 eta 28an arratsaldeko 8ak inguruan.

■Geroa taldeak hila-ren 15a bitartean "Doña Elvira imagine Euskadi" lanaren ekitaldiak amaitu ondoren otsailaren 22a bitartean "Grand Place" Onaindiarena antzestuko dute Donostian bertan.

dantzaldiak

Kresala Irunen

otsaila

21 Donostiako Kresala dantza taldeak ekitaldi bat eskainiko du otsailaren 21ean Iruñgo Amaia zinemaren arratsaldeko 8etan. Ekitaldi honetan "Iruleak" izeneko lana estreinatuko da.

Ereintza Oreretan

otsaila

25 Datorren asteazkenean berriz Ereintza dantza taldeak Ihauterietako Sagi Dantza eskainiko du Erreterietako plazan.

Argia Donostian

otsaila

26 Aurreko bietara joaterik ez baduzu, Argiak ematen dizu hirugarren aukera bat, ostegunean, arratsaldeko 8tan, Donostiako Victoria Eugenia antzokian.

Titiriteroak

Ihauterietan

Ihauteriak direla eta Sebastopoleko Titiriteroek emanaldi ugari izango dute: hilaren 27an Donibane Lohitzunen arratsaldeko 3etan. Martxoaren 1ean Bilboko Unamuno Enparantzan eguerdiko 12,30etan eta arratsaldeko 6etan eta 2an Erreterietako Alamedan.

antzerkia

otsaila

21 Debako Goaz taldeak "Ez da pale egiteko oldua" izeneko antzestana ekainiko du Alegen gaueko 9etan otsailaren 21ean.

martxo

1 Zuberoako Maskarada ikusi nahi baduzu, hurrengo hautua martxoaren 1ean duzu, Garendainera hurbilduz.

zinema

Mutrikun

otsaila

20 Mutrikuko zine klubak bestalde, Franz Copolaren "Rumble Fish" (La ley de la calle) eskainiko du Ederrena zineman gaueko 10etan.

Ameriketako hirurogeigarren hamarkadako kuadrilak desagertuak dira jadanik, bere arteko borroak eta gorabeherekin batera. Hala ere, bizirik dirauten kuadrilak batzuk berriz ere jardun hauei ekingo diete...

Azpeitian

otsaila

20 Azpeitiarrekin egun berean Federico Felliniren "La nave va" izeneko filma eskainiko dute. Arratsaldeko 8,30tan, Soreasu zineman.

Bilboko Fas

otsaila

23 Bilboko Fas zine klubak astelehen honetarako Daniel Vigne zinegilearen "El regreso de Martin Guene" izeneko filma eskainiko du. Arratsaldeko 7,30etan San Vicente Kaleko 2. zenbakiko egoitzan.

Goierri

otsaila

21 Larunbatez Ordiziako herri antzokian arratsaldeko 4,30tan "Papá está en viaje de negocios" izeneko filma yugoslabiarra eskainiko du.

Sei urtetako ume baten ikuspegiatik familia baten gorabeherak azaltzen zaizkigu, une, istoriko baten kokatutako istorio bat delarik: Titoren antistalinismoaren garaia, hain zuzen ere.

Tolosan

otsaila

20 Tolosan berriz, ostiral honetan, Maurice Pialat-en "Loulou" filma ikusteko aukera izango da.

Bikote baten amodio eta desamodioaren istorioaz gain, hirieta-ko klase baztertuen dokumentu etnografikoa eskaintzen zaigu.

Zestoako X. Euskal Zinema Topaketa

Aurten ospatuko da zinema topaketa hauen hamargarren ekitaldia. Honokoak dira bertanparte hartzeko bete beharreko baldintzak: filma 8, Super 8 eta single formatotakoak izan daitezke, zuri beltzean edo koloretan, mutua nahiz soinudun; euskaraz eginak izan beharko dute; filmaren luzapenak ez du mugaruk izango; izena ematerakoan filmaren dato batzu ezinbestekoak izango dira: formatoa, proiektzio abiadura, kolorea, soinua, egilearen datoak... Filma bidaltzeko epea apirilaren lehen amaituko da eta honoko helbidera bidali beharko dira: Zestoako Zine Klub Taldea, X. Euskal Zinema Topaketa, 88. Posta Kutxa, 20.740 Zestoa, Gipuzkoa. Jakin ezazue honekin batera II. Euskal Bideo Topaketak ospatuko direla eta lanak helbide berera bidali behar direla.

Mendi-Zinema Zikloa

Mendizaleek izango dute bai, zer ikusi datozen egunetan Eibar, Irun eta Azpeitian (Donostian pasa den astean izan bait zuten). «Mendi-Zinema» izenpean filma ziklo bat eskainiko esandako herri horietan, honokoak dira beraz, ikusi ahal izango diren filmak: «heliski», «Temples of time», «Skinny Skying» (fondozko eskia), «Diversión en Hawai» (Surf eta wind-surf), «Esquí acuático», «La vida en la punta de los dedos», «Punto limite», «Christopher Profit», «Rafting», «Fuera de pistas», «Kilómetro lanzado» eta «Kayak de alto vuelo». Beraz hilaren 16tik 20ra bitartean Eibarren, 23tik 27ra Irunen eta Azpeitiakoaren berri bere garaian emango dugu.

ihardunaldiak

Bidaietaz ihardunaldiak

Donosti-Berri Elkartek abidaietaz ihardunaldi batzuek ekin dio. Ihardunaldi hauek jadanik hasiak dira, otsailaren 12an hasi bait ziren Txinari buruzko hitzaldi eta bideoak pasatu zirelarik. Ihardunaldi hauek otsailetik martxora bitartean izango dira, ostegunero. Aste honi dago-kiona hilaren 26koa dugu. Gaia: Turkia. Hitzaldi guztiak, Donosti-Berri Elkartean (Osasuna kalea, 1), arratsaldeko 7,30tan izango dira.

ASTE HONETAKO FILMA

Indarraren legea

Espioitza modernoa gai edo aitzaki bezala harturik egindako filmeak, nahiz eta tresneria eta sofistikazio handien erakusle izan, errekurtsu zinematografiko eta teknikoen garapenaren garaian, ez dira erabateko pelikulak ateratzen. Ez dute behintzat «gerra hotza»ren inguruan egindako pelikula haien xarmarik.

Diogun honek, beste zenbaitentzat bezala, aipatzera goazen «La calle de la media luna» filmerako ederki asko balio du. Elementu guztiak dauzka pelikula paregabe bat izateko... baina ez zaitu erabat asetuko.

London-en kokaturik dago, biolentzia, sexoa, diplomazia eta egoera ikusgarriak beteta, bereziki kamararen erabilera paregabeagatik laudagarri iruditzen zaigun zinta honen ekintza.

Petrodolare, arabe, Lord eta diplomatikoen artean gartzatzen da «askatasuna» eta «indibidualismoa» isladatzen dituen pertsonaia emakumezkoaren papera. Amerikar bejatariana bat, burua bezainbat sexoa erabiltzen dakiena nahi duena lortzeko, etikaren kontzeptu amorala bat erabiliz baina beti ere maitasunari supeditatuz, saltsari puntu erromantikoa emanez.

Sigourney Turner, «Aliens» pelikulagatik oscar-erako izendatua dagoena eta Michel Caine «Hannah y sus hermanas»en egindako lanagatik ere beste batetara izendatua dagoena ditugu aktore nagusiak. Ondo betetzen dute beren lana. Aktore kaskarragoko batzurekin ez luke seguruenik filme honek aguantatuko.

Izan ere gidoian dauka pelikula honek bere punturik ahulena.

Hala ere mediatik gorako pelikula dugu, dudarik ez. Iru-di aldetik ikusgarria, gai aldetik sujerentea eta nahiz eta suspentse handiegirik ez izan bere exotismo puntuekin denbora-pasarako egokia izan daiteke neguko arratsalde euritsu hauetan.

Martin Goikoetxea

□ «La calle de la media luna». Bob Swaim. Sigourney Weaver eta Michael Caine.

Nafarroako historiak hitzaldiak

otsaila

27 Ustaritzeko Jeronimoren Institutoak urte guztirako Nafarroako historiak prestatu duen hitzaldi sortaren berri eman du. Honela, hitzaldi sorta hau otsailaren 27an hasiko da, Domingo Gallegoren eskutik, honek aztertuko duen gaia "Nafarroako nekazal sektorearen aldaketak XX. gizaldiaren lehen herenean" izango delarik. Hitzaldi hau Ustaritzeko Jeronimoren Institutoan bertan izango da.

Literatura eta historia

otsaila

28 Bergarako UNEDeko Historiako Departamentuak Literaturaz eta Historiaz hitzaldi batzu antolatzeari ekin dio. Hitzaldiak urtarrean hasi ziren, eta larunbatero izaten dira. Aste honetako hilaren 28koa du. Nieves Muñiz (Extremadurako Unibertsitatekoa) "Eleberri historikoa"z arituko da. Hitzaldia goizeko 10etatik 13etara bitartean izango da Bergarako UNEDen (San Martin Enparantza, 1).

Bizkaiko goi mendi eskola

Bizkaiko goi mendi eskolak, alpinismo atalean negu mendi oinarritzko ikastaroa eratu du. Klase terokikoak eta 24 eta 25ean Bilboko Kirol etxean klase praktikoak izango dira. Bestalde, martxoaren 1erako eta 28rako Alto Campón beste klase praktiko batzuz izango dira (1.500 pela eta pioleta eta kranpoiak eraman behar dira). Ikastaro hauetan apuntatzeko azken eguna otsailaren 22a da. Arduraduna: Jesus Mari Kristobal.

Klaseak lanaren truke Arratian

Langabezian bazaude AEKk Kurtzulu kooperatibarekin batera badu aukera bat zuretzat Igorren: goizean hiru ordu solao eta berotegietan lan eginda kostoaren zati handiena ordain dezakezu. Piperrak eta abar ipintzen, jorrazten eta batzen ez badakizu, garaiz zaude euskara eta lanbide berria hartzeko... gainera zure sakelarizulorik egin gabe. Ikastaroak martxoaren 9an hasi eta uztailaren 2ra arte iraungo du. Esperientzia berri honetarako partaide izan nahi baduzu maugitu zaite, hamabirentzako beste-rik ez dago lekurik eta.

ikastaroak

"Komunikabideak eta Hezkuntza" Deustun

Izenburuak dion bezala, "Komunikabideak eta hezkuntza"z ikastaroa antolatu da Deustuko Unibertsitatean. Aurten goi martxo eta abendua bitartean bi ikastaro egingo dira, mila ordutakoa bakoitza. Batez ere metodologia aktiboa erabiliko da, bai arlo teoriko bai praktikoan, eta ikastaro bakoitzak berrogei pertsona izango ditu. Izen emateak otsailaren 23a bitartean egin behar dira. Eskabide orriak nahi duenaren esku egongo dira Deustuko Unibertsitateko ICE-ren idazkaritzan.

Soziolinguistika ikastaroa

Txillardegi Doctor Camino liburutegian astezkenor ematen ari den soziolinguistika ikastaroaren barruan, hilaren 25ean tokatzen dena "Hizkuntz politika Errepublikako Sobietikoen Federakuntzan (Estatu Baltikoak eta Kaukasikoak bereziki)" gaiari buruzkoa da. Beste gainera hitzaldiak bezala arratsaldeko 7,30tan izango da.

Ganaderitza ikastaroa

Hilaren 16an hasi zen nekazari gazteei eskeinitako ganaderitzari buruzko ikastaroa Zabalegi eskolan. Ikastaroak 18 egunetako iraupena du, astelehenetatik ostegunetara, Zabalegin eta etxean txandaka egonaz (aste bat eskolan eta bestea etxean). Eskolan goizeko 10etatik arratsaldeko 5etara luzatuko dira klaseak. Behar dutenek eskolan bertan afaldu eta lo ere egin dezakete. Ikastaroa dohainik izango da.

lehiaketak

□ Lehiaketa berezia eratu du oraingoan Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipalak: jatorrizko musika sortzeko hain zuzen ere. Gipuzkoan sortu edota bertan bizi diren konpositore guztiei zabalik dago lehiaketa hau. Konposizioak gehienez minutu bateko iraupena izango du. Euskal Herriko musika herritarrarekin nolabaiteko lotura izatea nahi litzateke. Otsailaren 28an amaituko da lehiaketa honetan parte hartzeko epea.

□ Ipuin eta bertso sailetan, Bilboko Aurrezki Kutxa II. Azkue lehiaketa antolatu du gazteentzat. Bi maila ezberdinduko dira: 13 urte arte eta 14-17 urte bitartekoentzat. Gai aldetik libreak dira lanak, idazlan bakoitzaren 5 ale bidali behar direlarik. Epea martxoaren 31a bitartekoa da. Igorpen helbidea: Bilbo Aurrezki Kutxa, Gran Via, 23, 48001 Bilbo.

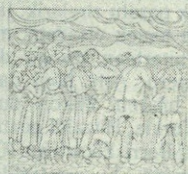
□ Maiatzaren 2an Andoainen ospatuko den Euskararen Eguna iragartzeko txartel lehiaketa konbokatuta da, adin guztietako hiritarrek parte hartuko dutelako esperantzaz. Txartelen gaia librea izanik, ondoko inskripzio hau eraman behar du: "Araia-

ko Euskararen Aldeko Mobida 1987.eko maiatzaren bira". Aurkeztuauko txarteletan erakusketa publiko bat burutuko da.

□ Soralezko Herri Eskola antolatzaile delarik, II. Ipuin lehiaketa antolatu da. Bi maila ezberdinduko dira: O.H.O.koak batetik (gaia: la-miak), eta B.B.B edo F.P.koak bestetik (gaia: librea). 6-12 orrialdeko luzera izan behar du, eta makinaz idatziak aurkeztu beharko dira. Otsailaren 28an amaitzen da lanak bidaltzeko epea, Urakapi Kultur Taldeari igorri behar zaizkiolarik lanak.

IDATZ & MINTZ

VI. LITERATUR LEHIAKETA

ESNAOLA ETA URRUZOLA sustraietan

Kontutan hartzeko soinujole gazte bat

Kantari, talde eta musikalariek produzitzen dituzten gauzen mamiaz baino merkatuaz eta salmenta posibilitatez hitzegiten den garai hauetan, erdi-isilpean pasatu da «Esnaola eta Urruzola» bikote gaztearen lehen diskaren argitaratzea. Jesus Mari Esnaola, Lizartzakoa, eta Maribi Urruzola, Donostiako neska gaztea, dira «Sustraietan» izeneko lehen LP honen egileak.

Esan digutenetik, urteak daramatza akordeoiaren munduari lotuta Esnaolak, eta gaztetatik ikasitako soinuaz aparte zenbait taldetan teklista bezala aritua omen da. Trikitixaren mundutxoan, zaleen artean baino trikitilarien artean da ezaguna, jadanik berak asmatutako doinuak batean eta bestean entzuten direlarik. Esate baterako, Iñaki eta Ramon bikotearen lehen diskan Esnaolaren piezak jotzen ziren. Oraingo honetan bere lehengusu gaztearekin batera plazaratu duen lan honetako musika guztiak berak konposatuak dira.

Jesus Mari Esnaola, hala ere, «pianozko» akordeoi handiari lotu zaio gehienbat. Tresna hori irakasten du euskal akordeoilarien artean mito bat den Bikondoaren akademian, eta instrumentu horrekin irabazi du zenbait sari ere nazioarteko lehiaketetan.

Lan honetarako, beren bi akordeoiez gain, Esnaola eta Urruzolak Itoiz taldeko bi musikariren laguntza dute: Jimmy Arrabitek jotzen du bateria eta Jose Garatek bajoa. Hiru tresnen konbinazioak asko oroiterazten digu jadanik hain ezaguna dugun Enrike Zelaiares musika. Trikitizale askori oso gogorra egingo zaie diska hau entzutea, baina beste askok —akordeoia mota guztietan maitatzen dutenek— gustoz hartuko dute diska hau bere txukuntasunarekin. Zer esana emango du oraindik Jesus mari Esnaola gazteak.

Artaso

□ «Sustraietan». Esnaola eta Urruzola. Elkar

jaiak

Ihauteriak Hernanin

Otsailaren 27an emango zaie hasiera Hernaniko ihauteriei. Honela, gaueko 11etan «Aritza» taldearekin berbena izango da. 28an, goizez sokamuturra, axeri dantza, txarangak eta haurrentzako zezenak izango dira. «Gaubela» taldearekin berbena gauez. Ilean, konparsiaren irteera goizez. Egun osoan txarangak ibiliko dira kaleak alaitzen. Martxoaren 2an emango zaie amiera ihauteriei.

txintxarri ELHARTEA

Tolosako Ihauteriak. — Ostegun gizenarekin emango zaie hasiera Tolosako Ihauteriei ohitura zaharra denez. Egun horretan eskoletako jendeak poteo latz bat egin ohi du, eta txarangak eta patxarangak ibiltzen hasten dira herriko kaleetan. Zezenak ere ez dira falta. 27an, «saio orokorra». 28an gauez karrozak irten-go dira, Beotibar pilotalekun berbenak egongo eta abar; gau pasa egin nahi duenarentzat egun aukerakoa! Ilean eguerdian karrozak ibiliko dira kaleetan zehar, parre egin nahi duenarentzat ere moztorro xelebre break ikusteko aukera izango da. Egun osoan zehar musika entzun ahal, entzun beharko da.

Oreretako «1. go Euskal-Bazkaria»

otsaila

22 Oreretako Txintxarri Elkarteko Euskara Taldeak, «1. go Euskal-Bazkaria» antolatu du. Bazkaria otsailaren 22an izango da Txintxarri Elkartean bertan. Hona hemen egun horretarako egitaraua: 12etan trikitilariak, Ilean, bertso-saioa Jon Sarasua eta Arantzazu Loidirekin, 2etan, Euskal-bazkaria eta bazkal ondoren Kike Amorrizek txistea kontatzeari ekingo dio. Bazkaria 1.000 pezeta izango da.

Afari pinpili panpala

otsaila

27 Bilboko Mateo Zabala Euskaltegiak ihauteriak direla eta, diren eta izan diren ikasle guztien artean afari hau antolatu du otsailaren 27rako. Afalostean «Trabaku» musika emanaldiaz alaituko dafesta. Txartelak Euskaltegian bertan daude salgai.

kirolak

Martxoaren 1ean arratsaldeko 5etan Aiako probalekuan desafiozko dema bat erabakiko da. Aiako Izeta-ko idiparea eta Tolosa-ko Jabier Barriolarenak arituko dira, 2.000 kilotako harriaz. Pisurik gehien eramaten duen idipareak kilo bakoitzeko kilo eta erdi hartuko ditu harrigaineen.

Leioan BAKMren finala

otsaila

24 Datorren asteartean ospatuko da Bilboko Aurrezki Kutxa Munizipalak antolatu duen sari nagusiaren finala. Bertan sei idi parek hartuko dute parte: A. Olabarrieta, A. Oliden, J.A. Olabarrieta, B. Oliden, Ugarte-Gondra eta Otazua. Finala Leioako Ondiz probalekuan jokatu da.

Euskadiko sokatira txapelketa martxan

otsaila

22 Bi kategoria izango dira esku hartuko dutenak: 560 kilotako pisukoak eta 640 kilotako pisukoak. Lehenbiziko kategorian izena eman dutenak hauek dira: Amurrio, Harrikozubi, Bedaio, Herriarenak, Saieko, Akelarre, Goierri eta Aginaga. Bestean, Amurrio, Harrikozubi, Bedaio, Akelarre, Goierri, Eskoriatza, Aginaga, Goizalde, Lezo eta Oihartzun. 560 kilotako kategoriako lehiaketa otsailaren 22an hasiko da Erandion.

Mindegia Larretxearen aurka

otsaila

22 Tolosako Zezen plazan otsailaren 22an eguerdiko hamabi t'erdietan Mindegia eta Larretxearen arteko apustua ikusteko aukeran izango da joan nahi duen guztia. Hamabi oinbiko edo hamabi 72 ontzako egurrak ebaki beharko dituzte. Bakoitzak bi laguntzaile izango ditu lana errezteko.

mendi ibilaldiak martxoaren 1erako

- ☐ **Tabira** (Durango): Lunnadara.
- ☐ **Kresala** (Donostia): Astun - Candanchu.
- ☐ **Pagoeta** (Zarautz): Durangasadora.
- ☐ **Uzturre** (Tolosa): Etxedona - Berrio - Ortiz. Aralar.

II. Negu Goi-Ibilaldia Hechon

Gasteiz Mendi Elkartek antolaturik Martxoaren 1ean ospatuko da Hecho haranean II. Negu Goi-Ibilaldia. Lizentziadun bi laguneko patruilak egingo dira eta parte hartu ahal izateko araudi estu bat dago, arriskuak gutxitzearren. Gehie-
nez ere 40 patrulla onartuko dira eta bakoitzak 1.800 pta. ordainduko ditu izena ematerakoan (pentsioa e.a.). Izen-ematea otsailaren 16tik 20 bitartean. Gasteizko 25 03 54 telefonoan.

Lehendakari berri bila eskandalo eta apostu artean

Garaikoetxea lehendakari? Zenbat boto bilduko ditu Yoldik? Eta Ardanzak? Ala atzera egingo dute jelkideek? Benegasek bere bo- toez gain beste norbaitenak eskuratuko al ditu? ARGIAren irakur- leak orriok eskuartearen dituen galdetara horiek argituak izanen dira, edo bidean, baina ez hala egoera. Luzarako zihoala, eta luzara- ko doala. Norbait bitartean aspertzen ez bada.

Berriro aurkitu da astekariko kronis- ta epeen artean harrapatua. Aldizkaria- ren erredazioa isteko momentuan, ordu batzuk falta dira Gasteizko Parlamen- tuaren lehendakariarako nortzuk aur- keztuko diren ziur jakin ahal izateko. Aldiz, ARGIA irakurleen eskuetara iritsi eta berehala izango da bozketa Parla- mentuan. Telebista, irrati eta egunka- riek hartuko dituzte hango gertakizu- nak eta baita posible ikusten diren es- kandaloak ere.

Kronistari, ezinduaren kontsueloa agian, lasaitasun bat zaio zilegi: egune- roko gorabehera eta ordu batetik beste- ra aldatzen diren esames eta trikimai- luen gainetik prebisioak aski ongi ari di- rela kunplitzen. Eta gaur egun ia denok gatoz bat honetan: aldaketak datoz, as- koren ustez handiak.

Erakutsi du belarria azkenean Arzalluzek

Baldintza hauetan edozein afirmazio apostu bat da, horra egia. Baina apostu nahiko arrazoizkoak egin daitezke. Hasteko, «tripartito» famatu hark bere egitekoa egin zuela eta gobernu aldake- ta bat ekarri zezakeen formula hura ahaztu ere egin dugula... eta egun gu- txiren buruan gainera.

EE eta EA gelditu dira tripartitoaren izpiritua bien artean defenditzeko aha- leginetan. Baina inork gutxik sinesten du posibilitate horretan, formula iraun- kor bezala behintzat. Bandres eta Ga- raikoetxearekin adiskideenak izan nahi

Noiz zehaztuko den PSOE eta EAJren arteko tratua, horra kronista politikoen apostua.

dutenek ere «gobernabilitatearen bila egindako saio interesgarri bat izan da» esanaz kontsolatzen dituzte.

Baina EA-EE koalizioaren posibilita- tea azken mugetaraino eraman behar zuten, eta hola eraman dute. Gero eta ugariagoak dira bi partiduen aldetik ere eszeptizismo sintomak, programan al- daketa berriak sartu direla eta holako. Baina biek eutsi behar diote protagonis- moari. Agertu bait dira hegian bi prota- gonista nagusien arteko lehen harrema- nak.

PSOEren esijentziak eta ipinitako listoia

Dudarik egon ez dadin, Arzalluzek berak aitortu ditu, eta berehala, kontak- toak. Batetik Benegas egon omen zene- ta beste bi; oraindik Arzalluzek diskre- zioaren arma ongi dosifikatzen du. Bes- tetik, Ardanza, Gebara eta bera. Kons- tatazio bat: PNVren aldetik gero eta handiago ageri da Arzalluz, nahiz eta oraindik erre nahiko ez duela garbi da- kien. Arzalluzen aldamenen denak di- rudi pasakor: nor oroitzen da Eugenio Ibarzabalez?

Hasi dira, beraz, PNV eta PSOEren arteko negoziaketak betiko ildotik. Zer eskainiko da eta zeren truke? Aurreko gobernuan, legealdi tratuaeren truke, PSOEek García Egotxeaga jarri erazi zuela esan izan da askotan.

Oraingoan, ordea, zailtasun handia- goak dira. Legealdi tratuaeren ondoren oposizio bakarra kalean zegoen, bande- ren gerra zela eta beste. Baina urtaril honetan EA eta EEk listoia ezarri dute. Altuegi ala apalegi dago listoia? Edo- zein modutan, listoi horren azpitik ne- goziaztea erreferentzia bat da. Baina hau joan den astean ere garbi zegoen.

Eta beste erreferentzia: sozialistek norbait botoz laguntzekotan berek go- bernuan egotearen truke izan behar duela adierazi dute. Listoia batetik, PSOEren baldintzak bestetik.

HB Yoldirekin, nobedadea

Joan den astean gutxiago espero zite- keena zen HBk Juan Karlos Yoldi pro- posatzea lehendakariarako. Herri Ba- tasunako parlamentariak beren botoa eman nahiko diotenez, hau izango da —Gernikara Erregea etorri zen egun hartaz geroztik— Parlamentuaren ekin- tza batean parte hartuko duten lehen- dabiziko aldia.

Autonomiak bere martxan segitzen du, mantsoago bada ere, eta Ertzantzak beste promozio berri bat kaleratu du.

Eta hori ere nobedade garrantzitsua da. ETaren laguntzaile izateagatik 64 urtetako gartzela zigorra buru gainean zintzilik duen gazte batek bere programa aurkezteko eta komunikabideen aurrean lasai hitzegiteko aukera izango du. Eta horrek ere, telebistan ateratzeak berak, bere ondorioak baditu. Nor ez da oroitzen ETBk GALi buruzko programa frantsesa eman zueneko eskandaloa?

HBri begira, berriz, hauteskunde kanpaina agindutakoari segida ematea izango da. Alegia, une garrantzikoetan instituzioetara agertzeari ez ziotela uko egiten. Horretarako HBk badu beste arrazoin bat ere: nahiko segurutzat ematen da udal hauteskundeen ondoren kontzejalek Konstituzio Espainiarrari zin egin beharko diotela, eta be-

Tortura eta presoak aste honetan mintzagai

Estatuko espetxeetan zehar barreiatutako presoek beren gose greban segitzen dute, eta Herrera, Carabanchel eta Alcala daudenek disziplina betetzeari uko egitea erabaki dute. Amnistiaren aldeko Batzordeek torturaren kontrako kanpaina berri bati ekin diote bitartean, eta horietako arduradunek esplikatu dutenez, «komisaldegitik pasa ondoren ere jarraitzen dute torturatzen».

Presondegi sistemako buruen alde-tik halako inpaspe bat nabari da, urte honen hasieran euskal preso politiko sail bat Herrera eta Alcala-tik atera eta beste espetxeetan barna sakabanatu ondoren. Klean presoan ardura dar-maten Amnistiaren aldeko Batzordeek adierazi digutenez, edozein momentu-tan traslado gehiago gertatzeko po-sibilitatea dago.

Sakabanatze operazioa duela hila-bete batzuk lehen preso saila Langrai-zaera ekarri zutenean hasi bazen, Al-meria, Ocaña, Daroca eta Huescara eramandakoekin segitu zen. Orain, Ocaña-ko hirurak hospitalean daude, gose greban sartu ziren ondoren zu-zendariak neurri hori hartu duelako.

Gose greban dauden egoera larritzen hasten da

Daroca, Huesca eta Almeriara era-mandakoek, Ocaña-koekin batera, go-se greban segitzen dute. Alcalá, He-rreira eta Carabanchelen daudenek

—joan den udan horra eraman zituz-ten ordura arte Yaseri-aseen egondako emakumeak— joan den asteko zenba-kian aurreratzen genuen bezala diszi-plina betetzeari uko egitearekin segi-tzen dute.

Presoek, beraz, luzera begira atera dituzte beren kalkuloak, eta ez dituzte hasieran erre nahi kartutxo guztiak. Jokabiderik gogorrenari beren lagu-nengandik urrutiratutakoek ekin dio-te, eta besteek beren indarrak ongi dosifikatu behar dituzte. Estatu Espai-nolean bezala Frantsesean ere hasita-ko martxa honek jarraipena izango bait du.

Gose greban sartu diren presoan osasunak laster igerriko dio baraua-diari: aurretik ere elikadura oso eska-sez mantendu diren gorputzek ondo-riok laster nabaritzen bait dituzte. Disziplina greban daudenak, berriz, polizia eta guardia civilek sartu dituzte beren geletan indarka.

«Momentu politikaren eta eskue-

ran espetxe egoki gehiago edukitzea-ren baitan dago traslado berri gehiago gertatzeko posibilitatea» esan zaigu, eta aipatzen diren destinu berrien ar-tean Valenciako gartzela dabil zenbai-ten ahotan.

raz, printzipiozko jarreraren eta jarrera politikoen arteko berplanteiaketa beharrezkoa zaie.

Bitartean, Ertzantzaren beste promozio bat kalean

Aurreko asteetan ere errepikatu izan da krisi guztien artean Estatutoaren itzalean sortutako Estatutoak aurrera segitzen duela, eta egunotan Ertzantzaren promozio berri bat irten berria da kalera, Madrilgo gobernuan aski indar ematen ez diolako salaketekin eta guzti. Eta pittinka, ertzaintzak ordenu publikoaren kontrola hartzen ari dira Komunitate Autonomoko lurraldearen erdian.

Dudarik gabe Ertzantza kontrolatzen duen departamentua izango litzateke EAJko buruek sozialistei uzteko prest

«Euzkadi» astekariak azal hau eskaini berri die EAJko militanteei, baina tratua sozialistekin egingo dira.

Zabaltzaren heriotzetik urte bete pasa eta... isiltasuna

Barreiatutako presoaren egoeraren salaketa torturaren kontrako kanpainarekin lotu dute Amnistiaren aldeko Batzordeek. Azken urteotan, eta 1981ean otsailaren 23ko tejerazoaren bezperatan polizia espainolaren eskuetan hil zen Joseba Arregiren omenez hasi ziren ekintzen segida izaten da urtero, otsail aldera. Joan den urtean, Mikel Zabaltzaren heriotzeak kolore beltzago bat ezarri zion gainera kanpainari.

Herrietan zehar hainbat hitzaldi eta ekintza burutzen ari da joan den astearen eta oraingoaren artean. Beti ere kanpainari eduki zehatz bat emana: «komisaldegitik pasa ondoren ere torturatzen da». Hasieran kanpaina honen bururatzeko Donostiako polikiroldegian mitin-kantaldi handi bat egitea zegoen pentsatua, baina kanpainak datorren astean ere segiko du aurrera.

Datorren astean, izan ere, Madrilgo Parlamentuak eztabaidatuko ditu berriro Lege Antiterroristaren zenbait artikulak. Azken hilabeteotan politikoa askok aipatu dute hamar egunetako detentzio epea laburtzeko posibilitatea, sei-zazpi egunetara. Zabaltzaren kasoa tribunalean lotan ahaztera kondenatua dirudienean, fiskala bera polizien abokatuaren argudioekin bat eginda, Juan Karlos Ioldi Gasteizko Parlamentuan agertzeak eta Madrilgo Parlamentuko eztabaidak haizutuko ditu presoaren egoera eta torturaren gaurko errealitatea.

egongo liratekeen azken kontseilaritza. Ertzantza eta irakaskuntza. Sanidadea, lana, baita ekonomiaren alorren bat ere... hitzegingon daitezke.

Galdera, edo apostua, zera da ordea: baina PSOErekiko koalizio hori noiz, asteburu honetan, ondoko asteetan, ala udan, hauteskundeetan ondoren? Uda partean arte ez behintzat, horra gure pronostikoa. Tratua josten joan agian bai, baina gobernu bipartitua egunargitan, ez dirudi bideragarri.

Denak zutzaitz aldatzen, inauguratzen...

Euskal Herrian aktualitate politikoa gutxitan hozten bada, udaberri honetan behintzat gauza segurua da ez dela holarik gertatuko. Lehendakari eta gobernu berriak osatu ezinagatik herritarrek aspertu arren, bi zita ditugu gainera, bazter guztiak kutsatuko dituztenak.

Gernikako bonbardaketaren 50. urteurrenaren maiatzaren arte gure kaleak txartel, hitzaldi, mitin, aldizkari eta abarrez beteko ditu. Egun horiei eman

nahiko zaizkien zentzu ezberdinek hainbat eztabaida sortuko dute, baina edonola ere beren inguruan abertzaletasunaz eta nazio subiranotasunaz egingo den gorazarrea ez dirudi Madrilgo gobernuaren jabe diren sozialistekin tratu ageriak egiteko girorik aiposea.

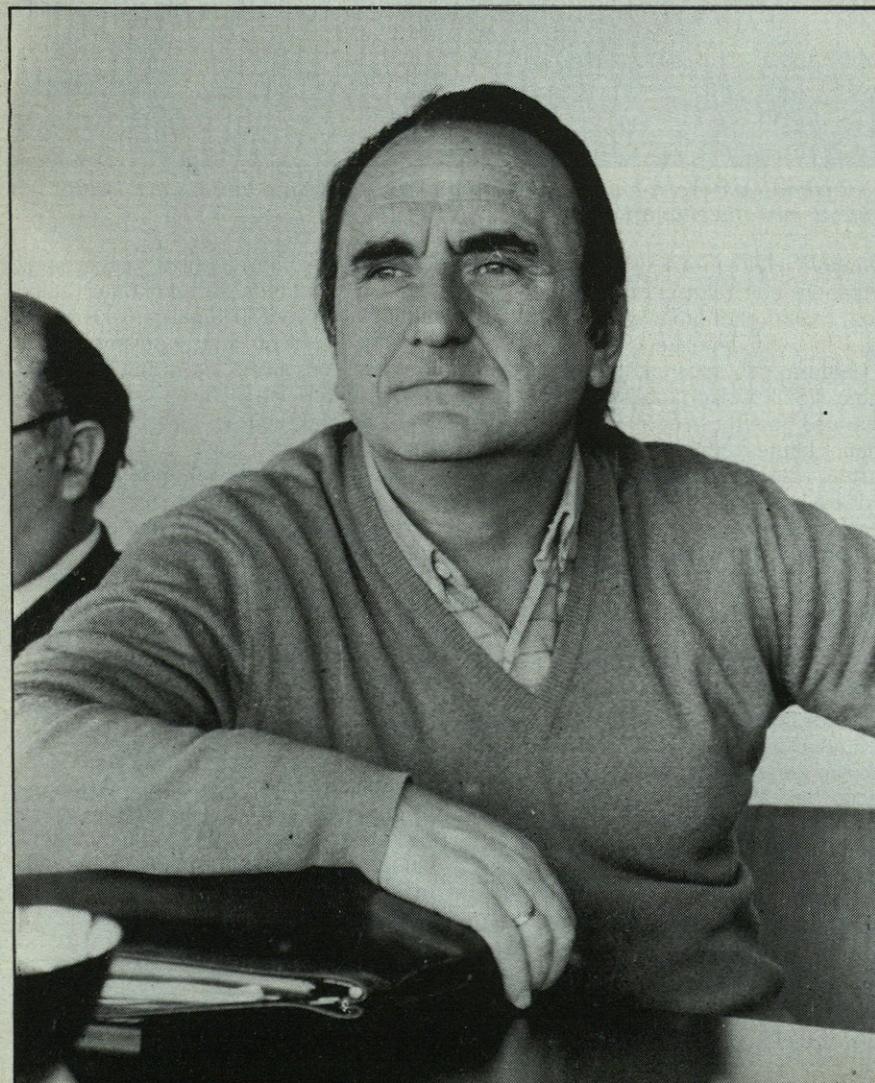
Eta bestetik, hauteskunde munizipalak. Jadanik mundu guztia kanpainan sartua da. Gipuzkoari dagokionez, diputatu nagusi den Murua bakarrik ez, baita Xabier Lete ere elektoralismoaren adibiderik garbiena da, atzoko kantaria goizean katiuskak jantzita zuhaitz landatzen, arratsaldean frontoi baten inaugurazioan pilotan jo eta fuego.

Urtarrilean gutxiak egiten zuten apostu berriro hauteskundeak aurreratzeko posibilitatearen inguruan. Gero eta ugariegoak dira horren aldekoak. Agian osatutako lehendakari berria aterako da Gasteizko Parlamentutik. Baina lehendakaria ez da gobernu eta hemendik tira eta handik bultzatzen, luzerako manio-brak ditugu.

Iñaki ZUBIONDO

Alfonso Etxeberria: «Ez dago sekretorik sindikalgintzan»

ELA da Euskal Herrian langilerik gehien biltzen duen erakundea. Joan den udazkeneko hauteskunde sindikaletan nagusitasun hori azpimarratu eta sendotu du. Euko Langileen Alkartasunako buru den Alfonso Etxeberriarekin elkarrizketa lasai bat egitea, beraz, ARGIArentzako helburu inportante bat zen... eta izaten segitzen du. Galderak idatzirik pasa, erantzunak idatzirik jaso, baina pertsonalki Alfonso Etxeberria ikusi etaberearekin mintzatzeko aukerarik gabe. Zenbait galdera erantzunik gabe zergatik gelditu den komentatzeko bederen. Guk betiko ahaleginetan segitzen dugu, egiten zaizkigun itsusikeriak irentsita.

ARGIA.— Hauteskunde hauetan berriro aurrera egin duzue. Zein da horren sekretua?

Alfonso Etxeberria.— Hauteskunde sindikaletako emaitzek langileek sindikatuei eman dieten babeseta eta indarra agertzen dute. «Independiente» direlakoak itxuragabe jaitsi dira eta horren seinale da. Hau alde batetik.

Bestalde, zera agertzen da garbi: Euskadiko langileak era bateko sindikalgintzari jarraitzen diotela gero eta nabarmenago, ELAk daramanari, alegia. Nik esango nuke, ELAren bideak berezitasun garbiak dituela. Alde batetik, sindikalgintzaren autonomi osoan iharduten gara. Bestetik, lantegiz lantegi eginiko eta sektorez sektore langileen egunoroko arazoak zuzentzeko etengabeko lanean aritzea.

Honekin batera, guk ondo dakigu eta hala jakinerazten Euskadik harreman laboraletan inguru edo hesparu propioa lortzea Herri honek dittien berezitasun politiko, ekonomiko eta sozialen arabera txertatzeko. Era honetatik ikusi behar dira gure emaitzak, aipatutakoak kontutan hartuta.

A.— Franco-ren azken urte haietan indar ahuldua zeneukaten. Nola heldu zarete, hain denbora laburrean, Euskadin maioritaria izatera?

A.E.— Erakunde sindikal bateko militante eta arduradunak, beren ikusmira eta organizazio zehatza dutela, ez pen-tsa gaueetik egunera tajutzen direnik. Ez horixe. ELAk 1976.enean ospatu zuenean bere III Kongresu Konfederala zer egiten zuen ba, aurreko urteetatik zetorren esperientzi guztia eta burruka lantzaren mamia jaso eta aurrera begira, sindikalgintza eraberritu bat plazartztea baino?

A.— Zein da ELAren bereiztasuna? Zer dauka besteek ez daukatena?

A.E.— Lan sindikalean ez dago sekreturik eta, nire ustetan, garrantzizkoena asunto honetan sindikal independentziarena da, inongo mutur sartzerik ametitu gabe kanpotik. Hau guretzako

ez da azaleko gauza, itxura ematekoa. ELArentzat bere izatea da eta oso zain-
tzen duguna, duen garrantziagatik.

Horri gaineratuz, militante sindikalak
buru belarri aritu behar du bere burua-
rekin fin jokatzu eta langile klasearekin
fidelidade osoan.

**A.— Askotan esan da ELA PN-
Vren sindikatua dela. Zenolako ha-
rremana daukazu alderdi politi-
koekin?**

A.E.— ELA historia luzea du bere-
gan. Ez da gaurkoa. Ospatu berria dugu
75. urteurrena eta hainbat urteen pode-
rioz nortasun bereziko sindikalgintza
eraman dugu, bai esanetan edo ekintze-
tan ere. Ez da dudarik. ELAren haria
zertxobait ezagutzen duen edonork da-
ki ongi bere balorerik haundienetako
edozein alderdiekiko duen independen-
tzia edo menpetasun eza dela. Hori gar-
bia da.

**A.— ELA gaur egun, hemen, indar
faktikoa da?**

A.E.— ELA Euskadiko langileen ge-
hiengoaren laguntza eta indarra duen
sindikatoa da. Ez gehiago eta ez gutxia-
go. Aurrera begira beti sozial indarra
gogortzen ari dena eta langileengan ge-
ro eta gehiago bere mezua zabalitzen
dabilena, lan sindikal egokiagoa lortze-
ko.

**A.— Zein funtzio betetzen du sin-
dikatu batek, zure eritziz?**

A.E.— Sindikatuaren lana langileek
dituzten helburuak defendatzea da kla-
se bezala bai nagusiaren aurrean edota
governuen aurrean ere erreibindikatze
etengabe batean oinarriturik. Bukatzen
ez diren eskubideak lortzen joatea da,
beti daudelako helburu berriak.

**A.— Aurrera begira, zeintzu dira
prioritateak zuen lanean?**

A.E.— Lan mundua aldatzen doa, ez
dago geldia. Ekonomiko krisia dugu, le-
henbizi, bere ondoren latzak luzarora
atzemango ditugunak eta krisi honen
erdian ikusten ditugu nola sektore bat-
zuek pisua galtzen doazen eran beste
batzuen gorakada datozen, tradizioz-
koak behar izaten ari bai dira poliki poli-
ki. Honen erdian, baita, gazteen laneza
edo lanaren aurrean gazteak duten ara-
zoa dago eta emakumearen lan mun-
duan hartzen ari den gero eta pisu na-
bariagoa ezin uka.

Ezin ahaztu ere teknologi berriak
sartzen ari direla gogor ia sektore guz-
tietan eta eragin aldakor izugarriak
ekartzen dituela enpleguan eta lan al-
daketan.

Etorkizuneko sindikalgintzak, egiten
ari denak, arazo edo apostu hauei eran-
tzun egokia eman behar die, imajina-
zioz eta sindikatuak berak indartuz.

**A.— Langileria oso ahulduta ager-
tzen da. Ez al duzue sindikatuok lan-
gileriaren desmoralizazioaren
errua?**

*Frankismo garaiko zatiketak ahaztuta, gero eta indar handiagoa du ELA
sindikatuak euskal langileen artean.*

A.E.— Ez nator bat eritzi horrekin.
Langileak politika neoliberal basatiar
baten menpean daude egunetik egune-
ra, baina ez dago desanimorik, mugimendu
sindikala bizkorra delako. Ekin-
tza sindikalean murgilduta dabilen edo-
nork daki ongi zer suposatzen duen gar-
rai hauetan sindikalgintzak duen esan
nahi eta baloreak, sindikalismoaren
funtsezko helburuak mantentzen eta
berpizten bait du langileen borroka eta
elkartasuna.

**A.— Sindikatuak, jornal gorakada
eskatzeaz aparte, zer gehiago eska-
tzen du?**

A.E.— Jornalen gorakada eskatzea
bizitzaren dirubaliotasunaren neurriari
eusteko oso premiazkoa da, zeren eta
ezin bait dugu ahaztu errentaren zati-
keta edo partiketa hortik datorrela. Bai-
na bada beste erreibindikatze punturik,
enpleguaren defentsa lanorduen parti-
keta hobeago batean oinarrituta eta
zenbait eskubide indibidual edo kolekti-
bo kontutan hartuta.

**A.— Paroaren egoera onartutzat
ematen da betirako?**

A.E.— Gaurko politika ekonomikoek
duten arriskurik haundiena behar bada
horixe da, hain zuzen, paro kronikoan
oinarritzen direla edota epe oso luze
batean behintzat paro kroniko eta
haundian murgilduta egongo garela.
Mugimendu sindikalak ezin du honela-

ko azterketarik onartu inondik ere, ze-
ren eta beste soluzio bide aurrerakoi
eta berdintasunezkoak ba direla pentsa-
tzen eta sinesten duelako.

**A.— Azken urteotan sindikalis-
moak jaso duen erasorik handiena,
multinazionalen eta zerbitzu batzu-
ren laguntza jaso duelako ustea izan
da (CIOLS, CES...). Zer dago hone-
taz?**

A.E.— Ekonomia gero eta hesparru
zabalagoan finkatzen ari da, mundua-
ren mailan ez dago lehen bezalako oz-
toporik estaduetan erabaki ekonomi-
koak hartzeko eta mugak errez gaindi-
tzen dira enpresa multinazionalen ka-
suan ikusi daitekeenez.

Enpresa internazionalizatu hauen es-
trategiak sindikatu batek lan egiten
duen baino inguru zabalagoan dabilta-
nez, erantzuna ere zabalagoa izen be-
har du eta horrek koordinazioa eska-
tzen du ekintza sindikaletan. Europar
Elkarte Ekonomiko beraren konprezioa
hari hortan doalarik, mugimendu sindi-
kalaren erantzun baterakoi egokia es-
katzen du. CIOLS eta CMT mundu mailan
sindikal mugimendua elkartuz eta
Europar Sindikatuaren Konfederakundea
(ESK) EEEn aurrean berdin eginez,
mugimendu sindikala pausuak ematen
ari da langile guztien elkartasuna egiaz-
tatzu.

Laura MINTEGI

Ekialde Erdiko indar zentrifugoak, egun (I)

Iran: armek baldintzak ipintzen dituzte

Iran, gerra baten esklabu da egun. Indarrean zegoela zirudien, Basorako ofentsiba hasi zutenean. Baina aldi bateko izualdia baizik ez dute lortu. Irak ez da dezisiboki ahuldu, ez gutxiagorik ere, eta diplomazian berak darma inizatiba. Armak behar dituzte urjenteki irandarrek, eta bi lekutatik bakarrik jaso ditzakete.

Iranek «jendetzaren bentaja» izan du Irakekiko gerran; armamentuarena ez, ordea.

1981eko urtarrilean. Teherango EEBBetako enbaxada hartu dute *pas-daranek*. CIArentzat garrantziko kolpea izan zen hura: ez begirik, ez belarrik ez du. Hilabete batzu geroago, uztailan, Iranek kooperazio militarra buruzko akordio bat sinatu zuen Sobietar Batasunarekin. Sobietar kontseilariak iristen hasten dira. Urte askotako politika baten ondorioa da. Sobietarrek *Tudeh* partidu komunistaren baza jokatu dute. Eta *Tudeh* oso ondo lekututa dago, islamdar iraultzaren barnean. Gero etorriko zaio makilazoa,

berari, 1983an hain zuzen ere. Baina sobietarrek karta batzuk gorde dituzte.

Jamenei eta sobietarrekiko akordioa

Izan ere 83-84ean *Tudeh* partiduak errepresioa nozitzen baldin badu ere, eta bere aldeko ofizial batzu afusilatzen baldin badituzte ere, buruzagi gehienek bizia salbatzea lortzen dute, iraultzak esijitzen dizkien baldintza berrietara moldatuz. «Bizarra luzatzen utzi eta turbantea jantzi» egin omen dute, eta boterean jarraitzen dute.

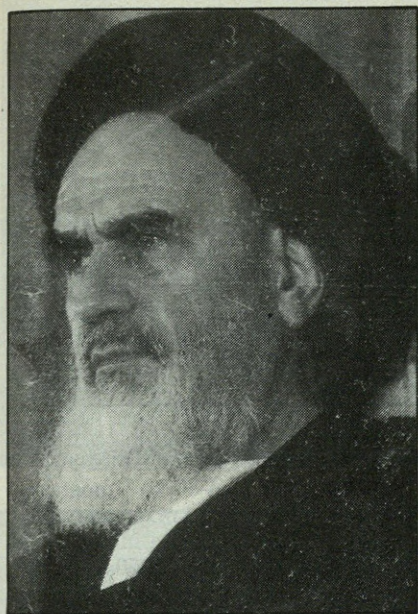
Mendebaldean «turbantedun marxista» deitzen diren elementu horietarik ospetsuena Errepublikaren presidentea dugu, Ali Jamenei, Moskuko Patricio Lumumba unibertsitatean graduatua eta islamdar iraultza Ekialde Hurbilean zabal dadin teorizatzaile inportanteenetakoa. Hegoaldeko Yemenen ere aritua da Jamenei, palestindarren kanpamentuetan hain zuzen ere.

Jamenei bera omen da Ali Akbar Rafsanyani parlamentu presidentearen kritiko nagusia; Robert McFarlane Iparrameriketako sekuritate arduradun ohiarekin elkarrizketatu zen lehenbiziko irandarra izan zen Rafsanyani.

Beraz, 1981ean SESBek eta Iranek akordio militar bat sinatu zuten. Akordio hartan, *pasdaranen* entrenamenduaz gain, laguntza teknikoa, arma salmenta zuzena eta bi entzute-baseren kokatzea kontenplatu ziren. Irandarrek dolarrez ordaindu zuten (ezetza petrolioz). «Armen nazionalitatea identifikatzeko moduko intsigniarik ez eramatea» izan omen zen irandarren baldintzetako bat. 1983an hiru bat mila sobietar kontseilari zeuden Iranen. Balutxistanen (Pakistan-Iran-Afganistan mugatik gertu) eta Shiraz-en (persiar golkotik 200 kilometrotara) lekutu ziren aipatu bi baseak.

Amerikarrak itzartzen direnean

New York Times-eko Kenneth R. Timmerman-en ustez, Irani buruzko sobietarren estrategia hari askotarikoa izan da, esan nahi baita, hau edo hura eteteagatik ere, bertan behera ez jaus-teko modukoa. Aurrerapenak bezala atzerapenak ezagutu dituzte. Amerikarrak legez, lokatzetan sartuak dirade. Baina —amerikarrek momentuz esaterik ez daukatena— islamdar iraultzaren barruan beren aldeko korrante bat erreusitu dute sobietarrek, eta Was-

Jomeini hiltzen denean Iranen nornahik eskua sartzeko beste abagune bat gerta liteke.

Rafsanyani, parlamentuaren presidentea, EEBBetako lagun litekeena.

hington deskuidatuz gero korrante hori nagusi gerta liteke Teheranen.

Moskuk baditu lagunak Iranen, di-tuen etsaien aurrean berriz armamen-tua salduz puntuak irabazi nahi izan ditu. 1982an ja, Iranek jasotzen zituen armetatik %40a jasotzen zituen sobie-tarren bloketik.

Bizi zuten pasibitate 1983an esna-

tu ziren amerikarrak. Urte horretako maiatzeko informe batean, CIAk konkluditzen zuen ze, Beiruteko beren enbaxada apirilean bonbazkatu zuten «terroristen» atzean, irandarrak zeuden. Iranen «mehatxua» biziago senti-tu zen. Hangoa bezalako iraultzak Kwaiten, Saudi Arabian, Egipton eta bestetan gertatzen ahal zirenekoak ileak lazkarritzen zizkieten amerika-rrei.

Erradikalak estutu, moderatuei eskua luzatu

Amerikarren lehenbiziko erreakzioa «*staunch operation*» izenez ezagutu da, «geldierazi-operazioa» nolabait itzuli litekeena. Funtsean Irani ez zaio ordezko, aldagarri, munizio gehiagorik bidaltzen, eta aliatuek ere ez dezaten bidali bitartekoak ipintzen dira (lege hau hausten ari zirelako, Espainia, Portugal eta Israel, adibidez, abisu bana jaso omen zuten).

Estutze taktika hau nahiko arrakas-tatsua izan zen amerikarrentzat. Bate-tik Irakekin pittin bat adiskidetzen zi-ren, zeinarekin —neure ustetan— esta-tu hori zerbait gehiago neutralizatzen zuten. Bestetik Teheranen kontradik-zioak areagotzen zituzten; Orduan erabili zuten amerikarrek bigarren taktika: Irango moderatuei begira kei-nuketa bat, erradikalismoaren antzuta-suna ulertu zezaten.

Iran zinez larri zegoen, arma kon-tuan. Gerra hasi aurreti zituen 450 abioietatik 50en bat baizik ezin zitza-keen erabili. Denbora horretan hasi zi-ren Iraken aurka «jende olatuak» igor-tzen —askotan 10-12 urtetako mutilak.

Washingtonen eskaintza, orduan: borondate onean, blokeoa amaituko zuten, berriro armak salduko zizkie-ten, baldin eta terrorismoari ez bazi-tzaion Teherandik laguntzen, gerraren bukaera negoziatzen bazuten, eta is-lamdar iraultza esportatzeko ahalegi-nak bertan behera uzten bazituzten.

Arazoaren muinean armak egotea ez da historiaren ondorio hutsa. Iran-go militarrek, egun, datozen 20 urtetar-ako beren politika baldintzatuko duen aukera estrategiko baten aurrean aurkitzen dira. Izan ere, edo EEBBetatik ordezko piezak etabar hartzen dituzte, edo sobietarrendandik erabat armamentu berria jaso beharko dute. Mig 29 aparatuekiko eta milaka kontseilari sobietarrekiko Iran batek izugarri kezkatzen ditu amerikarrak. Hauek ez dute beharbada amesten ur-te batzutatuko epean Iran atzera beren aliatu leiala gerta daitekeenik, baina errepublika horrek nazio-arteko gataz-ke-tan behintzat «jokabide neutral» bat onartu dezan behartzen ahaleginduko dira.

Pablo SASTRE

Sobietarren bizimodua noraino alda daitekeen galdera dabil bazterretan

HOR BARRENEKOAK

Gorbatxov-en laguntzaile batek «iraul-tza berria» definitu duena dela eta, sobie-tarrak zer hitz eginik ematen ari dira az-keneko asteetan. Hitzik gehienak zenbait preso politikoen askatzeak eragiten bal-din baditu ere, erreforma sakon samar-re-tan sartu nahirik dabilzala dirudi. Non-bait kanpoko kritikez gain (eta horietan egia da, amerikarrei edozein negoziaketa-ri begira argudioak kentzen dizkietela so-bietarrek «irekitze» honekin), barnean ere badituzte gauzak doazen moduarekin era-bat ados ez daudenak, bestela ez litzateke ulertuko hango buruzagi bat honela min-tzatzea: «Jendea komentzitu behar da, bi-zi ditugun egoera irregularrak ez direla sistemaren fruitu, boterearen zuzengabe-keriaren eta inkompetenziaren fruitu bai-zik». Hauteskunde makina martxan jarri da, eta horri buruzko balorapenetan ez gara sartuko —zergatik ez ote gaituzte Europako medioek horretaz zertxobait in-formatzen?—, dena den begi bistakoa de-na zera da, aldaketa kualitatiborik ez da-torrela hortik sobietar hiritarrentzat. Er-ne segitu beharreko prozesua da baina, eta hori bezalaxe Txinakoa ere, nonbait hau-teskundeetan hasteko badira haiek ere-ta.

□ **FANXIN**

1988.ean hasi nahi dituzte Irurtzun-Andoain autobiararen obrak

Nork nahi du autobia?

Ekologia ikuspuntutik, Irurtzun-Andoain autobia izango da gaur egun Euskal Herriak duen gai eztabaidagarrienetakoa. Iruñea eta Donostia bitarteko komunikabideak hobetzearen alde agertzen bada ere mundu guztia, hori lortzeko bitartekoetan sortu da eztabaida. Honelako errepide moeta honen eraikuntzak ekologistengan eta kale mailan sortu duen aurkako mugimendua gertutik ezagutu nahi izan dugu eta, bide batez, autobia honen bereizgarriak.

Nafarroa eta Gipuzkoa lotzeko egina dagoen aurreproiektuaren arabera, grafikoan ikus daitekeenez, eraiki nahi den autobia, Gipuzkoari dagokionez, Leitzaran bailaratik hasi, Urto inguruan, eta Berastegi bailaratik Gorosmendira igoko da 610 metrotaraino, Leitzaranaren goikaldetik joango delarik. Puntu garai honetatik %3ko inklinazioarekin jeitsi-

ko da Urdaleku mendia gainditzeko 300 metroko tunela egin beharko delarik, hemendik, San Lorenzo eta Urdelarren ekialdetik, Oria aldera joko du, Andoain inguruan KN-1arekin lotuz.

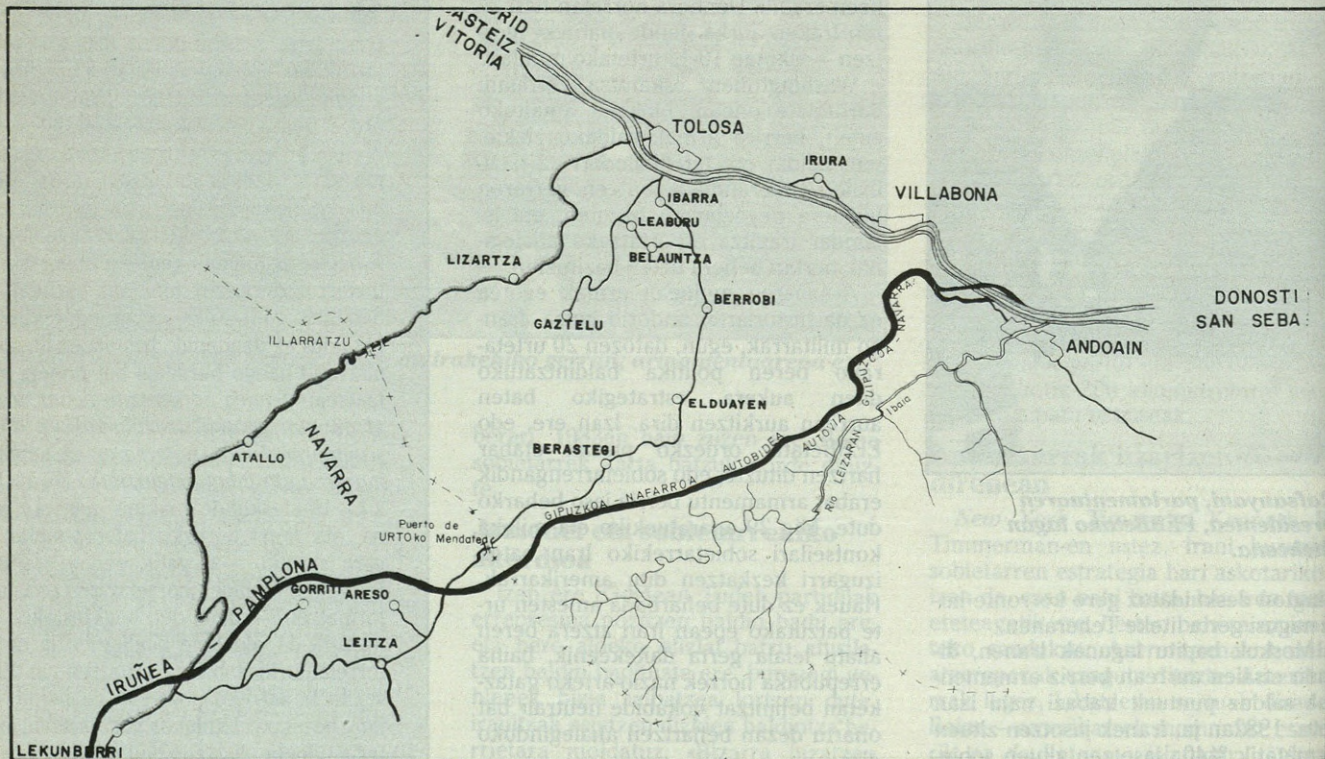
Ingurune aldapatsu hau gainditzeko, gutxienez hiru zubi tzar eta beste-hainbeste tunel egin beharko dituzte, nola

edo hala kotxeak lasai ibil daitezten.

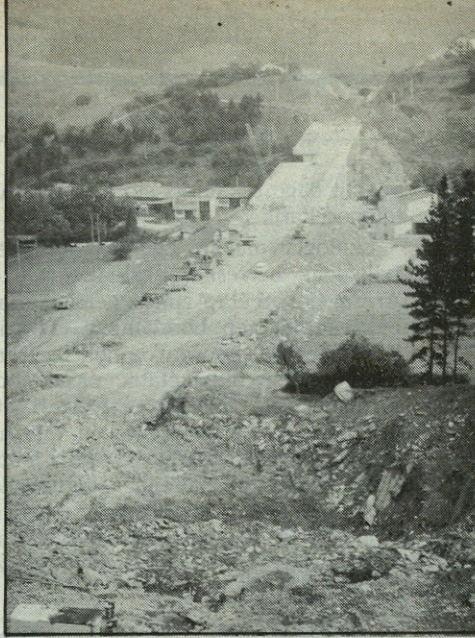
Autobia hau «A-80»ko moetakoa izango da, hau da, 80 km. orduko abiadurazkoa, gehienez %6ko inklinazioarekin eta kurben radioak 250m.-takoak izan beharko dute gutxienez. Lau karriletakoa eta aurrekontua 9.900 milokoa pezetetan. Iruñea-Donostia ibilbidea 8 kilometro motzagoa eta 33 minututako aurrezpena egingo da ibilgailu arinetan eta 48ko astunetan.

Arrazoi gehiegi autobiararen aurka

Autobiararen Aurkako Koordinakundearen ustez, autobia honek suposatuko duen hondamena ez da txantxetakoa izango. Proiektu horren bultzatzaileek desinformazio eta intosikazioa

Nahiz eta trafiko prebisioak ez bete, trafikoak ez du justifikatzen autobidea, Nafarroako gobernua eta Gipuzkoa-ko diputazioa aurrera doaz proiektuarekin.

Ezkerrekoan Amasa. 400 metrotako biaduktoa doa pinutegitik bestaldera, 75 bat metrotako altura hartuaz. Eskubikoan 100 metrotako biadukto bat.

Billabonako alkatea: «Tribunal Constitucionalera joko dugu»

Karlos Etxenikek, Billabonako alkateak, ez du onartzen Gipuzkoako Diputazioaren eta Nafarroako Gobernuaren jokabidea.

ARGIA.— Nola ikusten duzu autobiarren proiektua?

KARLOS ETXENIKE.— Gaizki. Billabonako herriari kalte besterik ez dio egingo autobia horrek. Kontutan hartu herria bera bi barianten artean harrapaturik geratuko zaigula. Ito egingo digute Billabona.

A.— Herriaz gain Billabonako terreneak ere dexente kalteturik gertatuko lirateke, ezta?

K.E.— Billabona izango da Gipuzkoan mendi terreno gehien daukan herrietako bat. Terreno onentsuen horietatik pasako da autobia. Aurrena egin zuten proiektuan, Leizaranetik barrena errekaaren paretik zihoan eta hura ere kaltegarria zen. Oraingoa ordea okerragoa da. Mendiak moztu egiten ditu erdiz bertatik autobia pasa arazteko.

A.— Ze jarrera izan du Gipuzkoako Diputazioak asunto honetan?

K.E.— Ez ziguten abisatu ere egin. Badakizue nola jakin genuen Billabonako Udaletxean autobia bat egin nahi zutela? Bada mendian markak ikusi genituelako. Guk lortutako lehenengo informazioak izan hituen de estrangis ateratakoak, zergatikan bilera bat izan genuen ofizialki, udaletxe guztiei deitu ziguten, eta Elizasuk eta Luis de los Mozos-ek kristoren parrafada sartu eta gero, aukeratutako alternatiba zuzenena zela eta abar, eta abar.

A.— Horren aurrean, zein izan zen zuen jokaera?

K.E.— Guk eskatu genien aurreproiektuan zegoen «estudio de impacto ambiental» edo, udaletxeetara pasatzea eta batez ere, Billabonako udaletxe bezala eskatu genien, ofizialki, informazio hori Billabonara bidaltzea. Ukatu egin ziguten, esanez hirugarren pertsonak erabil zezaketela eta guk zerbait jakin nahi genuenean bertara joateko, hantxe bertan utziko zigutela. Pentsa ezak, hara joan, arduraduna ez dagoela, bihar joateko...

A.— Behartuta al dago Diputazioa honelako informazioa emateko?

K.E.— Legez behartuta dago, informazio publikoa duk, pentsa ezak Billabonako edozein seme informazio eske datorrela; udaletxeak eduki beharra

du. Beraiek beren lege propioak saltatzen ari dira.

A.— Proiektua berak, lege aldetik ba al du hutsunerik?

K.E.— Honelako autobia batek bi komunitate autonomo desberdinetatik pasaz gero, bi hauek ez dute ez aginte, ez indarririk autobia hau legeztatzeke, Madrileko gobernuak du erabakia eta kasu honetan, azalez behintzat, Madrilek ez du ezertarako muturrik sartu. Beraz, Gipuzkoako diputazioak eta Nafarroako gobernuak egin dutena ilegala.

Bestaldetik esan behar da honelako erasoaren aurrean, Billabonako udalak bere patrimonio munizipala defendatzeko, «Tribunal Constitucional»era joko duela, autobia pasako den tokia «interes publiko»tzat jo bait zuen Diputazioak berak eta autobia ere, orain, «de interes publiko» definitu dute. Lege aldetik gure eskutan dagoen guztia egingo dugu autobia hau galerazteko.

kanpainari aspaldian ekin bazioten koordinakundeak autobien aurkako arrazoiak argitu ditu.

Hauen ustez, denok komunikabideak hobegotzearen alde gaude baina autobia bat eraikitzeak beste irtenbiderik ez dagoenik ez du inolaz ere ziurtatzen. Autobia hau beharrezkoa denik inork ezin dezake defendatu.

Ikerketa ofizialen arabera, 2.000 urtean 7 mila ibilgailu izango dira egunero gehienez eta autobia honen kapazitatea 15 milakoa denez ez du trafiko eskeari erantzuten. Beraz, Nafarroa-Gipuzkoa artean honelako autobia eraikitzea izugarritzko diru-galtzea litzateke,

ez bait dago eskaintza eta eskearen arteko orekarik.

Ekologia mailan egingo liratekeen txikizioak berreskura ezinak lirateke. Areso, Gorriti eta Azpiroz herriek jasan beharko luketen hondamena eta triskantza erioa suposatuko liekete. Hiru herri hauen bihotzetatik pasako da errepidea eta inguruko nekazari eta abelzaintzen lur gehienak 7km. tako asfalto beltz batek estaliko ditu eta jende honen etorkizuna airean geldituko da. Argitzeko 70 hektarea dira estaliak. Honekin ekologistek aurreproiektuan bertako lurri emandako garrantzi eza salatu nahi dute.

I. Azkona: «Bi diputazioen desinformazioa argitu nahi dugu»

Alkate, zinegotzi, ekologista eta herritarrez osatutako Autobien Aurkako Koordinakundekoa dugu Iñaki.

ARGIA.— Sarrera gisa, proiektuaren azken orduko egoera juridiko eta administratiboaren laburpen bat eskatuko nizuke...

IÑAKI AZKONA.— Jakina denez, guk presentatu genituen alegazio guztiak besterik gabe baztertuak izan dira bi Diputazioen aldetik. Beraz, proiektuaren tramitazioak aurrera jarraitzen du. Orain, aldeaz aurretik pentsatua geneukan baza bat jokatu dugu: gure ustez proiektua Konstituzioareh aurkakoa dela eta, babes errekurto bat aurkeztera goaz. Bada Konstituzioan artikulatu bat esaten duena honelako obrak, bi edo elkarte autonomiko gehiago ukitzen dituztenak, Estatuaren konpetentzi direla leta Gorteetan onartu behar direla izan. Beraz, Nafarroa Gobernua eta Gipuzkoako Diputazioak ez dute ahalmenik proiektua bultzatzeko, eta hortan oinarritzen gara errekurtoa prestatzeko. Noski, esan beharrik ez dago ez dugula adierazten pauso honekin Konstituzioa onartu edo errespetatzen dugunik,

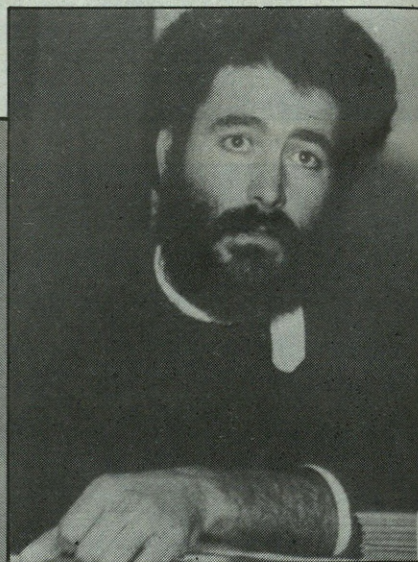
edo honelako zerbitu. Gure asmoa alor juridiko honetan ahalik eta gehien zirkulatzea da, eta ez besterik.

A.— Orainxe hastear duzun kanpainaren berri emango zeniguke?

I.A.— Alde batetik, Gipuzkoa eta Nafarroa arteko komunikazioa eroso eta egokia izan dadin jendeak daukan gogoia aprobetxatuz bi Diputazioek zabaldu duten desinformazioa, argitu nahi dugu. Horretarako, erakusketa bat prestatu dugu, zenbait elementuz osaturik. Adibidez, maketa bat egin dugu, nahiko polita, eta bertan ikusten da Irurtzun eta Donostia bitarteko zabalgunea, Aralar eta Sakana hartzen dituelarik ere. Maketa horretan ederki ikus ahal da autobideak egingo lukeen kaltea. Panelak, argazkiak, eta kuadroak lagunduko dute maketa, eta ikus-entzuteko bat ere prestatu dugu. Eta noski, triptikoak eta aldizkari bat ere, gure argudioak ahalik eta hobekien zabaltzeko.

Beste aldetik, eta erakusketan oinarriturik, herriz herri egingo dira hitzaldiak, «txiste afariak», kantaldiak, eta baita ekintzak ere. Adibidez, Lekunberrin kantaldi bat egingo da seguraski Kortaturekin; Leitzaran berriz, manifestazioa egin nahi da, eta bertan Areso, Gorriti eta Azpiroz interes sozialeko lekuak bezala izendatuak izanen dira. Andoain, Leitzaran bailararen irteera denez Gipuzkoa aldetik, ekintza puntu bat izanen da. Donostian egingo da

Bestaldetik, Leitzaran arana hartu dute aztergai. Nahiz eta Diputazioaren asmoa autobia hori Leitzaranan goikaldetik pasatzea izan, paraje horietan dauden malda eta moeta guzietako aldrebekeriak gainditzeko obra erraldoiak egin beharko dira. Alturaz 100m. eta luzeraz 300m.-tako zubiak %6ko inklinazioetan eraikitzeak kamioi eta eskadorea ejerzitoak mogitzea behartuko du.

kantaldi haundi eta manifestaren bat ere, eta Nafarroari dagokionez, kanpaina amaitu nahi dugu Apirilaren 12rako pentsaturik dugun manifestazio batekin.

Manifa hau, orain Nafarroan martxan dauden hainbat proiektuen aurkako ekintza bateratua izan dadila nahi dugu, eta ez bakarrik autobidearen aurkakoa. Hau da, autobideaz gain, El Perdon kuartela, Itoitzko urtegia, Buñeleko arma fabrika, Aezkoako pista, eta beste zenbait erasoak aurkakoa.

A.— Iruditzen zaizu ardatz honen aurkako mobida izan daitekeela indar alternatibo eta borrokalarientzat erreferentzi puntu bat, nolabait esateko, Lemoiz bere momentuan izan zen antzekoa?

I.A.— Bai, uste dut hori honela izan daitekeela, eta ekintzetan probatzen hasia dela gainera. Hain zuzen, Nafarroa osoan ari dira sortzen iniziatiba berriak eta baterakoiak eraso hauen aurka. Baita Gipuzkoan ere. Giroa bat badago, eta horren eskutik herri mogimendua indar berritzen ari da. Noraino zabalduko den oposizio ekintza zaila da esatea, baina bai aurreratu daiteke sensibilizazioa egunetik egunera gorantz doala.

J.M. GOGORZA

Oso proiektu garestia

Ekonomia aldetik garestiegia da. Gipuzkoako Diputazioaren aurrekontuak begiratzen badira Gazterian 305 miloi, Kulturean 1.236 miloi, Nekazaritza eta Artzantzan 1.777 miloi, Osasun eta Gizarte Ikgizatean 2.000 miloi pezeta gastatzen diren neurrian eta autotobiaren aurreproiektuan zeuden 10.000 miloi eskasak erkatzen baditugu burugabeke-ria galanta dela deritzake. Krisi garaian gaudenez honelako diru gastatzeak biztanle xehearen galerarako izango dela ziurtatzen dute Koordinakundekoek.

Aurreproiektu honen akatsak ere salatzen dituzte. Aurreproiektu honetan ez da ezertarako kontutan eduki Leitzaran goikaldean izaten diren eguraldi baldintza bereziak. Autobia gehientsue- na 600 metrotatik gora egongo da eta bertako baserritar eta artzainek aitortzen dutenez lainoa 200 egunetan azaltzen da, izotza 80ren bat egunetan eta elurra 35 egunetan. Eguraldi baldintza horiek %6ko inklinazioarekin batzera-koan Diputazioak aipatzen duen ziurta- suna erabat eztabaidagarria da.

Laino, elur eta izotz gehiegi autobia batetarako

Ziurtasunaren izenean eraiki nahi du- ten autobia hau, mikroklima azterketa- rik egin ez dutenez, txirristra polita bi- lakatuko da sarritan eta lainoaren era- ginez ziurtasuna leku ederrean geratu- ko da. Nafarroan Azpiroz mendatea baino 100 metro gorago 8 kilometroz joango da autobia eta gauza bera Gi- puzkoan. Ia ia 700 metrotako alturan izango ditu 8 kilometro horiek.

Altura, %6ko inklinazioa, eguraldi baldintzak eta autobiak Gipuzkoako za- tian ifar, ifar-sartalde eta ifar-sortaldeari begiratu diola kontutan hartzen bada «primerako ziurtasuna» eskeintzen dela garbi dago.

Koordinakundekoek diotenez, arra- zoi hauek autobia hau bertan behera uzteko nahikoak lirateke Europako edozein estatutan, hemen berriz, natu- ra babesteko inolako lege aurrerakoirik ez dagoenez honelako errepide suntsi- tzaile bat lasai eraiki dezakete.

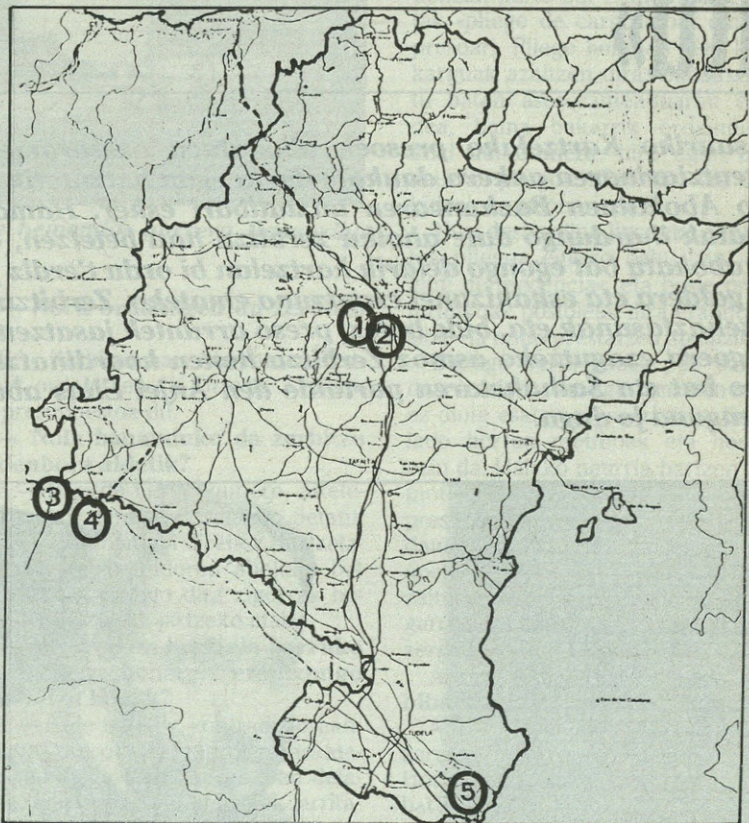
Hala ere, hainbesteko presak eta ematen dituzten informazio eskas eta ilunak OTANen eta estatu espainoleko militarren interesak indartu nahi ez ote duten susmoak pizten dituzte. Bestela nola ulertu aurreproiektuan mikrokli- mari buruz bezalako hanka sartzeak egitea? Ez al da izango Nafar gobernu- a eta Gipuzkoako Diputazioaren bidez, Madriletik bultzaturiko proiektu bat?

Aurrerantzean emango du zer hitze- gina gai honek.

X. LEKUONA
J. MOLLARRI

Areso. 20 metrotako zuloa eginez eta 150 m.tako zabaleraz, eleiz atzetik herri guztia gurutzatuko du autobia. Muino peko baratzak lurrez beteko dituzte.

NATOren eta militarren interesak.— Susmoak nagusitzen ari dira. OTANI interesatzen zaio gehien Mediterraneoa eta Europa bitarteko bide azkar bat. Horre- zaz gain militar espainiarrentzat ere badu interesik. Autobia muga eta El Per- don-eko koartela elkartuko litzuke (1). Gauza bera Noaingo aideportuarekin (2). Bestalde Iruñea eta Logroño bitarteko errepideak hobetu nahi ditu Nafarroako PSOren gobernuak (3). Logroñon dago Policia Nacional-aren erreserba. Los Ar- cos-etik Algoncilloko basera errepide berri bat dauka proiektaturik gobernu nafar- rarak (4). Azkenik, (5), Buñueleko kañoi fabrikaren proiektua aipatu behar. Nahiz eta honetarako errepideak hobeagotu beharrik ez izan, garbi ikusten da Nafarroan egitera doazen hobekuntza bakarrak gune estrategiko-militarrekin zer ikusia dute- la.

Basauriko presoek asesoria juridikoa eskainiko zaie

Angel Elias: «presoak bere eskubideak ezagutu behar ditu»

Basauriko Kartzelako presoek abokatuen asesoramendu penitentiarioaren aukera daukate duela egun batzutatik Bizkaiko Abokatuen Bazkunearen inizatibari esker. Hamalau abokatuk ihardungo dute aholku zerbitzu hau betetzen, egunero abokatu bat egongo delarik kartzelan bi ordu t'erdiz presoek galdera eta eskakizunei erantzuna emateko. Zerbitzu honen zehaztasunak eta, bide batez, preso arruntek jasaten duten egoera ezagutzeko asmoz Zerbitzu honen koordinatzailetariko bat eta Salhaketaren partaide den Anjel Elias abokatuarengana jo dugu.

Angel Elias, Basauriko presoak asesoratuko duen abogatuertariko bat.

ARGIA.— Nola sortu da presoentzako asesoria bat jartzearen ideia?

ANJEL ELIAS.— Jakiteko nola hasi zen nik esango nuke, alde batetik, Bizkaiko Abokatuen Bazkunean, konkretuki Giza Eskubideen Batzordean parte hartzen genuen artean, batzuk ondo ezagutzen genuen Basauriko kartzelaren egoera eta, hein berean batzu Salhaketa elkarteak ginen.

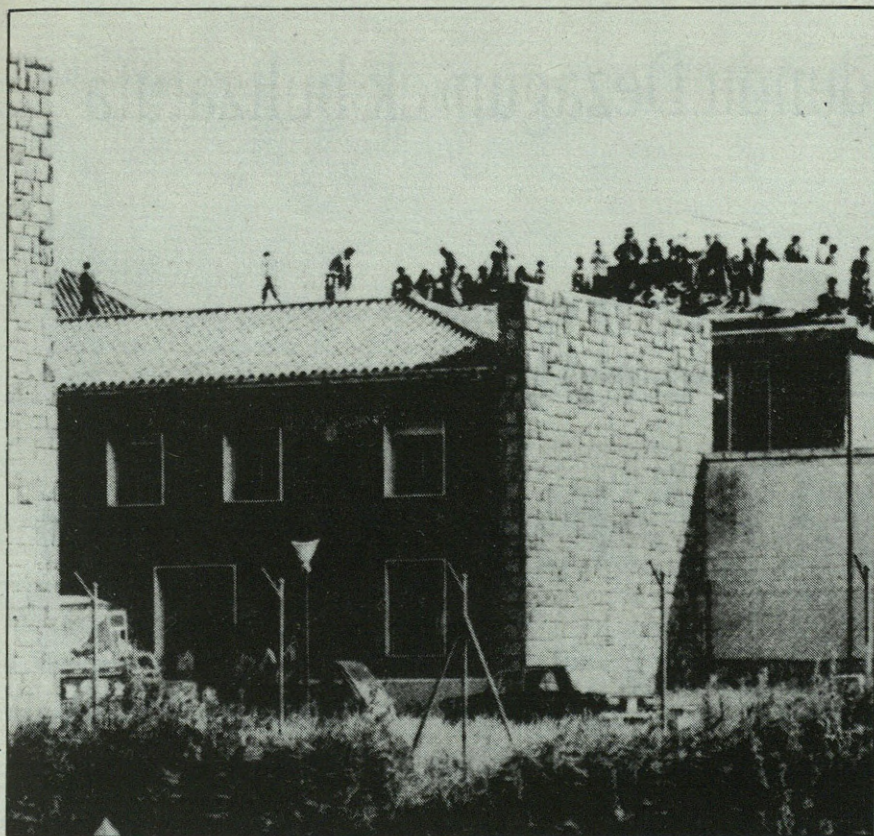
Aspalditik, 1980 urtean Salhaketa bezala, galdeketa batzu egin genituen eta presoek erantzunetan beren kezka eta interesa gai juridikoei buruzkoa zen berzeki. Ez penal kontuei buruzkoa bakarrik, penitentiarioetaz ere baizik.

1984ko uztailan, legebiltzarreko Giza Eskubideetako batzordekideak Basauriko kartzelara joan ziren eta presoekin elkarrizketa bat izan zuten. Egun hartako arratsaldean bildu ziren Salhaketa eta abokatuen Giza Eskubideetako batzarkideak.

Elkarrizketa hartan presoek indefentsioa agertu zen. Hori izan daiteke antezedente argiena. Handik hona, bi urte t'erdia, hasi genuen tramitazioa. Abokatuen Juntan oztopo batzu agertu ziren, kompetentzia desleala egiteko erabil zitekeela egotzi zuten, presoek kasu penalak abogatu hauek hartuz gero.

A.— Oztopo gehiago ere izan al da?

A.E.— Juntak onartu egin zuen proiektua eta Madrilgo Zuzendaritza Orokorrarekin elkarrizketatuz hasi zen. Orain dela urte bete, Madrilgo Zuzendaritzak, onartu egin zuen ideia hau. Urte osoa beharrezkoa izan da praktikara eramateko.

Abogatu talde baten laguntza jasoko dute hemendik aurrera Basauriko presoek.

Urrian Dekanoak bidali zizkigun abokatu guztiei zirkular bat azalduz zerbitzu honen sorrera aurrera eraman nahi zuela eta interesa geneukanok idazteko eta apuntatzeko. Uste dut 64 abokatu izan ginela idatzi genionak.

Han beste arazo batzu hasi ziren. Giza Eskubideen Batzordean eritzia zen ekipo bat sortu behar zela, alde batetik gai penitentiarioez ez zegoelako esperientzia handirik eta, bestetik, komenigarria zelako presoekin harreman estuak lortzea. 64 izanez gero, urtean bi edo hiru aldiz joango ginatela presoengana eta oso gutxi ezagutuko genukeela barruko giroa.

Beste oztopo bat ere sortu zen, 64 izanda, nola egin selekzioa?

A.— Zein dira zerbitzu honen zehaztasunak?

A:E.— Puntu batzu argi geratu ziren, eta konkretuki puntu hauek dira: 14 abokatu izango gara, hauetariko bi koordinatzaile moduan eta beste 12 zuzen egiteko kartzelako zerbitzua. Abokatu batek bi astetik behin bisita bat egin beharko du. Hamalau hauek urte betez egongo ginatela zerbitzu honetan eta ekipo honen erdia sei hilabetero berrituko litzateke, apuntatu diren beste abokatuak sartuz.

A.— Nork ordaintzen du zerbitzu hau?

A:E.— Zerbitzu hau Abokatuen Bazkuneak ordaintzen du. Urtean, 3 milioitako presupuestoa du.

A.— Nola bananduko da zerbitzu hau denbora aldetik?

A:E.— Bi ordu t'erdi egunero, astelehenetik ostiralera, arratsaldeko 5etatik 7,30etara. Eta hamabi direnez Kartzelako Juanta bildu ondoren abokatu bat joan ordez bi joango dira zigorrak badaude errekurtoak jartzeko etab.

A.— Nolakoa da kartzela barruko egoera eta ze beharrei erantzun zio zerbitzu honek?

A:E.— Alde batetik, kontradizio handia dago: presoak barruan dago askatasunik gabe lege baten aurka joan delako, eta, berriz, presoekin legeek jarritako eskubideak ez dira betetzen eta ez dira betetzen arlo pilo batean. Dazkaten eskubide nagusiak, bai janaria, bai intimitatea, bai lana, praktikan infringitu egiten dira.

Esaterako, legeak esaten du gela bakoitzean preso bat bakarrik egon behar dela. Basaurin 3 edo 4 egoten dira. Baita esaten du zein den presoek gehieneko kopurua. Kopuru hori errealtatean gainditu egiten da. Legean esijitzen da preso zigortuentzat lan ordaindutakoa eta seguritate soziala. Hau ere ez da inon bete.

Gero, preso bati zigorra jartzen diotenean, nahiz eta legeak onartu abokatu baten asesoramendurako eskubidea daukala, praktikan ez dauka ofizioko abokatuaren zerbitzurik. Bakarrik dirua badauka dei dezake abokatu bat. Presoen egoera hobetzeko, lehen urratsa da presoek ezagutzea zein diren beren eskubideak, ezagutu ondoren erreklamatzeko. Gure asesoramendua, haien galderei erantzuterakoan azalduko diegu zein diren beren eskubideak. Horregatik, pentsatzen dut, gaurko egoeran, zerbitzu hau oso garrantzitsua izan daitekeela.

A.— Zein izaten dira gertatzen diren zigorrak eta haiek sortarazitako egoera?

A:E.— Reglamentean agertzen dira zein diren zigorra aplikatzeko ekintzak. Batez ere, funtzionarioekikoak: intsultuak, desobedientziak, etab. Funtzionarioen eritziaz halako ekintza suertatzen denean parte bat ematen dute eta Juntak «pliego de cargos» bat ematen dio presoari. Pliego honetan bere kontrako karguak azaltzen dira. Badauka abokatu baten asesoramenduaren eskudibidea, baina bakarrik ordainduz egin ahal du. Gainera, hiru egun bakarrik dauka pliegoa idazteko, eta Juntako kideak funtzionarioak dira.

Hori desberdina litzateke abokatu batek pliegoa egingo balu, han «presunción de inocencia», eta beste printzipio juridikoak posibleak dira erabiltzea. Posible da ondo prestatzea apelazio bat.

Badago beste gauza pilo bat, adibidez, traslado bat agintzen denean inoiz ez diote esaten presoari zein diren traslado horren motiboak eta hori lege ezin da. Halako neurria hartzen denean motibo zehatzak eman behar dira, eta presoak, interesatua izanik, eskubidea dauka jakiteko eta ados ez egotekotan apelazioa aurkezteko. Zuri klasifikatzen zaituztenean lehen, bigarren edo hirugarren mailan esan behar dizute ere zergatik.

A.— Kartzelatik kanpora nolako oihartzuna izango du zuen lanak?

A:E.— Posibilitatea izango dugu gizartean erakusteko barruko egoera. Horretarako sei hilabetero edo txosten bat egingo dugu gure lanekin. Saiatuko ginatela ihardunaldi juridiko batzu, eztabaidak etab. antolatzen.

A.— Zein modutan hartuko dute parte presoek?

A:E.— Saiatzen ari gara presoen parte hartzea handia izan dadin, horretarako liburu berezi bat daukagu haientzat, beren eritzia, sugerentziak eta kritika jartzeko. Asistentzia bat egiterakoan abokatuaren eritzia (orri bat beteko dugu) eta presoaren eritzia izango ditugu. Biak.

Pello URZELAI

«Arrasate Euskaldundu Dezagun»ek bultzatuta

«Euskalan», euskara lantegietara eramateko saioa

Ezaguna da «Arrasate Euskaldundu Dezagun» elkarte euskalzaleen artean. Bere inizatibak sona handikoak izan dira Arrasaten, Gipuzkoan eta Euskal Herri osoan. Oraingo honetan batzorde berezi bat antolatu dute AED barruan «Euskalan» izena daramalarik eta helburu bezala euskara lantegietara eramatea duena.

Arlo gutxitan izan daiteke barkagarri gure hizkuntzarenganako zabarkeria egun Euskal Herrian. Baina enpresa barneko kontuak aparteant dabilta; saleroske-harremanen azkartasuna, teknologiak eskatzen duen zehaztasuna, tradizio-eza, inertzia eta abar askok baitezpadako egiten dute, erdara ez nagusi, bai bakar, gertatzea.

Euskarak bihotzari egiten dio gehienez koxk, zailki patrikari, moltsari.

Enpresetan barne harremanak euskalduntzen hasi beharra dago behin-goz, bi enpresa elkarren arteko auto-mautuak euskaraz egiten hasteko garaia da aspaldian.

«Euskalan», enpresa-barnean euskara bultzatzeko sortua

Kezka honek eraginda, «Arrasate euskaldundu dezagun» taldearen barneetik EUSKALAN taldea sortu da, ares-tian aditza eman eskasia horiek Deba Garaian moldatzen hasteko.

Mugimendu zuzpertzaille gertatu nahi du, produzio eta zerbitzu erlazioetan euskara aurpegia azaltzen hasiko bada behintzat. Administralgoak esparru honetan euskararako duen jarrera ahula salatuz, duela lau hilabete, kooperatiba eta zerbitzu-enpresetako euskaltzaleak bildu ziren. Helbururik ausartena, gure usterako, Deba Garai mailan, lan-giroko bazter guztietan ontzat emanak izan

daitezen irtenbide zehatzak eta globalak bultzatzea dute, pixkanaka lantegietako oreka linguistikoa lortzeko, euskarak eskubide duen presentzia irabaz dezan, lan tresna bihur dadin.

18 ordezkari enpresetan dagoeneko

Helburuak helburu, orain artean zertan ihardun duten azaltzea komeni da:

- Lan-zentru bakoitzean EUSKALAN izeneko talde berezia eratu da.

- Azken hilabete honetan zerbitzu nahiz produzio mailako enpresetan taldeak osatu dira, 18 ordezkari bilduz.

Berek egin bileretan ekintza konkre-

tu batzutan saiatzea proposatu da. Horra bota direnak:

- lan-zentruko aldizkarietan parte hartzea.

- errotulo, txartel e.a. euskara hutsaz (elebitasunetik gora)

- euskaldunentzat alfabetatze ikastaroak eta erdaldunentzat ikastaro aproposak eratzea

- Euskara, geroz eta gehiago erabili dadila eskatu, dei, bilera, iragarki e.a.etan

- euskara jakin beharra zenbait lanpostutan (buruzagi, pertsonal, zerbitzu, telefono e.a.)

- fabrikazio-aginduak, planoak eta bar guztiz euskaraz

Inork nahi badu, badaki nora jo

Zerrenda honetako ideia asko lehen ere ikusiak gara, beren arrakasta asko ta askotan hutsala izan dela ere ederki ikusiak gara, puntu asko sosa inbertitzeari bait dagozkio, baina begien bistakoa da ere plangintza hau indar antxean hasia dela, ordezkariak honez gero izendatuak direla, oinarrian «Arrasate euskaldundu dezagun» bezalako erakunde sendoa dutela eta hasmentan bederen, arnasez betetako mugimendua dirudiela. Berek, deia luzatu nahi diete langile, sindikatu, enpresetako batzorde, Kontseilu Sozial, Kontseilu Errektore, Administrazio Kontseilu eta Grentziei euskararen normalkuntzarako lan egin dezaten beren inguruan. Bestalde, EUSKALAN-en lan egin nahi duenak, aski du «Arrasate Euskaldundu Dezagun»-era jotzea, Pablo Uranga kalean 4.ean, Jose Etxeberria, Eugenio Otsoa edo Iñaki Aranburuz galdezka.

GORRITXO

ARGIA

"TTARTTALO" ren laguntzaz

K O M I K I A

50. zenbakia

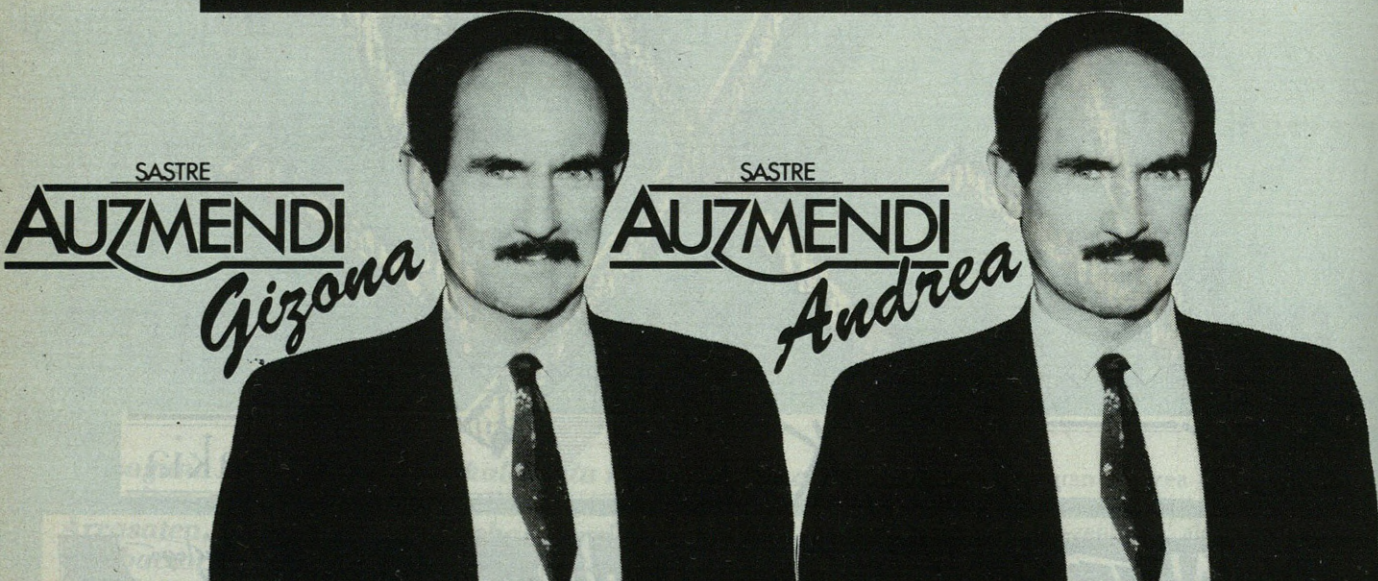
WALTER GARMENDIA JR.

Lopezog
&
Varela 86-

**Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.**

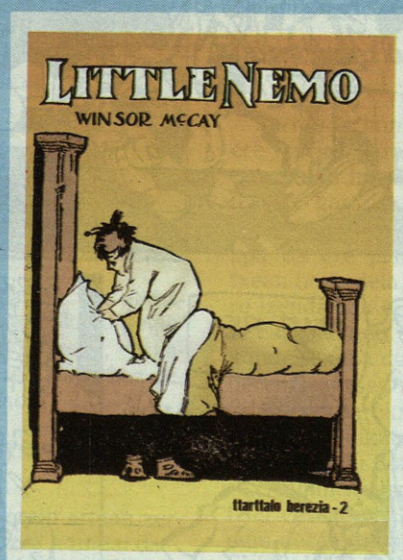
AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

Avda. 11 y Vergara, 1

Donostiako estiloa

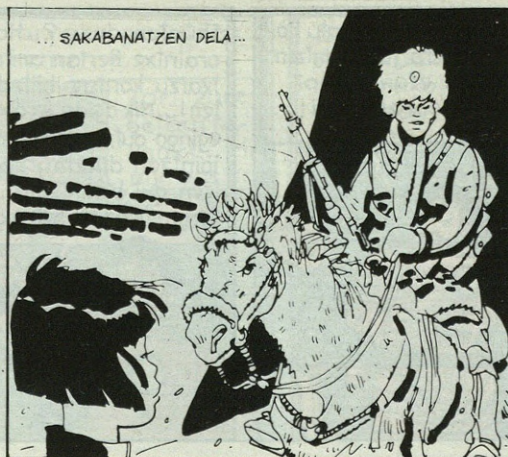
EZ UTZI IRAKURRI GABE

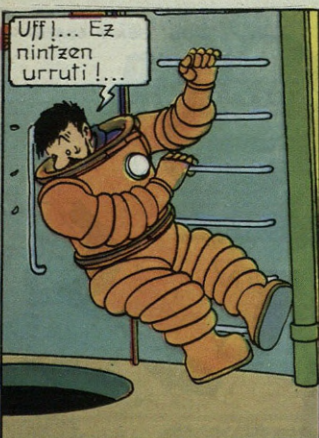
NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen ai dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

Aurrekoaren laburpena: Shanghai Lilek askatu egin du urrearen bagoia eta maldan beheara abiatzen da, berak nahi baino azkarrago. Malda handia izanik, bagoia geldiarazten saiatzen da baina alferrik eta bagoia Hiru mugetako lakuan amiltzen da. Berehalaxe Von Ungern-Sternberg baroiaren Asiako zaldi-armadako dibisioak preso egiten ditu Corto, Rasputin eta Shanghai Lil.

Aurrekoaren laburpena: Koetearen tamainaz harriturik Kapitainak ez du uste jostailutxo horretan posible denik ilargia iristea. Turnesolek koetearen barneak erakusten dizkio.

Uff!... Ez nintzen urruti!...

Ia-ia zulo madarikatu horretatik behera joan nintzen. Juxtu-juxtu erantsi diot atzaparra eskailerari!...

Ikusten duzu?... Hala ere oraintxe bertan aritu naitzaizu kontuz ibiltzeko esaten!... Nik agian lerroarena egingo dut, baina oinak non ipintzen ditudan begiratzzen dut behintzat!... Eta orain goazen beherago...

Ikus dezakezun bezala, gela hau besteak baino altuagoa da: besteak halako bi da, eta...

Kapitaina, behin betirako, kontuz ibili, mesedez!... Hemen ere beste zulo bat badago... Zu ere, Tintin, kontuz ibili... Eta Milu ongi zaindu...

Hemen daude biltegiak... Edateko urarena eta karburanteak. Azken hauek motore laguntzailearentzat dira; dakizuen bezala, abiatzerakoan eta iristerakoan honelaz baliatuko gara...

Baina, lapiku hori! zuloatik hain hurbil ez zaitez, ba, jarri! Hanka bat hausteko asmoa al duzu?...

Koetetik irteteko eta bertara saritzeko, espazioan izango garenean alegia, naza sistema bat asmatu beharra izan da, sartu-irten horiek egin ahal izateko... Naza horiek orain ikusiko ditugu behean...

Kapitaina, oraindik beste trampa bat ere badago!... Mesedez! argi ibili!...

Eta hona hemen naza horiek ireki eta ixteko mandu-mahaia...

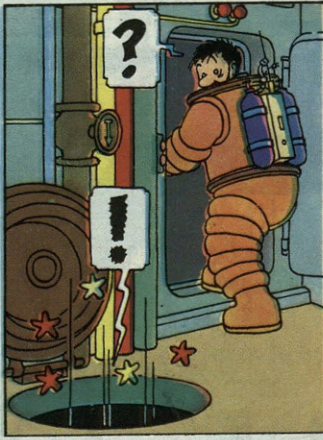
Entzun... Entzun... Turnesol jauna lehenbailehen aurkez da dila Zentralean... Entzun duzu?...

Beno, banoa... Zuek oraindik bisita dezakezue ate honen atzean dagoen soto handia... Ni laster itzuliko naiz...

Eta kontuz ibili, kapitaina, hor maila bat duzu!...

Ene ba!... Turnesol
jaun gaixoa!...
Hautsirik ez
behintzat ala?...

Zer arraio gertatzen
da hemen?...

Tori zure
belaurre-
koak!... Mi-
nik bai?...

Besteri zuhurtasun
predikuak botatzen
hasterako, norberak
oina non ipintzen
duen begiratu
behar luke, kaska-
gor arraioa! Oso-
rik geratu zare-
nean ez da ezer!...

Bai... nor zara zu?...
Jantzi barregarri hori
nondik afera duzu?...

Jantzi barregarria?... Ah!
baina, aizu, berriz ezin
hasiko zara ba, lerd...
ejem!... alegia... niri ada-
rra jotzen ez hasi!...
Orain artekoa aski
da!...

Noizbaitekoan
aurkitu zai-
lut behintzat,
Turnesol jauna!...

Ea ba, ederki, ezta?... Zu
bezalako gizon serio bat ho-
rrrela jokatzek!... Pentsatze-
koa ere ez da!... Hamar is-
tripu eragiteko zorian ibili
zara!... Nondik norako
aldartea izan duzu?...

Nik... eee... ez dut ezer
uleritzen... Zer... zer
nahi duzu?... Eta
non gauden?...

Non gauden?... Mila de-
monioren bizar gorrien ize-
nean! guk baino hobeto
dakizu non gauden,
adarjole horrek!...

Ea, jauna, gogora eza-
zu!... Zure ilargi-un-
tzia guri erakusten ari
zinen...
Jauna?... Jauna?...

Nire ustez, arazo la-
rria dugu... Amnesia
jo ez ofe duen beldur
naiz!... Segituan fabri-
kara eraman eta
Baxter jaunari abi-
satu behar diogu...

Turnesolek?... Amnesia?...

Tamalez... Beldur
naiz... Medikak
oraintxe ari dira
aztertzen...

Zer, jaunak, ezer larririk ez da izango,
ala?... Sendatuko duzue behintzat, ala?...

Hemm!...

Humm!...

Hemm! zaila da esaten!... Hain
azkar ezin dezakegu gure er-
itzia arriska... Itxoin beharra
dago... Jakina, gero eta hobeto
joatea ere gerta daiteke...
Inoiz ez da elsi behar... Baina...

Dena den, kasu in-
teregarria da...

Baina, sendatzea beharrezkoa da!... Berak
bakarrik, berak bakarrik, erizulen duzue, be-
rak ezagutzen du motore atomikoaren sekre-
tua!... Bera gabe, ilargira bidaia ezinezkoa da!...
Ezinezkoa! ulertzen duzue? ezinezkoa!...

! ! ?

BAI ORAINTXE / HAS ZAITEZTE
HOR KANPOKO SOLDADUAK
IKUSKATZEN ETA
FUSILAK ONDO
BEGIRATU.

ESKERRAK, EZELENTZIA. EGITEN
DIGUZIN KONFIDANTZA ESKE-
RTZEN DIZUGU.

ISIL ZAITEZ, TENIEN-
TEA / EZ DITUT LAUSEN-
GARIAK JASATEN.

KAPITAINA, PELOTOIAREN AGINTARITZA
TENIENTE HAUEI EMAN.

DENA ONDO, EZE-
LENTZIA.

PRIMERAN /
EZ NAKE NAHI
ASIAKO ZALDI-AR-
MADAKO DIBISIOKO
OFIZIALAK ARMA
TXARREKIN
AFASILATZEA:
PRINTZPIO
ARAZO BAT
DA.

BAINA, EZE-
LENTZIA...

BAI, AFASILATUKO ZAITUZTET /
ZUEK AUSENTZIA ILEGALA
DEITZEN DIAZUENA NIK IHESA
DEITZEN DUT. HIZTEGI DES-
BERDINA DARABILGU... EZ DUT
LISTE BEGIAK ESTALTZEA
BEHARREZKOA DENIK ETA,
NAHI BADAIZUE, ZUEK AGIN-
DU NOIZ TIROKATU...
ONDO DAGO, NAHI-
KOA HITZ EGIN
DUGU.

KRAK!

JUNGERN KHAN, BARIN NAUZA, MUGAKO
PATRUILAKOA. KANPOTAR BATZA
HARRAPATU DITUGU MONGOLIA ETA
MANTXUARIAREN ARTEKO
MUGAN.

GOAZEN
IKUSTERA.

DEBEKATUTAKO ALDEAN
HARTU ZAITUZTETE... AGIAN
LARRUTIK ORDAINDUKO
DUZUE.

ESPERO
DEZAGUN
EZETZ!

EA ZU, NOR ZARA? ZER EGI-
TEN DUZU HEMENDIK? GOAR-
DIAKO ARTILERIAKO BONETA
DARAMAZU... GORPUTZ HORI
SELEKTIBOEGIA DA IJITOK
EDO MARINELAK
ONARTZEKO.

BONETA OPARI
BAT DA.
CORTO MALTESE
DUT IZENA.

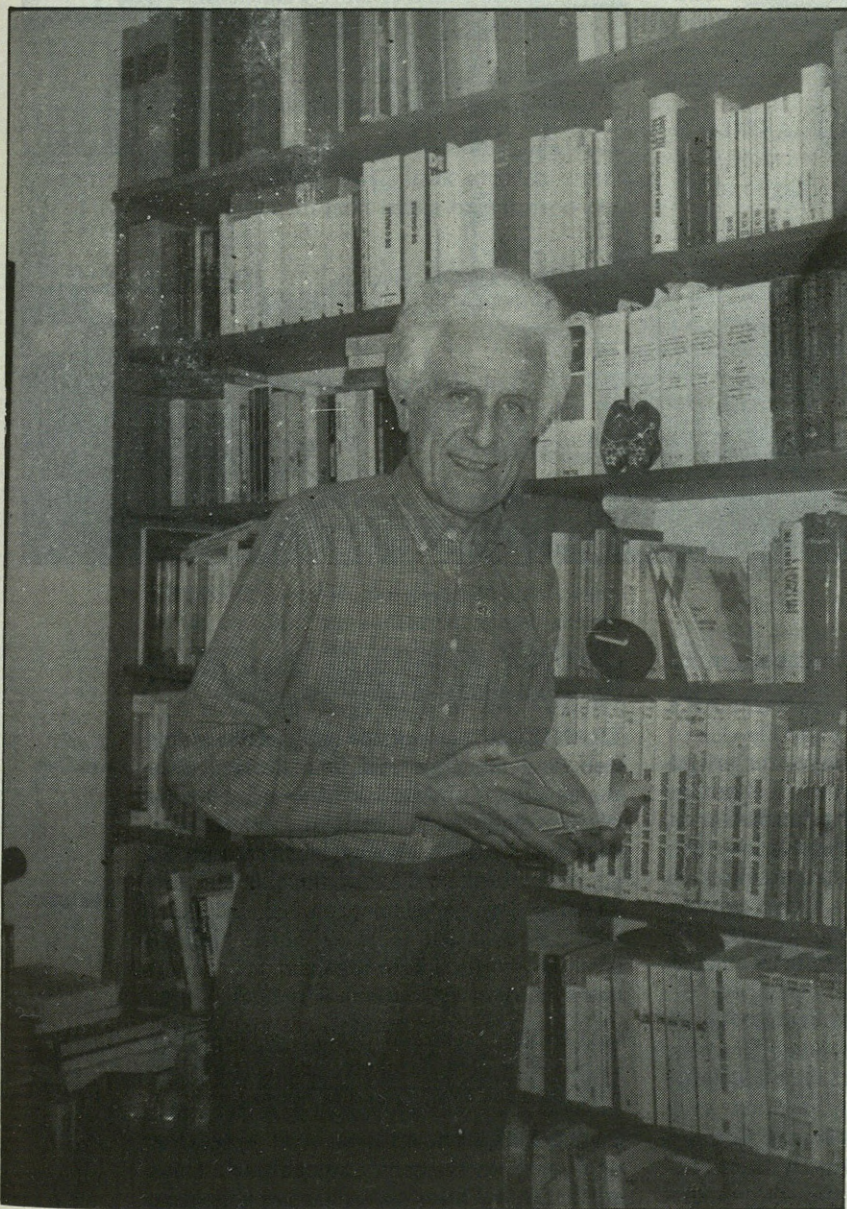
(datorren astean jarraituko da)

LITTLE NEMO IN SLUMBER LAND

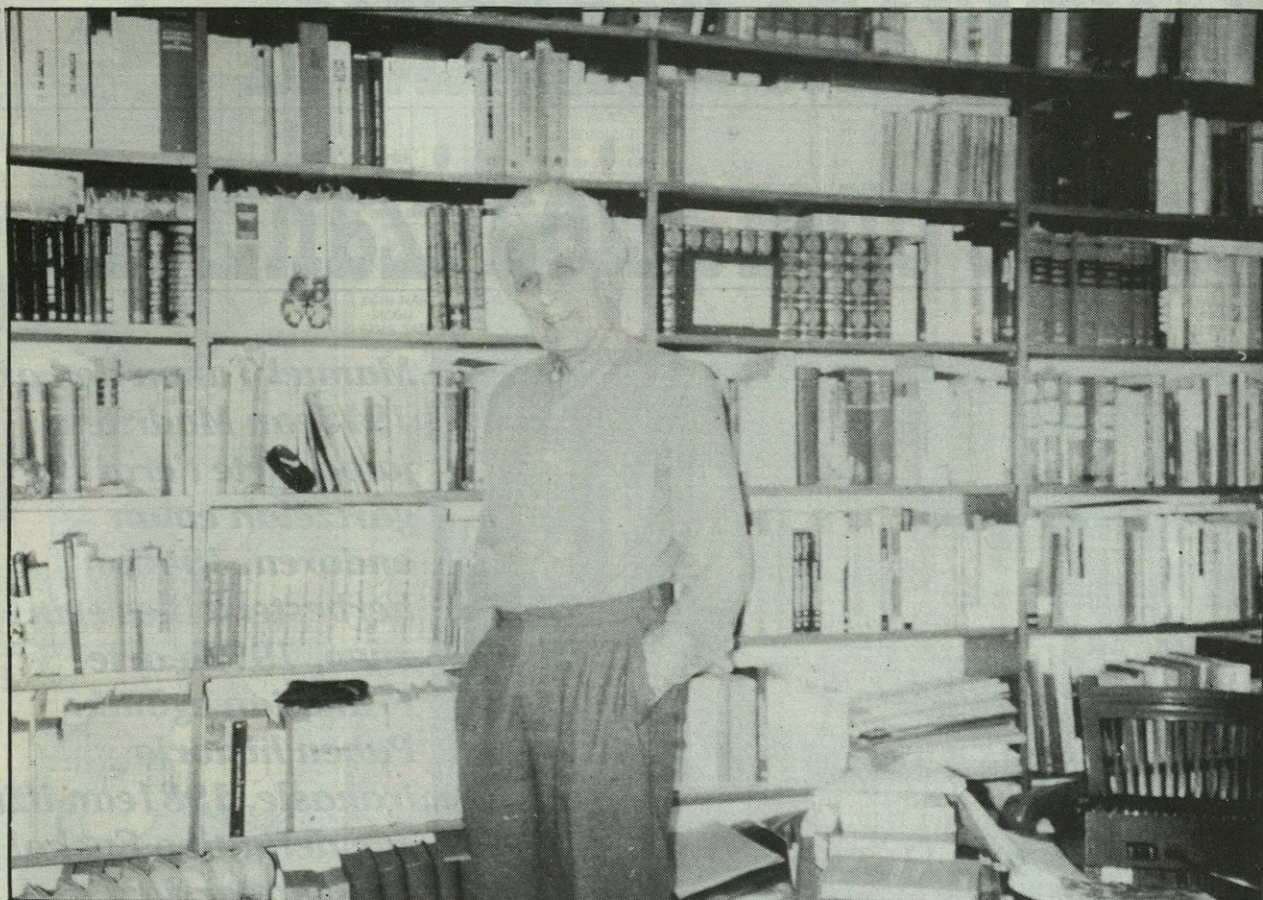
Manuel Tuñón de Lara: «Gernikako bonbaketa terrore operazioa izan zen»

Manuel Tuñón de Lara, 1915ean Madrilén jaioa, urte t'erdi gartzelan eman ondoren, 1946an herbestera ihes egin zuen, 1973a arte Frantzian egonik. Paben historia irakasle, 1981ean itzuli zen definitibo Euskal Herrian jarriaz bizitzen. XIX eta XX. mendeetako historiaren ikertzaile sutsua dugu, eta azken urteotan, Euskal Herriko historiari sakonkiago ekin dio. Orain, Gernikako bonbaketatik 50 urte betetzen direla, historiagile batzorde baten buru dugu.

Aste honetako elkarrizketa: Manuel Tuñon de Lara

“Gerra zibila argitzeari beldur dio zenbaitek.

GALDERA: Gernikako Bonbardaketaren 50. urtehurrena aurten betetzen dela, zer da historiagileak prestatzen ari direna?

ERANTZUNA: Nik esan dezaket zer ari garen prestatzen Fakultatean, baina Gernika-koak horren garrantzia handia daukanez, maila instituzionalean zein beste arlotan ere prestatzen ari dira gauzak, eta gureak ez du maila ofizialarekin zerikusirik. Gurea zera da, historiagile alemandarrekin egingo dugun solasaldia. Eta hau izango da Gernikari omenaldia egingo dioten lehen aldia, beraz badu bere garrantzia. Problema bakarra izango da apirilaren 26an bertan ezin izango dela egin, baina hala ere aurten egingo da, eta gaia sakonki ikertu dutenak ekarrita.

Dena den, guk ez dugu bakarrik Gernika-koa hartuko, baizik eta Euskal Herriaren historia garaikidea, bere osotasunean.

GALDERA: Nolatan daude Euskal Herriari buruzko ikerketak momentu honetan?

ERANTZUNA: Orain arte lan partzialak egin izan dira, eta orain hasi egin da zertxobait osoagoa egiten. Ahozko historiari buruzko lan interesgarriak badaude, Aberasturik egin da. Baina oraindik egiteko asko eta asko dago. Aberasturik berak zera dio, mila eta mila paper dagoela Salamancan, bakarrik gerra zibilaz direnak, eta inork ez dituela oraindik ikusi. Eta hortik aparte sakabanaturik daude-nak. Dena ikertzeak urteak eramango ditu.

GALDERA: Ikertzeko dauden paperok funtsezko ezer alda dezakete, edo gerraren ardatz nagusiak ezagutzen dira honezgero?

ERANTZUNA: Zoritxarrez, eta zoritxarrez diot, gerraren txarrena ezaguna dugu, baina garrantzitsua litzateke zehaztasun gehiago

Aberasturi

Gernika

66 Onartezina da gerrako bi bandoak maila berean ipini nahi izatea.

ezagutzea. Batzutan uste dugu den-dena daki-gula denetaz baina artxibo berrian aritzean, beti gauza berriak agertzen dira. Batez ere, erreflexioa sortarazten dute. Nik neuk badut Euskadiko historiagrafiaz dagoen problematikaz zer bait idazteko proiektua.

historiogra-
fia

GALDERA: Problematika esaten duzuenean zertaz ari zara, hauek gaur egun oraindik sortzen dituzten problemetaz?

ERANTZUNA: Jakina, baina ez dakit nik hori hemen ere gertatzen den. Euskaditik kanpo, bai, maizago gertatzen da hori.

GALDERA: Euskaditik kanpo problematika nabariago ikusten da? Zertan igartzen duzu?

ERANTZUNA: Hitz egin nahi ez izatea, esate baterako, hobe dela gauzak ahaztea esaten depean. Ahaztu nahi izatea beldurraren zentzu da.

beldurra

GALDERA: TVEko gerrari buruzko programa horretan ere, hori esan zen, ezta, hobe dela ahaztea?

ERANTZUNA: Bai, programa horretan bertan horixe ikusi genuen, zein zaila izan den kontsentsua lortzea hori egiteko. Konstituzioa bera egitea bezain zaila.

GALDERA: Zein izan ziren oztopo handienak kontsentsua lortzeko orduan?

ERANTZUNA: Nire ikuspegitik ikusita, eskumatar erradikal eta kontserbatzaileen aldetik, progresoa eta indar berritarren garapenaren kontrako erresistentzia ikusten da. Indar horiek existitzen direla ez onartzea. Gerraren zama ideologikoa bizirik dago, eta ez da orduko protagonistak bizirik daudenik, ez, bai-zik eta haien semealabengan ere, pisu emotiboa dagoena. Horrek zera dakar, gerrako bando eta ideologia biak, maila berean ipini nahi izatea, eta hori onartezina da.

GALDERA: Azal zenekaze astiroago zein den maila berean ipini nahi dena?

ERANTZUNA: Bai zera da, batzuen kasua demokrazia mantentzea zen (zeuzkan akats guztiak bazituen ere), eta besteen aldetik, eraso armatua izan zen, eta gainera orduko estatu faszistek lagunduta. Eta orain, objetibitate faltsu baten arauera maila berean jarri nahi dira agresorea eta ageritua. Ezin da paretatu agresore modura borrokatu zuen ban-

doa, eta beraien eskubideak defendatzen zitueneen beste bandoa. Ez dira gauza bera. Nahaste horretan datza gakoa, nere ustez.

objetibitate

GALDERA: Baina azkenean kontsentsua lortu zen. Pozik zaude egindako lan horrekin?

ERANTZUNA: Azkenean, dibulgazio mailarako lana egin da eta hori beharrezkoa da beti. Baina programa horri ikusten diodan beste problema bat zera da, historiaren mekanismoa imajinetan eman nahi izatea oso zaila dela. Historia ez da gertaera suzesioa soila. Denboraz imajina lantzen ikasiko dugu, baina gaur egun... fotogramak segidan jartzea ez da nahikoa.

dibulgazioa

GALDERA: Gero eta pelikula edo lan gehiago egiten ari da Gernika eta gerrari buruz. Beldurra galduz goaz?

ERANTZUNA: Oro har, bai; esan daiteke beldurra galtzen goazela, baina badaude egun oraindik, historiaren ikuspegi errepresiboa emateari eutsi nahi diotenak. Esaterako, lehen episodioari aurpegiratu zaio 1920.eko sindikatu katolikoen imajin «amarillista» ematen dela, patronalaren alde jokatu zutelako. Horrelakoak izan zirela edozeinek daki gaur egun, baina ez dute onartzen, eta jarrera «ideologiko, politiko eta partidista» (guri leporatu dizkiguten adjetiboak) agertzen dute.

GALDERA: Zein puntutaraino da inportantea orduko historiaren berri ematea, gaur eguneko gertaerak ulertu ahal izateko, batez ere, nazionalismo espainiarrak uler dezan?

ERANTZUNA: Argi dago gauza asko ezkutatuta dela eta beste asko ezkutatuta nahi izan direla. Iragan hurbila argitzea beti da osasuntsua, orainaren arazo asko eta asko hobeto ulertzen direlako, argitasunez. Agian ez da soluziobidea, baina brujula da, iparra, eta oso lagungarria, bai.

GALDERA: Zein dago, oraindik, gauzak esaltzeko asmoaz? Non dago oposizio nabaria?

ERANTZUNA: Bi beldur mota diferente dago. Mota bat, nik, akaso ingenuosoki, borondate onekoa deitzen dudana. Horiek badakite guzti hori inportantea dela, baina herabetsu politikoagatik, edo dezisio faltaz, ez dira dena azaltzera ausartzen. Zalantzak dituzte, edo «sordina»n jartzen dituzte gauzak. Ofizial-

eskuma

Aste honetako elkarrizketa: Manuel Tuñón de Lara

“Ingalaterrak galtzen besterik ez gintuen lagundu.

aparato
ideologi-
koak

Durango

bertsio
ofiziala

erreazioak

ki ez da ematen, zuzenean. Gauzak, gogo handiagoz edo txikiagoz, egin egiten dira.

Beste mota bat ere badago. Ez dira esku-ma-eskumatarrak edo oso faszistak, baina historia osoaren interpretazio «politikoa» egin dute, eta horiek bigundu, gutxitu edo «desnaturalizatu» nahi dituzte gauzak. Aparato ideologikoak daude gure gizartean, eta burruka ideologikoa tentsoa da. Ez da harritzekoa.

GALDERA: Gernika sinboloa da, dudarik gabe. Baina lehenago Durango egon zen.

ERANTZUNA: Bai, Gernika baino lehen, Durangon gertatu zen. Nik gai hori landu nuen, baina ez da ikuspegi lokalistik eduki behar. Gernikakoa esanguratsuagoa izan zen. Ez jende gehiago edo gutxiago hil zelako (gainera Gernikan ez dago kontabilizaturik eta Durangon bai), baizik eta eduki zituen zirkuntzientzengatik. Ez zuen funtzio estratejikorik, terrorerako operazioa izan zen, gerra totala, eta gainera erretaguardian. Bestalde, Gernikan bonba lehertzaile eta sutzaileak batu eta hobetu ziren, eta atake pikatua estreinatua zen.

GALDERA: Gainera bertsio diferenteak hedatu ziren, gernikarrek erre zutela esan zen eta.

ERANTZUNA: Horixe da, hain zuzen, Gernika esanguratsuagoa egiten duena. Nik ez dakit zinismoa edo ikara izan zen, egindako barabaskeria ikusi eta gero. Gezurrekin egia estaliko zutela pentsatu omen zuten. Ez zuten lortu, baina Espainia gutxiengo handi batek (informazio faltagatik seguruen) sinistu zuen hori.

Anekdotak badaude, baina 1963an oraindik Espainiako Ejerzitoko kapitain batek horrela sinisten zuen, eta gainera frogatzeko dokumentuak zituela esaten zuen. Eta Moulin-ek,

uztaileko 18.eko konspiradorea, orain urte gutxi hil dena, hori sinisten zuen, edo behintzat, sinisterazi nahi zuen.

GALDERA: Kontua da gaur egun Gernika sinboloa bihurturik dagoela, ezta?

ERANTZUNA: Bueno, guzti horrez gain, mundu osoan hedatu zen ekintza faszista-nazi baten eredu bezala, eta gainera agintaritzak espainiar nagusjaren laguntza eta babesarekin.

GALDERA: Eta Bonbardaketaren ostean, zein izan zen munduaren erreakzioa?

ERANTZUNA: Jende askok eritzia aldatu, eta errepublikaren alde jarri zen. Francois Mauriac esaterako. Gerraren hasieran Francoren aldekoa zen, baina Gernikarekin egin-dakoa ikusi ondoren, beraren erruaz ohartu zen, eta bandoz aldatu. Eta gauza bera, beste pertsona eta aldizkariekin gertatu zen.

GALDERA: Hriek adibide pertsonalak ditugu. Gobernuetatik, zein izan zen Ingalaterra eta Frantziaren jarrera?

ERANTZUNA: Ingalaterrak bakarrik jaustera lagundu gintuen. Egin zuten bakarra, umeak eramatea izan zen. Ingalaterrako Almirantazgoak ez zuen ezer lagundu, eta laguntza behar izan zen Bilboko portuan. Frantziaren gure alde zeuden, baina beldur ziren, lehen aipatu duguna. «Ley de no intervención»a egin zuten, eta heurak beraiek tranpeatzen zuten legea, baina inoiz ez zuzenki.

GALDERA: Francoren garaian herbesteraturik egon zinen. Nolatan izan zen alde egin beharra?

ERANTZUNA: Ba, 1946an gertatu zen, urte t'erdia kontzentrazio zelaian eman ondoren, denbora laburra, orduan egoten ohi zenerako. «Union de Intelectuales Libres» taldearen eraketa klandestinoan parte hartu nuen, eta hori zela-ta, 1946an alde behar izan nuen. 1973 arte ezin izan nuen berriro bueltatu. Baina orduan Pau-eko katedraduna nintzenez, joan-etorrian ibili nintzen, 1981 arte. Urte horretan, Donostiara etorri nintzen definitiboki.

GALDERA: Eta nola ikusten dituzu azken hamar-hamabost urte hauek?

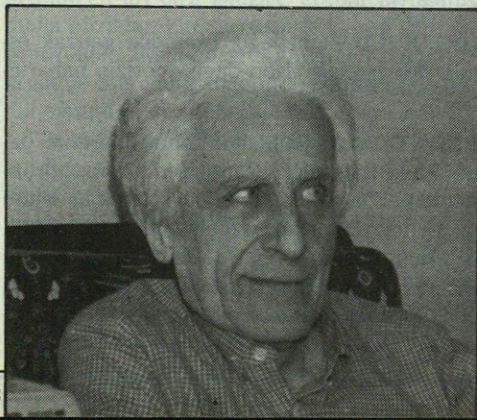
ERANTZUNA: Hurbilegi dago oraindik. Oso

Mauriac

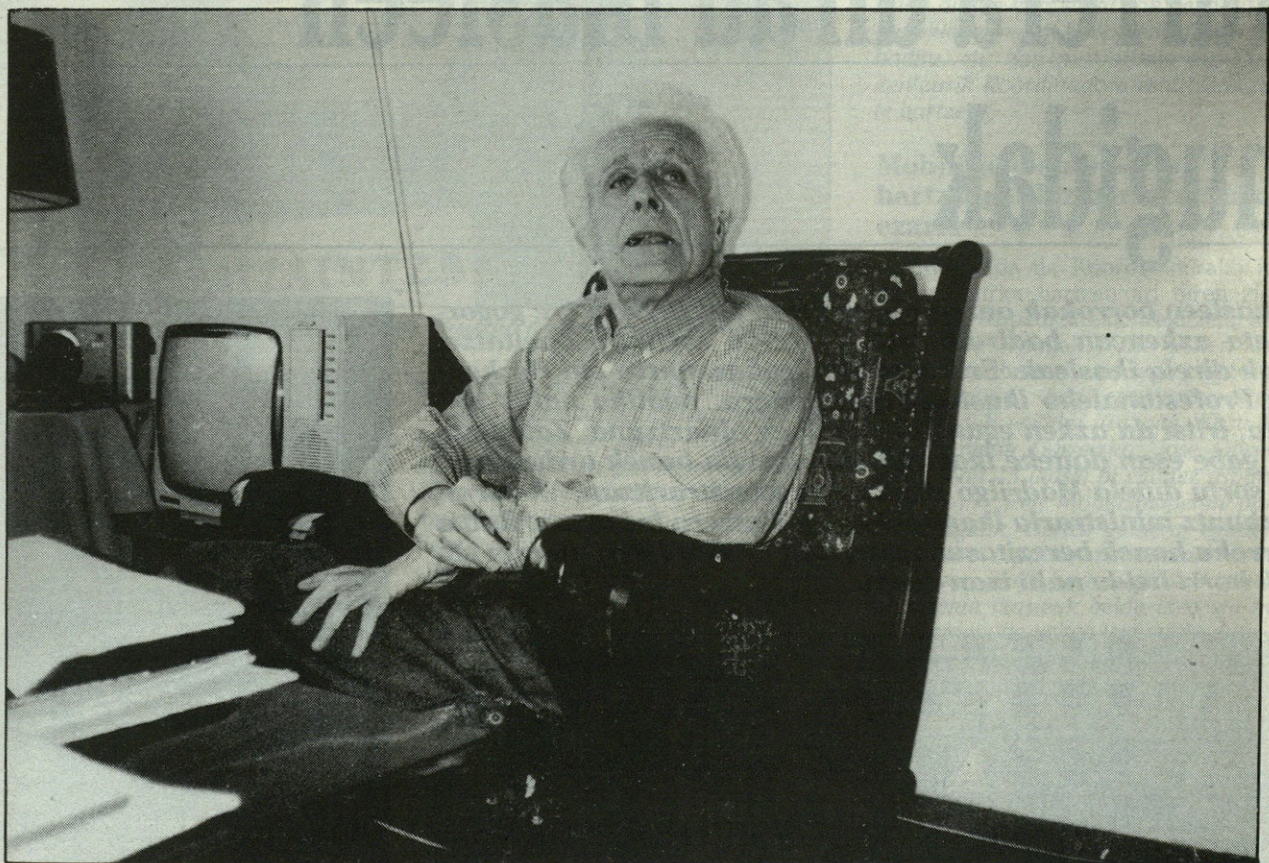
Frantzia

exilioa

trantsizioa

“Gerraren zama ideologikoak bizirik dirau.

emozionalki bizi izan dugu, eta ez da posible epai kritiko eta serioa ematea. Inoiz esan dut transizioaren historia egiten hasi beharko dela, baina ez da erraza.

etorkizuna

Bestalde, kanpoan egondako batentzat, eta batez ere, gorriak pasatu baditu, gero dena ondo ikusteko arriskua dago, eta hori ere gerta dakidake, epai kritikoa kamustea. Gazteek, horretarako, ahalmen kritiko hobea daukatzue guk baino. Guk, aurrekoarekin gonbaratzeko joera dugu, eta aurrekoa txarragoa izan zen, nahiz eta aldaketa ez suertatu guk espero genuen moduan.

GALDERA: Zein da zure eritzia euskaldun eta espainolen arteko problematikaz, irtenbiderik ikusten diozu?

ERANTZUNA: Normalean ez da erraza jakitea gauzak nola gertatuko diren, gertaerak kateatu egiten direlako, eta baten amaieran gaudela uste dugunean, hurrengoaren hasieran egon gaitezke. Nik ez dakit zeintzu izan-

go diren hurrengo etapak, baina norberak gauzak hobetuko direla deseiatzeko eskubidea dauka. Ez dadila dena bermoldaketa eta bankuetxeetako profita izan.

GALDERA: Egoera sozialari buruz zer pentsatzen duzu?

ERANTZUNA: Orain egoera oso tentsoa da. Langileen soldatak geratu nahi dira eta horrek kaleratzera bortxatzen ditu. Hori gertaera historikoa da, estudianteena bezalakoa. Horren garrantzia izugarria da. Jende talde handiak dira, eta honelako gauzak gertatzen direnean, zeredozergatik izaten da. Multitudeak ez dira arrazoi kapritxosoegatik mugitzen. Hori da historiak irakatsi digun ikasgai inportantea. Agian ez dakigu zer dagoen hor, baina masa mugimenduak ematen direnean, zerbait badago.

langileak

Iñaki URÍA
Laura MINTEGI

Ikasleen Sindikatoak atzera egin arren

Aurrera dirau ikasleen mugidak

Ikasleen borroka aurrera jarraitzen du. Berrero ere gogortu eta azkenean badirudi estatu mailan eskolara bueltatzekoak direla ikasleak. Erdi Mailako Irakaskuntza eta Hezkuntza Profesionaleko ikastetxe gehienetara, publiko nahiz pribatu, iritsi da azken egunetako istiluen oihartzuna. Zalantzarik gabe esan daiteke ikasleen mobilizazio hauek urduritasuna sortu dutela Madrilgo Hezkuntza Ministraritzan, Maravall hezkuntz ministraria ikasleekin negoziatzera behartuz. Baina borroka honek berezitasun ugari ditu Euskal Herri mailan eta guk horri heldu nahi izan diogu.

Euskal Herrian erreibindikazio bereziak ditu ikasleen mugimenduak.

Erreibindikazio ezberdin frango agertu dute euskal ikasleek paper gainean, euskal eskola publikoa eta dohai-nekoa helburutzat dutelarik. Estatu mailan polizia bezala, Komunitate Autonomoan Ertzantza gogor aritu da ikasleen mobilizazioen aurka, hemen agertzen ditugun argazkiek adierazten duten bezala.

Aspaldian gertatzen ez zen bezala, ikasleek gogor eutsi diote kale borroka-

ri. Egutero han eta hemenka mobilizazio ugari sortzen da Euskal Herriko hiri eta herri askotan. Bi erakunde badira ere ikasle mugida hau dinamizatzen ari direnak, Euskal Herrian Koordinadora da errepresentatibo bakarra, ikasle koordinakundeko partaidea den Lander Etxeberriak adierazi digun bezala, «Sindikatoa ez da errepresentatiboa Euskadi mailan. Estatu espainolean indarra badu ere, hemen ez du inolako inda-

Lehen ikasgaia: obeditu eta ez eska nahi duzuna!

rik. Beraiek bakarrik antolaturiko zenbait mobilizazio suspenditu beharrean aurkitu dira jende faltagatik».

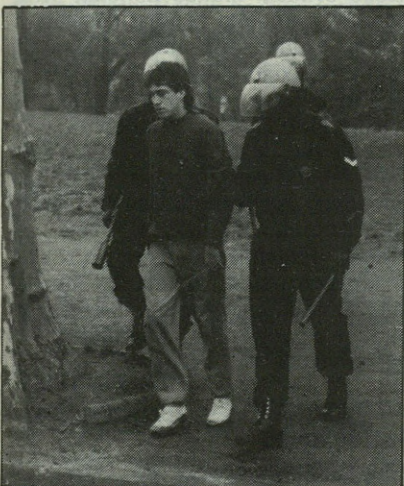
Euskal eskola publikoa eta euskalduna

Euskal ikasleen Koordinadoraren sorrera urtarilaren lehenengo egunetan koka dezakegu. Madrilan hasitako mobilizazioek eduki zuten erantzuna Euskal Herrian ere. Horrela, mugimendu horren planteamendu guztiak bideratzeko sortu zen Koordinadora. Koordinadoran parte hartu behar zuen jendea benetan errepresentatiboa izan zedin asanbladak ospatu ziren instituto guztietan, zentro bakoitzeko bi ordezkari hautatu zirelarik. Horrela hasi zen, Euskal herrian ikasle Koordinakunde honen historia.

Beren erreibindikazioak, beste batzu badira ere, euskal eskola publiko eus-

Artxibo ederra ari da osatzen Ertzaintza. Ikusiko da zertan darabilen gero.

kalduna eta dohain lortzean zentratzen dira «gure eslogan globalizatzailea beti manifestazioetan agertu izan duguna da, euskal eskola publikoa eta euskalduna. Jendeak egin diren bilera guztietan unanimitatez onartu du lema hau. Beraz, ikasleok sentitu eta sinisten dugu euskal eskola publiko eta euskaldun horretan eta hori lortzera bideratzen ditugu geure indarrak. Ez da kasualitatea manifestazioetan oihukatzen diren esloganetatik hau izatea gehien errepikatzen dena. Gero daude puntu konkrituak, selektibitatea... iristen zaizkiguna eta garrantzitsuak direnak baita ere».

Euskal Herriko ikasleen Koordinakunde honek ez du inolako loturarik es-

tatu mailan funtzionatzen duenarekin «loturarik ez dago, zentroetan debateak ireki dira Koordinadora estatalean parte hartu bai edo ez. Honen aurrean bi postura agertzen ari da, nahiz eta denok argi eduki marko autonomo diferentziatua garela. Orduan planteatzen da marko autonomo bezala parte hartu ala ez. Honekin loturik, kontutan eduki behar dugu Euskal Gobernuak zenbateraino dituen konpetentziak hezkuntzari dagokionean. Ia konpetentzi gehienak baditu, eta hau nire eritzia da, ez du zentzurik Koordinadora estatalean parte hartzeak».

Mobilizazioetan parte hartzeagatik zigor neurriak ezarri

Aipatzekoa da Koordinadorako jendearen aurka hartzen ari diren zigor neurriak. Espedienteak irekitzea, kanporatze mehatxuak... dira honen lekuko. Entzun besterik ez dago Landerrek esan diguna «beti edukitzen ditugu asanbladak egiteko arazoak. Kasu bat aipatzeagatik Gasteizko 'Jose Obrero' institutoan 13 ikasle bi egunez espulatuak izan ziren mobilizazioetan parte hartzeagatik. Honez gainera, eguneroak dira espulsiio mehatxuak mobilizazioetan parte hartuz gero. Honelako neurriekin ikasleak beldurtzea eta mobilizazioei uko egitea lortu nahi dute».

Ikasleen animoak nola dauden ere jakin nahi izan dugu eta honela erantzun digu Landerrek «jendea ez da erre orain arte egindako mobilizazioetan, hori ere kontutan hartu behar dugun gauza da. Kasu konkritu batzu badaude, non hegoaldeko lau herrialdeetan geroz eta jende gehiago agertzen ari den antolatu ditugun mobilizazioetan».

Borrokan jarraitu beharra

Negoiazioak ikasleek eskatzen duten minimoetara iristen ez diren bitartean mobilizazioei eusteko asmoa agertu dute «egitaraua aste bakoitzari begira egiten ditugu, luzarora begira ez dugu egiten egoera aldatuz doalako. Oraingo datarren ostiralerako, lehen-dakaria hautatzeko eguna dela eta, manifestazio nazionala konbokatuta dugu Gasteizko 'Virgen Blanca'n. Horretarako autobusak antolatzen hasiak gara baina, betiko prolema, diru faltan gabilta. Dirua lortzeko bideak estudiatzen ari gara, dagoeneko pegatina batzuk atera ditugularik».

Lerro hauek idazten ari garenean Madrilgo sindikatuak eskola bueltatzeko deia kaleratu da. Euskal Herriko Koordinakundeak ez du horrelako asmorik, bere kontura jarraituko duelarik mobilizazioekin.

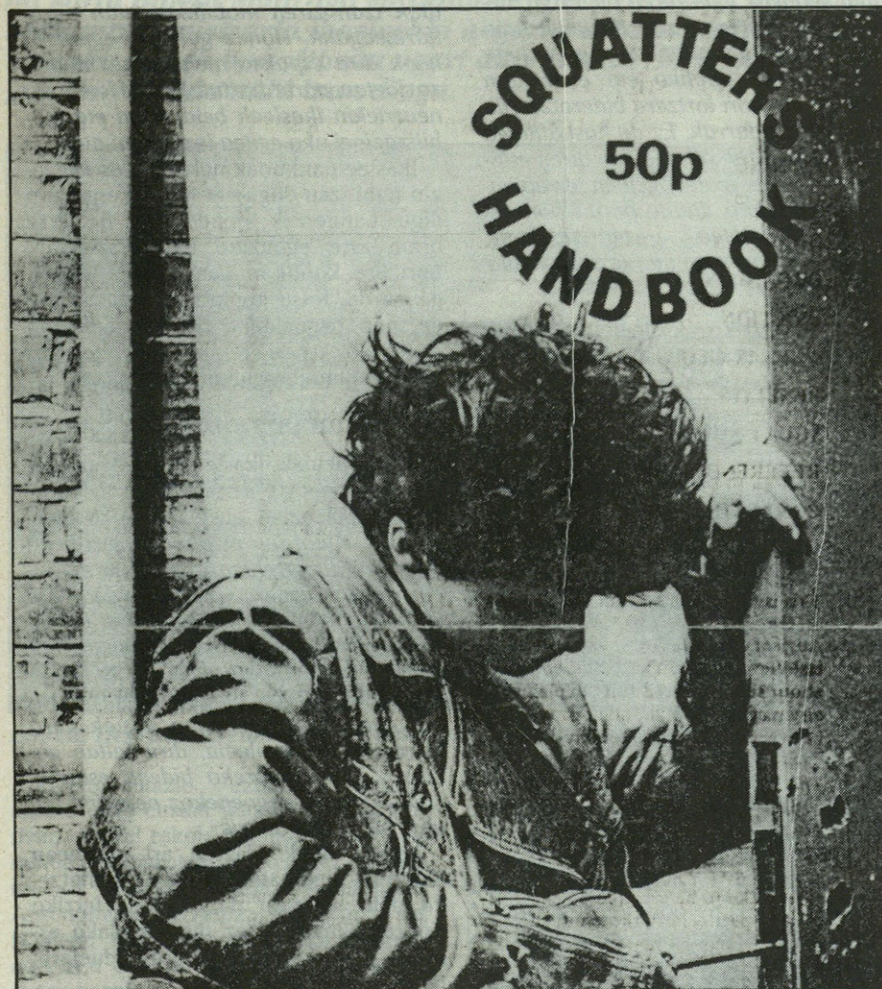

Gogor aritu da Ertzaintza ikasleen mugimendua kolpatzen.

Antxon PELAIO

Londonen squattatzea, gero eta zailago

Etxe bat okupatzea, soluzio bide izan daiteke etxerik gabe dagoen hainbat jenderentzat. Jende gaztearentzat batipat. Europan barrena, laister ateratzen da gaztea etxetik, bizimodu independentea egiteko asmoz. Bizimodua aurrera ateratzea izaten da bere lehen ararzoa. Lanik gabe, iturri ekonomikorik gabe ez dauka erraza etxea bilatzearena, squattatuz ez bada. London hirian tradizio handia dago honetan... nahiz eta gero eta zailagoa ari den jartzen.

Auzokideek gero eta gehiago kolaboratzen dute poliziarekin squatterren salakuntzan.

Londonera datorren jende emigrantea ez da erosotasunean bizi, razismoa edonon aurki dezake, lantegietan, hotelan, etabar... eta hauentzat oportunitateak ez dira zurien parekoak lana bilatzeko orduan. Multzo honetan beltz, asiarrak, eta munduko hainbat nazioetako sistema krudeletatik ihesari emandakoak, errefuxiatu politikoak, sar daitezke. Honez beste badago Londonen beste emigrante multzo galanta, irlandarra alegia. Guzti hauek gazteen multzoari gehituz gero, hainbat jende dago Londonen etxe baten premian. Council-eko zerrendak kontaezinak dira, gobernuak demanda honi erantzun egokia eman ezinean dagoelarik. Squattatzea izaten da jende honen biderik logikoena eta azkarrena teiltatupean bizi ahal izateko.

Europarrak eta polizia, gero eta batuago

Europako zenbait naziotan gero eta gehiago ematen da herritarren kolaborazioa poliziarekin. Eguneroko ogia bilakatu da. «Auzokideen kolaborazioa squatterra gehien izorratzen duen errepresio moeta da. Horrela polizia beti dago gure gainean» esan digu London-eko squatter batek.

Britainia Handiko informazioa erabat kontrolaturik eta lau lagunen esku dagoela esatea ez da gauza berria.

Telebista, egunkari, zinema eta abarretan biolazioak, edozein motatako biolentzia, drogak eta horrelakoak agertzen dira beti. Londonen, «informazio» hauek dira letra handiz argitaratzen, herritarren muin barnetan inseguritate eta beldur egoera bat sortuz, batez ere jende nagusiaren artean.

Gobernuak, beldur kolektibo honi probetxu atera guran jendearen kolaborazioa eskatzen du, biztanle bakoitza polizia potentzial bat bihurtuz. Estatuak berak sortutako marjinetuekiko babes eskainiko dio «hiritarrari».

«Squatt berri bat irekitzera goazenean geure arriskurik handiena auzoko

norbaitek poliziari deitzea izaten da. Ingurukoak squattak badira beste gauza bat izaten da, polizia badator ere, ezkutuan jartzea daukazulako».

Atea irekitzen ari diren bitartean, polizia agertuz gero, «Criminal Ofence» delako horretan eror daitezke automatikoki. Legeak squattatzea onartzen badu ere, etxe baten atea irekitzea, zigortuta dago. «Horregatik da oso garrantzizkoa, irekitze lanak behin hasikoan, lehen bait lehen amaitzea eta norberak eramandako zerraila jartzea».

Otsoaren hanka zuritxoa

Behin squatta zabalduz gero, handik egun batzutura ager daiteke polizia, beti baitago auzoko baten bat polizia deitzeko prest. «Lehenengo asteetan ez da komenigarria izaten atea inori zabaltzea, nor den jakin aurretik. Polizia bada ez da aterik ireki behar, segurtasun neurriak hartu, eta lehen bait lehen galdetu ea etxean sartzeko agindu iudizialik daukaten. Baldin badute derrigorrez utzi behar zaie etxean sartzen. Sartuz gero 1977.eko Legearen 6. sekzioaren babespean zaudela eta bakean bizitzeko asmoa duzula adierazi behar diezu».

Squatterrak antolaturik daude eta atxilotetak gertatuz gero badaukate abokatu batzuk prest komisaldegira joateko. Normalean egunean bertan askatzen dute detenitutakoa epailearen aurretik pasa ondoren. Etxean kalterik balitz multa bat ordaindu beharko du squatterrak. Konponketak ere bere kontu joango dira.

Squattatzearen etorkizuna

Soberan dago esatea, Margaret Thatcherren gobernuak jo ta ke ari dela squatt fenomenoak desagertzeko borroka bizian.

Etorkizuna nahiko beltz ari da jaritzen squatterrentzat. Azken aldiotan, squatter zirkuluetan komentatzen denez, gobernuak sistema berri bat asmatu dute etxeak ixteko, lau puntutan lotzen diren ate eta lehioak zabaltzen ari direlarik. Etxeetan sartzeko gero eta zailagoa bilakatzen da.

Gobernuak badaki zein galanta den squatterren kopurua eta indarkeriaz ezin direla baliatu squatter mugimendua deusezteko. Hau dela eta beste irtenbide batzuk bilatzen ari dira. Kooperatibak daude horien artean. Baina squatter mugimenduan ari direnek diotenez beraiek kontrolatzeko eta sakabanatzeko asmakizun bat baino ez da hori.

Hurrengo batean ikusiko dugu agian kooperatiben kontu honek nola funtzionatzen duen London-en.

Urrunago da Afrika

HONG-KONG-EN alderdi liluragarri anitzetako bat da kultura eta harrazen arrago izatea, garai bateko Nafarroaren isladapen izugarriki erraldoia. Hizkuntzak eta mintzairak, arrazak eta azal-koloreak artista abangoardiakoenak zailki osa lezakeen collage bat eratze biltzen dira H.K.n. Anonimotasuna ozenki bizi daiteke hemen. Autobusa hartu dut gaur goizean merkatura joateko, eta gaur merkatu eguna ez denez gero, ba nahiko hutsik zihoan autobusa trikili-trakalaka. Alboan azal beltzeko exekutibo bat neraman. Beste beltz bi hurbildu zaizkio:

— Aizak hi, anaia, nongoa haiz?

— ... —exekutiboak, itxuraz, ez zeukan bere jatorria lau haizetara hedatzeko gogo haundirik. Baina besteek mingaina trebatzeko asmo irmoa hartu zuten:

— Afrikarra al haiz?

— Ez.

— Bai. Afrikarra haiz —moztu dio latzki itauntzen zuenak—, baina nongoa? Zabala duk Afrika eta...

— Hemengoa nauk. Ez nauk Afrikarra —gorbata apaindun exekutiboaren erantzunak beldur piska bat adierazten zuen. Besteak, orduan, ni seinalatuz, esan du:

— Hi, ikusten al duk hau? Ikusten al duk mutil hau? Hau ez duk Afrikarra; ez dik larrua guk bezain beltz... Baina hik bai, hik larrua beltz duk... Afrikarra ez izatekotan, antillarra izango haiz orduan...

— ... —erantzunik ez.

— Aizak, ni ginearra nauk. Eta hi, hi nongotarra haiz, anaia?

Hatzean esmeralda berdedun erantzuna zeraman beltzak erantzuten ez zionez, niri zuzendu zait:

— Ezagutzen al duk Ginea? Bai? Ez duk Dakkar, ez. Hi hara joango bahintz, lana seguru, informatika edo administraritzan, badakik... Eta baita emakume eder bat ere —erantzuteko astirik eman gabe jarraitu du egoskorrekin—; beno, esaidak behingoan, anaia, nongoa haiz...

AUTOBUSA gelditu egin da, atea zabaldu egin dira, eta jeitsi egin naiz, hiru beltzak liskar zorian lagatuz. Air Francerekin turisma egitera behartu zituzten eta informatikan lanean ari ez diren herritarrekin gogoratu naiz bapatean... Baina autobusa hauts laino bat utziz joana zen.

Mikel ANTZA

Ikastoletako giro goxoa

Espero dut, ARGIAko adiskideok, erdaraz idatzitako ezer ez argitaratzeko zuen politikan salbuespen bat egiteko prest egongo zarete. Bidaltzen dizuedan eskutitz honetan argitaratzen dudanak salbuespen izatea merezi duela uste dut. Irakur ezazue.

«Estoy hasta las tetas!

Maestra joven, gran vitalidad, mucho trabajo, poca diversión. Y repito, estoy hasta las tetas.

Todas las mañanas a las 9 en punto en mi aula. Todas las tardes a las 5 en punto salgo de mi aula. Egunerokoa egin behar da eta nik «aginte» hori bete-tzen dut. Y en mi aula, que me ha tocado compartir con 30 fieras, sufro o me río, me agobio, juro, me escapo 2 minutos.

Y todo esto lo hago, porque... ¿Por qué? Porque soy maestra, sí. Porque soy funcionaria, también. Pero sobre todo por 100 talegos al mes, por pagarme las alubias, un piso con goteras, la droga y el rock and roll (en el sexo, los anticonceptivos también van a mi cargo).

Es decir, una tarde de febrero hace 2 años, descubrí, sentí lo que significaba vender mi fuerza de trabajo. Y, eso es lo que hago diariamente. ¿Por qué? Porque estoy en un lado de la tortilla, soy una trabajadora de la enseñanza. Y estoy hasta las tetas.

Porque en la escuela trabajamos demasiado, nos echamos cubos, toneladas de trabajo encima. En nombre de la pedagogía activa, de la reeskaldunización, de la «utopía». Tenemos pri-

sa por hacer lo que nos se ha hecho en 40 años. Y estoy hasta las tetas.

Estoy contenta con lo que hemos hecho hasta ahora mis colegas y yo, no estoy contenta con lo que hemos sufrido. Y he descubierto que, además, hemos avanzado mucho, que hemos euskaldunizado más de lo que pensábamos, (y mucho más de lo que se ha hecho en 40 años), que hemos vuelto a la escuela mucho más activa.

Y lo hemos hecho nosotros/as, las/os que nos saludamos todos los días a las 9, y nos despedimos a las 5. Zorionak danori. Y lo único que pido a la primavera y a mi claustro es recobrar el relajo, las fiestas, el sabor de las piras prohibidas, las confidencias a medio recreo, las risas de las reuniones, etc., etc...

Estoy hasta las tetas. / Pero me voy a divertir/ a ratos / en cuanto pueda / amenazo / ME VOY A DIVERTIR.

Miembra de STEE-EILAS, USO OTSOA, AMV Y ADARRA. (Ningua de las cuales es responsable de mis declaraciones).

Honaino gutuna. STEE-EILASEk argitaratzen duen «Eskola Publikoa» aldizkarian aurkitu dut, ia orri-erdi betetzen duela. Herri zapaldu batean irakaskuntza lana ezkerretik enfokatzeko estilo polit bat agertzen du. Oso zabaldua da goen estiloa. Komentarioak, sobran.

GOIERRITARRA

ARGIA

BEHAR DEN ASTEKARIA

Euskal Kulturari pultsua hartzeko, astekoaren berri jasotzeko, gizarteaz eta politikaz ohartzeko, alfabetatzen jarraitzeko, denbora pasatzeko... ARGIAk 60 orri eskaintzen dizkizu astero zure etxean.

Erreportaia ugari, elkarriketa interesgarri, komikia koloretan... Haur eta gazte, senar eta emaze, baseritar, langile ala estudiante, euskaraz bizitzeko ARGIA behar duzue.

ARGIAREN HARPIDE IZAN NAHI DUT:

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Herna

Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Kontu Korrontearen Zb.

SINADURA

zu ere harpidedun

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

50. urtehurenerako ekitaldiak Gernika 37-87 batzordeak.— Apirilaren hogeitaseiean burutuko den Gernikaren bonbaketa eta suntsiketaren 50. urte-hurrena dela-eta, Bilbon aurkeztu zen «Gernika 37-87» batzordeak bere ekitaldien egitaraua ezagutzera eman zuen pasatu den astean. Herriaren subiranotasunaren ikur delako lemaz, Gernika memoria historikoaren, erresistentziaren eta kulturaren ziutatea bilakatzeko asmoa adierazi zuen batzordeak, ospakizunaren egunetarako ekitaldi zabala proposatuz erreibindikapen eta oroigarri gisan. Horien artean, argazki liburu baten argitalpen prestakuntzari heldu zaio dagoeneko, hogeitalau orduko musika jaialdiaren proiektuarekin batera, eta baita Maskarada, Ramon Barea eta Kukubiltxo taldeek ekitaldiorako apropos muntaturiko antzespenei ere, beste zenbaiten artean.

Disko argitalpen berri ugari «Zarama» taldearen datorren diskoaren soinu nahasketak eginak daude dagoeneko Elkar diskoetxean, eta «Dena ongi dabil» izenez plastifikatu-ko da segituan. Halaber, Elkarrek Hernaniko «Madarikatuak» taldearen doinuak grabatu berriak ditu, eta «ltoiz»en mini ele-
berri ugari pea Pariserat igorria nahasketak burutzeko. Berehala etorriko dira gero Bilboko «Zurumuru» folk taldearena, Tapiaren triki-tixa eta Andra Mari abesbatzak Guridiren obrekin atera nahi duena. IZ diskaetxeak bere aldetik, Sebastian Lizasoren bertsoak ekartzeko asmoa du Karlos Jimenezen musika konponketez. Eta ez dira urrutiti ibiliko «Txanbela», Epelde eta Iturbide, Anje Duhalde eta baita agian «Eltzegor»ena ere. Soñuak, Iruñeako «Fiebre» taldearena atontzen dihardu bestalde. Eta «Doctor Deseo» eta «Ancha es Castilla»k ez dute den-bora alferrik galtzen beren azken grabaketa lanetan.

Europako eskola publikoez Euskal Herriko Ikastolen Federakundeak apailatu duen Europako eskola publikoen inguruko sinposiuma apirilaren bigarren astean ospatuko da. Helburu nagusia zera da, Espainiako eta Frantziako eskola publi-
eskola publikoez koen ereduak gaintutuko dituen konzepzio helduago bat mamitzea, beti ere Europako ekolen funtzionamendu egoera desberdinak alderatzeko intentzior mahaieratuz. Eskolaren administrazioa, autonomia eta kontrola izango dira gehien bat auzitan jarriko direnak, Euskal Eskola Publikoari begira egitura eskolar erreferentziak jasotzeko. Eskoziatik etorriko da Nigel Grant, Le Than Khoi Frantziatik, Wolfgang Mitter Alemaniatik, Belgikatik Henk Van Daele, Italiatik Mauro Laeng eta Austriatik Bogdan Shuchodolski. Eta bien bitartean, mudantzaka Intxixu ikastola, beren ezinbesteko eska-kizunei inork erantzunik eman gabe.

Castelaoren izkribuen bilduma «Susa» argitaletxeak Gabriel Arestiren literatur lan bilduma osoa hamar li-
izkribuen bilduma burutan plazara ekarri on-doren, beste argitalpen itxu-
bilduma roso bati ekin dio berriro ere, oraingoan Alfonso R. Castelao galizarraren zenbait izkribuen bilduma prestatuz. Artean inprentan baldin badago ere, lau liburuen aurkezpenak otsailaren azken astean egingo di-tuzte Donostia eta Bilbon. Joxean Muñoz-en diseinuz, Koldo Izagirre, Ramon Etxezarreta eta Bego Montorio dira liburuon euskaratzai-leak; lehen hirurak, narrazio liburuak: «Zirtzi-lak / Kristalezko begia», «Gauzak» eta «Betiko biak»; eta «Beti Galizan», laugarrena, non Cas-telaoren ideologia politikoa ezagutzera ema-ten den, galegotasunaren sentimendua, gu-txiengotu egoera eta zapaldu bizi den he-rriarren nortasun historikoa erakustsiz. Susa ar-gitaletxeak, gisa honetan, «Erreferentziak» izeneko sail berri bat zabalduko du.

Hizkuntza gutxiengotuak aztergai Iruñeako Udalak antolatu-riko ihardunaldi bereziari ekin zaio aste hone-tan zehar Compa-
gutxiengotuak ñia kaleko eskoletako are-toan. Eta bereziak diogu, ezen euskara eta hizkuntza gutxiengotuak bait dituzte aztergai, duela urte eta piku izandako euskararen aldeko ihardunaldiei segida ema-naz. Euskararen normalkuntzarako plangin-tzetaz eta herri erakundeen koordinakundeaz mintzatu da Koldo Agirrebaltzategi «Euska-raren berreskurapena» hitzaldian; normalkuntza prozesu horretan, udalen zereginetaz aritu zen Kike Amunarriz, euskararen Tolosako udal zerbitzuaren berri ematean; eta asteazke-nean Urtsa Erraztik hitzein zuen euskararen Bizkaiko egoeraz. Egunotan kataluniarrek hartuko dute erreleboa, Angel Colom-ek hiz-kuntza gutxiengotuak hizkuntz politika neurri, ondorio eta emaitzetaz ihardungo due-larik, eta Aureli Argemi-k jarraian, Europako estatuetako hizkuntz politikak zabalkiago az-tertu eta azaltzeko.

Fermin Artolak eta kaleratu berri duen liburuak eman digute aitzakia

Durangoon kixkali zituzten hereseen aztarnen bila

Fermin Artolak «Hereseak Durango aldean XV. mendean» plazaratu berria du. Gure historian gutxi ezagutzen diren aztarnen bila.

Umberto Eco-k bere «Arrosaren izena» liburuan hain etengabe darabiltzan dultzianioak, fratricelli, frantziskotarrak... Ferminen ez du nobela bat idatzi, baina Umberto Ecoren aipamena agian aitzakia ona da euskaldunei oroiterazteko Italiako hereseen gehiago dakitela Durangokoez baino.

Erdi Aroaren ilunabarrean, XV.ean, Europan gertatutako heresiari inportanteenetako bat izan zen Durangokoa. Eta Bizkaiko eskualde horretan urte luzez iraun zuten bere arrastoak. 1438-40tik hasi eta dozenardi bat urtez bostehun bat baserritar, artisau, fraide-monja eta batez ere emakumeak biltzen zituen sekta batek hankaz gora jarri zuen Durangaldeko gizarte antolaketaz. Gaztelako erregearen gizonek horietako zientia bat erre eta «bakea» berriz egin zuten arte.

Erre zuten historia baten aztarnen bila

Durangaldeko hereseen orain arte idatzi diren bil-

duma eta laburpena eginaz liburu bat idatzi berria du Fermin Artola donostiarrak. Zorroagako fakultatean boskarren kurtsoa burutzen duen gazte bat aurkitu dugu izen horren atzean. Bere liburuak «Kriselu» argitaletxe-ko «Antropologiaren Euskal Bilduma» delakoan 10. zenbakia osatzen du.

Euskal historiaren trajediarik handienetako bat bere artxibategi eta paperak erre eta galtzea izan da. Durangoko hereseen gorabeherak ezagutzeko hain inportanteak izango ziren materialak ere —beren epaiketen lekuko ziren paperak— XIX.ean erre zituzten, plazaren erdian gainera.

Baina diren dokumentuen gainean, eta orain arte historialari ezagunek idatzitakoan artean, Fermin Goñik laburbildu du Durango XV.eko erdialdean gertatu zena.

Fraide baten arrakasta berehalakoa

Hamaboskarren mendean gaude. Ekonomi aldetik bezala gizarte mailan sekulako astinduak bizi ditu Euskal Herriak, eta batik bat sortu berriak diren hiriek. Eliza bera XIII. mendetik nahaspila eta borroketan murgildurik bizi da: gerrak, heresiak... Penintsulako erresuma printzipalak —Gaztela eta Aragoi— arabeei azken lur muturrak kentzeko zorian daude, eta Amerikaren deskubrimenduaren atarian.

Giro horretan, fraide koadrila bat agertzen da Durango. Beren buru Alfonso de Mella frantziskotarra, familia onekoa eta Gaztelan bezala Italian zehar ibili dena. Curriculum polita dakar handik: bi aldiz galerazi dio Aita

Sainduak sermoia ematea, heresiak barreiatzen dituela.

1440. urte aldean izango zen, eta berehala sekulako arrakasta lortu zuen. Durangoko monjak batuko zaizkio lehenbizi, herriko eta inguruko emakume eta neskatila asko gero, eta baita gizon mordo ere. Nekazari, artisau eta klase apaletakoak dira gehienak, tartean nobleen bat ere badelarik, eta inguruko apez askok beren isiltasunarekin babesten dituzte.

Mendiko gaubeiletatik «Tronperri»ra

Zenbat ote ziren Durango-ko hereseak? Bostehun bat gehienez, baina asko, 1.500 biztanle zituen Durango batean. Baina inguruko herrietan ere errotzen ari ziren: Mañaria, Izurtza, Abadiño, Berri... Zornotza eta Aramaioraino.

Baserrietan indartu ziren lehenbizi, kalera ere azkar jaisteko. Kalean nagusi ziren noble eta burges handienek ulertu zuten ze nolako arriskua zekarten hereseek, eta 1442rako errepresioak bere besoa erakusten du. Bizkaiko Jaurreria, Gaztelako erregea, Eliza, denak biltzen dira Alfonso de Mellaren jarraitzaileen kontra.

Hala ere urte batzuetan iraun zuten. Mendietan ezkutatzeko ziren, eta han beren gaubeilak eginaz. Kaleetan, alguazil bat agertzen zeneko, puntu estrategikoetan sakabanatutako jendeak «tronpa» jotzen zuen, abisoa emanaz. Tronpa hori zer zen ere seguru jakiteko gaude: gaur «musukitarra» edo «gimbarda» deitzen den tresna tiki-antzinaren euskaldunek «tronpa» izendatzen zuten.

1444ean, lehendabiziko hereseak harrapatzen dituzte. Inkisizioak ere eskua sartuta, lehendabiziko epaiekin hasten dira, Gaztelako erregeak bialdutako 4.000 soldaduren laguntzarekin.

Eta herese kixkalketari ekiten diote

Lehendabizi, eta igande batez, hamahiru herese kixkali zituzten bizirik Durangoko elizaren aurrean. Damutu nahi izan ez zutenak ziren horiek, beste askok aurreko beren sinesteei uko egin bait zieten, torturaren pean. Hamahiru horiez gain, beste herese asko Santo Domingo de la Calzada eta Valladolidera eraman zituzten. 100 baino gehiago izan ziren herese izateari uko ez egiteagatik erre zituztenak.

Agintariak hain azkar eta hain gogor beren eskua sartzeko sineskeri afera baino gehiago ere bazen, noski. Alfonso de Mellak irakasten zuen dotrinak entzule egokiak aurkitzen zituen.

Krisian murgildutako gizarte batean, paradisua lurrean eraiki beharra irakasten zuen, aurreko mendeetan eta batez ere frantziskotarren tartetik ateratako fraticello, izpiritual eta beste hainbat disidenteren ildotik.

Elizaren hierarkia ez zuten onartzen, elizkizun eta formalismoez trufa egiten zuten; Bibliaren interpretazio librea proposatzen zuten —laster Europan nagusituko zen Erreformaren bidetik—, amoraltasunez betea zegoen beren anarkismo mistikoa, eta batez ere bi gauza beldurgarri proposatzen zituzten: erabateko pobrezia eta ondasun eta emakumeen amankomuntasuna.

Suak garbitu «komunismo» aztarna oro

Historigileek diotenez, ezaugarri horiek beteko zituen Estatu bat eraiki nahi zuten hereseek Durangaldean. Ez zieten aukerarik eman.

Baina erreketak guztien ondotik, XV. mende bukaera aldean ere artean Durangaldean hereseak bazirela esaten zaigu. Arrastoak luzaz iraun bait zuen. Eta XVI. mendean Anbotoko sorginen gorabeherak hasiko dira. Zer zegoen horretan euskaldunen antzinako paganismo arrastoetatik? Eta Europako heresietatik? Batek daki.

Afera da Alfonso de Mellak ihes egin zuela, zenbait fraiderekin eta emakume mordoska batekin. Askok toleranteagoak ziren arabiarren artera. Hauek ere ez izan, antza, aski tolerante: kainaberaz akabatu zuten.

AGINA

Fermin Artola: «Durangokoek Paradisua lur honetan eraiki nahi zuten»

Liburu hau kasualitatez aterea da. Zorroagan lehen hiru urteak euskaraz eman ondoren, laugarrenean dena erdaraz zela eta talde bat bildu ginen euskaraz zerbait egiteko. Xarritonekin «Euskal Herriko erlijioaren historia» egitea erabaki zen, eta kurtso bukaeran egin behar zen lanean oinarrituta osatua dago liburu hau. Ez dut ezer berririk ekarri: lehendik erdaraz dauden lanak bildu eta piska bat sistematizatzea, euskaraz.

Arresiaz bestaldeko paradisua

Durango XV. ean gertatutakoa munduan behin eta berriz zikloka ematen diren mugimenduetako bat da. Mamia? Cesare Pavese badi esaldi oso polit bat, alegia

bakoitzaren inguruan badela arresi bat, eta orren barruan egiten duela norberak bere bizia, familia, mundua; eta esaten du: zenbat eta latzagoa izan baten bizimodua, hainbat eta zoriontsuago imajinatzen duela arresiaren beste aldean dagoen mundua.

Erdi Aroan, garai horietan, jende arrunta oso gaizki bizi zen: erabateko eskasia, gaisotasunak, izurriteak... Eta normala da holako ideologiek berehala jarraitzaileak izatea. Horrela, hemen ere Europan bezala gertatu ziren fenomeno horiek. Durango XV. mendean, ia ehun urte geroago Alemanian —Munster-eko anabaptistak eta—, Katalunian, Italian...

Izan ere, zapalduaren eta zapaltzailearen arteko tartea

beti handia bada, Erdi Aroan izugarria zen. Gatazka lehortuta noraino iritsiko ziren? Ez dakigu, baina badirudi borroka armatua egiteko eta Durangaldeaz jabetzeko asmoak zituztela.

Paradisua lur honetan eta orain

Ikusten denez, benetako mugimendu iraultzaile bat zen. Eta iraultzailetasun horren indarra, garai haien arabera, erlijioan zetzan. Denborarekin, holako mugimenduak sekularizatu egingen dira. Baina funtsa nabarmena da: deus ez dutenak gizarte hobe baten bila mugitzen dira, paradisua berreskuratzeko asmoz-edo.

Alfonso de Mellaren ideietan ere, historia hiru fasetan banatzen da: lehen momentu batean gizona erabat zo-

riontsu bizi zen paradisuan; gero sasoi ustel bat dator, Elizarekin, Elizak Jainkoaren mezua saldu egin du; eta hirugarren aroa da beraiek aldarrikatzen dutena, askatasuna, berdintasuna, plazerra.

Praktikan, ondasun eta emakumeen amankomuntasuna aldarrikatzen zuten, eta lan egiteari uko egiten zioten, momentu batetik bestera mundua bukatzera zihoalako. Mundu berria ez zuten Azken Juiziorako uzten, Paradisua lur honetan erdietsi nahi zuten.

Horren aurrean, erregeak eta Elizak neurri latzak hartu behar izan zituzten. Hereseak ez ziren sekula Durango nagusitzera iritsi, baina pentsa ezazu erre zituzten ehundaka haiez gain beste asko preso egon zirela, askok federari publikoki uko egin behar izan ziotela...

Elekari eta umoretsu atotsi gintuen Elizondon

Mariano Izeta: «Ez dugu hainbeste nigar egin behar»

Baztan aldean kultur-giroan murgildurik bizi dugu Mariano aspaldian, literaturaz eta hango berriez aritu ginen

Elizondoko kaleetan denek agurtzen dute. Erdaldunek errespetuz, inoiz irakurri ez duzun, baina diotenez, ona behar duen idazleari egiten zaion bezala. Euskaldunek berriz, bero, ozen. «Aizu Mariano lehengoan telebistan ikusi nizun».

Bixta llaburtu zaio; erloju-konpontzen urte aunitzetan. Bere idazkiak mugaz bi aldeetako aldizkarietan agertzen dira. Halaxe hasi zitzaigun:

Gerra aitzinean gazte nintzelarik euskaraz irakurtzen hasi nintzen. Bazen orduan Argia deitzen zen astekari bat, Donostian argitaratzen zen, hori aunitz saltzen zen euskal herri guztietan. Hemen Baztan aldean ere irakurtzen zen, etxean hartzen genuen, horrela hasi nintzen ni irakurtzen. Idatzi ez, eskutitzak e.a. egiten genituen bai, baina gerra aitzinean ez nuen idazten. Gero gerrarekin euskal kultura desegin zen, debekatua zen dena, badakizu. Gero libertate pixka bat etorri zelarik, 1957. urtean, kaputxinoek atera zuten Zeruko Argia, horretan

hasi nintzen idazten, bidaltzen nituen hemendik berriak, badakizu artikulotiki tikiak, hala pixkaka pixkaka hasi nintzen idazten ikasten, hori ere ikasi egin behar baita, 1960.ean hasi nintzen Baionako Herria-ra idazki llabur batzu igortzen, eta oraindik ere jarraitzen dut, noiztenka zerbaitxo igortzen dut, hilean behin, bi hilebete behin eta hola, mugaz alde honetatik aldizkari horretan idazten duen bakarra naiz. Urte horietan berean idatzi nuen nere lehendabiziko nobela berria, Dirua galgarri. Irakurri nuen bazela idatz-sariketa bat, polizi-nobelena alegia, eta ahal nuen bezala zera ttipi bat egin eta Donostiara bidali nuen, baina sariketa hura ez zen egin, nik ez dakit baimenik ez ote zuten eman edo zer gertatu zen, beti ere deusetan gelditu zen, Gipuzkoako Diputazionean baziren hainbeste lan bidaliak, eta Aita Zaballak ikusi eta merezi zuela argitaratzea, eta Auspoa liburutegiak argitaratu zidan nobela hori, nire lehenbizikoa. Gero jarraiki dut horretan, Diario De Navarra, Principe de Viana, Navarra Hoy, han edo hemen ipuiren bat...

Nire nobela aipagarriena «Nigarrez sortu nintzan», 1982.ean argitaratu zen.

ARGIA.— Baztango hitzen biltzen ere aritua zara.

MARIANO IZETA.— Orain berriki egina dut Baztango hitzegi ttipia, badituz bilduak 1.700 hitz, hemen erabiltzen direnak, nahiz beste leku batzuetan ere erabiltzen direnak barnean egon. Baina nire lana ez dago bururatua, bai baitira hainbeste eta hainbeste hitz oraino argitaratu ez ditudanak, ari naiz

biltzen hitz gehiago, egunen batean ene hiztegi ttipia handitzeko, horiek dira ene lanak.

Ni idazle xumea naiz, beti ere herrikoia, nik idazten dut mintzatzen naizen bezala, eginahala egiten dut, eta hola segituko dugu.

A.— Nola bildu dituzu hitzak?

M.I.— Hitzen biltzeko halaxe moldatu naiz, batetik nik dakizkidanak, ez dut ibili beharrik hor baserriz baserriz, ez, ene dendan ari naiz batekin igual solasean, eta atxematen dut lehen entzun ez dudana solas bat, eta galdetu egiten diot.

Baztanen hitz aunitz erabiltzen da, aberatsa da hemengo euskalkia, lehenago ez nintzen ohartzeko, baina orain ohartzeko naiz zenbait jenderen solasetan.

Gero egin behar nuke ere, ez bakarrik hitzak, baizik erranairuak, esaera zaharrak alegia, xahar horietarik ere behar nitzuke bildu, jadanik badituz 140 bilduak, lan interesgarria da. Ez ditut liburuetarik hartuak, nik adituak baizik, jendearen ezpainenetik adituak. Behar du nik entzunak. Orain badira gazteen artean eta hitz asko galduak, edo atzenduak, horiek guztiak behar dira bildu, eta jende zaharrengan ikas daitezke horiek guztiak, bai baitira Baztanen erdaraz deus ere ez dakitenak, horiengandik ikas daitezke hitz aunitz.

A.— Zer nola hartu zenuen irakurtzeko zaletasun hori, zer literatur-liburu irakurtzen zenituen?

M.I.— Nik Garoa, Txomin Agirrerena, hori da lehenbizikoetarik irakurri dudana, orduan aunitz gustatu zitzaidan, euskara garbia, idazle

ona Agirre. Hortan sartu zitzaidan zaletasun puxka bat. Gero oroitzen naiz nola Jon Etxaidek atera zituen Alos Torrea, Joanak Joan, Gorrotoa Lege e.a. Joanak Joan-ekin zaletasun gehiago sartu zitzaidan, gustatu zitzaidan aunitz, Jon Etxaide idazle ona da, gero «Gero» Axularrena, hori 1955.ean irakurri nuen, hor oharu nintzen horko hitzak eta solasak baztandarrenak bezalakoa zirela, berdintsu, badakizu, Lapurdi, Baztan e.a. Askotan beste herrialdeetako euskara ez du jendeak ulertzen, baina behar da ikasi, ez baita alde gehiegi bate-tik bestera, Bizkaia alde batera utzirik, beste guztiak berdintsuak dira, besteen idatzizkoa ongi konprenitzen da, baina behar da ikasi.

A.— Gaur egungo idazlearen artean?

M.I.— Ez dut aunitz irakurtzen eta irakurtzen dudana euskaraz, aldizkariak gehien bat. Liburuetan zer esango dizut ba, Gereño bat, Quintana bat, ba omen da orain

Leitzan ongi idazten duen goizuetar bat, Perurena uste dut, hori irakurri nahi dut, Irigarai, Epaltza, Landart, Hiriart Urruti ere gustatzen zaizkit.

A.— Iparraldean idatzizko hizkuntzarako gorde den tradizioak ba al da Baztanen?

M.I.— Hemen Baztanen %80 euskaldunak dira, baina gehientsuenek irakurtzen dakiten arren, ez dute euskaraz behin ere idazten, ez dute irakurtzen. Mugaz bestaldean, Iparraldean, Banka, Aldude eta horietan, gu baino aitzinatuago daude aise. Lehen ere beren eskutitzak beti euskaraz egiten zituzten, Ameriketatik eta. Ez da hori gertatu gure alderdikoe-kin, baztandarrek eta gipuzkoarrek eta, ez dituzte behin ere idatzi eskutitzak euskaraz, soldado joaten ziren, eta eskutitza erdaraz. Ameriketara joan aitzin ikasten zuten karta erdaraz nola egin, maestruak erratan zuen nola egin behar zen, ikasten zuten eta denek idazten zuten karta bera. Jendeak ez du

irakurtzen. Orain nabari da pizkunde bat, ikastolekin eta, badira haurrak ederki idazten dutenak, pixkaka pixkaka euskal kultura sartuko da, eta bakoitzak idatz dezala berak dakien bezala, bere etxean mintzatzen den bezala.

A.— Aunitzetan goretsi dute zure liburutako idazkera baztandarra.

M.I.— Bai, orain konparazioe, Iruñeko edo Bilboko batek zer euskara ikasi behar du? Behar da euskara molde bat, euskara batua behar da, baina baita euskalki zaharretatik ere hitzak sartu, hori idazlearen baitan dago, euskalkitik aberastu egiten du, dena bat egin daiteke, nik ere hala egiten dut, baztandarra dut euskara, baina euskara landua, euskara batua, ez dut baserritar bat mintzatzen den bezala idazten.

Baztanek izan ditu ene aitzinetik idazle euskaldun gehiago, sail luzea osatzen ahal genuke: Axular urdazubiarrak, Etxenike, hau ere urdazubiarrak, Lapitze arizkundarra, Aita Franzisko Elizondokoa, Damaso Legaz arizkundarra, Kruz Goienetxe elbetearra, Paulo Fermin Irigarai, sortzez auriztarra baina bizi Iruritan bizi izan zena, Xabier Lazkoz elizondarra, Zigako erretore izana, Blas Fagoaga erratzuarra, Jose Azkarate aniztarra, Tadeo Biela elizondarra, Aita Buenabentura Oierregikoa, Aita Polikarpo Ultzamako irai-zotarra, Migel Plaza urdazubiarrak, Etxalarreko Aita Eusebio eta Larrainzarko Aita Bitoriano, gehienak baztandarrak.

Orain gehiago idazten da lehen baino, gure gazte denboran ez zen hainbertze, orduan euskaldun gehiago zen baina euskal kultura idatzirik ez zegoen ia. Ikastolekin eta pixkaka pixkaka joanen da aitzinatuz, ari gara aitzinatzen.

A.— Nola ikusten duzu tradizionalismoa Baztanen?

M.I.— Irauten dute bai ohi-tura askok, denen gainetik mutil dantza aipa liteke, hemengo dantzarik nagusia da, mutilena, eta irauten du. Badira 15 moeta, denek beren izena: billantziko (zen-

baitzuk belautzikiko), hirupuntokoa, xoxoarena, bil-ligarroarena, txoriarena, añazume, xerribegi, muxi-koak, añorraundi, tellerin, ardoarena, mandozaharrena, billantziko zaharrak, (edo billantziko txiki), zazpi-jauzi, nik uste hamabortzak esan ditudan. Horretaz lan'da badira beste batzu, Irri-dantzak izenekoak, ez dago galdua ez, baina lehen gehiago dantzatzan zen ostatuetan eta. Ez dute indar handia, baina irauten dute, ez daude hilik, mutil dantza Baztango mutil aunitzek dakite, ez denek, baina bai aunitzek, beharbada ez dakiñkite hamabostak, baina bai bat edo beste. Folklorea hainbatean dago, irauten du.

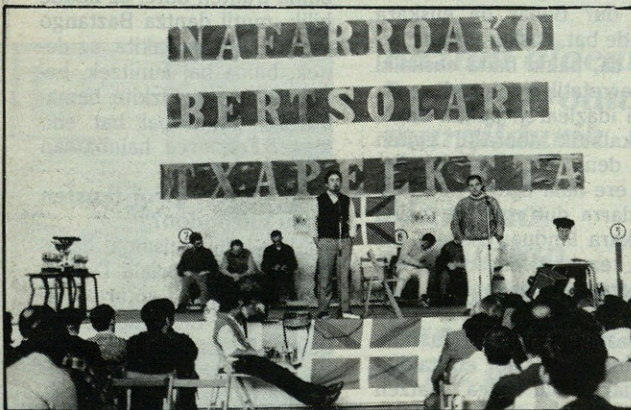
A.— Zer giro ikusten duzu Elizondon?

M.I.— Bilinguismoa, bada-kizu. Hemen bezala Donezteben e.a. Duela 60 urte berdintsu zen Elizondo, baina gaur %50 izanen dira euskaraz dakitenak, elkarren artean erdaraz ari direnak ere badira, euskaldunak diren arren, noski, erdara hobeki dakite ta. Euskal Herrian gaude, euskal giroa ere bada, ez dago galdua euskal giroa. Ez dugu espantu sobera egin behar.

Iñaki CAMINO

Hogeitazortzi bertsolarik hartuko dute parte

Datorrez igandean hasiko da Nafarroako Bertsolari Txapelketan

Aurreko urteotako Nafarroako Txapelketen arrakasta du-gu aurtengoan ere gainditu beharreko marka.

Martxoaren 1ean hasiko da Nafarroako Bertsolari Txapelketa, iaz baino lau bertsolari gehiagok parte hartuko dutelarik.

Estraineko saioa Altsasun izanen da, eta hurrengo hirurak Alduden, Billaban eta Irisarrin. Finala, berriz, Beran dugu, apirilaren 5ean. Hasieratik hona hainbeste hobetu den Txapelketa honek goraka joko duela dirudi, datuei begiratzen diegu behintzat.

Zazpi bertsolari berri

Iaz 24 bertsolarik hartu bazuten parte, aurtan kopu-

rua lautan igo da, haietatik zazpi berriak izanen direlarik. Iaz parte hartu zuten hiru bertsolari ez dira aurtengoan egonen: Joxe Miel Argiñarena, Bernardo Azpillaga eta Felix Iriarte.

Nor izanen da aurtan iazko txapelkunari —J.F. Argiñarena, gogoan izanen duzuen bezala— lehen postua kentzen ausartuko dena? Nafar bertsolarien artean sail batekoek behintzat hobe-kuntza ikaragarria erakutsi dute azkenotan urte batetik bestera, eta aurtan ere sorpresa haundiak izan daitezke. Eskola berrikoek izanen dute zer esan berri, eskola zaharrekoek umorezko eta tirabirazko saioei hobekiago ekingo dietelarik.

Lehenbiziko kanporaketa, Txapelketari hasiera emanez —esan bezala— Altsasun izanen da, datorren igandean, eta bertan Mendiburu, Aburuza, Martinikorena, Jaso, Zeberio, Matxinadiarena eta Izeta izanen ditugu, Iñaki Zabaletak gai-jartze lanak bete-ko dituelarik.

Bigarren saioa, berriz, Iparraldean antolatuko dute, Alduden, eta bertsolariak hau-

xek: Laka, Xalbador II, Arrosagari, Elizagoien, Olaetxea, E. Fagoaga eta Mikel Taberna. Gai-jartzailea: Irieder.

Martxoaren 15ean izanen da hirugarren kanporaketa, Hegoalderat itzuliz, Billaban, ondoko zazpi bertsolariekin: Perurena, Argiñarena, B. Madariaga, J.M. Fagoaga, Amorena, Aristorena eta Antonio Olano. Honokoan ere, Iñaki Zabaletak jarriko ditu gaiak.

Finala, Beran, apirilaren 5ean

Azken kanporaketarako, antolatzaileek berriz Iparraldean pentsatu dute, eta Irisarriko prestatu dute saioa, martxoaren 22rako. Han, Alkat, Ezponda, Mihura, S. Madariaga, Yantzi, Iñurritegi eta Mendizabal neurtuko dira bertsotan.

Azkenik, nola ez, finala. Saio hauxe Beran lehiatuko da, aurreko lau kanporaketetan puntuazio onenak lortuko dituzten zortzi bertsolariekin. Orduei dagokienez, esan beharra dago Iparraldeko bi kanporaketak 4 oren t'erdietan izanen direla, eta Hegoaldeko biak, aldiz, 5etan.

Aurtengo Txapelketarako ere, aldaketa garrantzitsu bat sartu dute antolatzaileek, lehenengoz sari berezi bat izanen baita doinu aberastasuna saritzeko. Neurri horretan, doinu gehiena erabiliko dituen bertsolariak sari berezia jasoko du.

Aurrekontua, bestetik, zertxobait igo da iaztik, eta aurtan 1.195.000 pezetakoa izanen da. Aurreko urteetan bezala, Príncipe de Viana, Aurrezki Kutxak eta Euskaltzaindiari eskatu zaizkie laguntzak. Sarrerren prezioa hiru-hun pezetakoa izan da

lehen lau saioetan eta larehun pezetakoa finalean.

Txapelketaz gain, 20 saio

Nafarroako Bertsolarien Lagunak, hain esperientzia laburreko elkarteak izanik ere, ikaragarritzko pisua eta bilakaera erakutsi du azken bi urteotan. Aurtengoari dagokionez, eta Txapelketak Nafarroan suposatzen duen alor gorenarekin batera, Príncipe de Vianarekin sinatutako akordioa dago nabarmendu beharra. Komenio horren arabera Nafarroako Gobernuaren erakunde horrek hogeitazortzi programa onartu du. Horretarako, eskutitzak bidali dira 65 herritako udaletara. Udalen baiezko erantzunen zai daude, beraz, Bertsolarien Lagunakekoak.

Bertsolarien Lagunak elkartearen eskeintza onartzen duten herriek instalazioa baino ez dute ordaindu behar, Príncipe de Vianak milioi bateko laguntza eman bait du bertsolariak ordaintzeko. Bertsolarien Lagunak batasunak bertsolariko 12.000 pezeta eskatzen bazuten ere, gobernupekoek 10.000 baizik ez dute eman, saio bakoitzerako 50.000koa ateratzen delarik. Proposamena onartzen duten herrietan eginen diren saioez gain, hiru saio berezi antolatuko dira Iruñean, eta txapelketako saioak kontutan hartuz gero, osotara 30 saio antolatuko dira Nafarroan aurtan. Txapelketa hasi zenean zegoen lehortetik oraingo 'oasis' honetara fruitu haundiak eman dira, bistan da, eta guztia elkarte horri esker. Segitu beharreko bidea da hau, dudarik gabe.

Bertako arduraduna den Joseba Alvarezekin

Euskal Txokoa, Donostian abiatutako esperientzia

Hasiera batean Abenidan kokatzea ere pentsatu bazen, azkenean Konstituzio Plazan kokatu dute Euskal Txokoa.

Hiru solairutako espazio zabalaz hornitu dute Euskal Txokoa, bi urtetako erdiztearen ondoren. Benetan ikusgarriak gertatzen dira instalazioak eta eskaintzen duten infraestruktura. «Lanbroa» tabernaren ondoan aurkituko duzue atea.

Oraingoz «Euskal Txokoa» izena baldin badu ere, kendu nahi omen dute izen hori, aldatu, «ez dugulako nahi Euskal Herrian euskaldunentzat 'txoko' bat egotea, beste zerbañ baino». Bertako arduraduna den Joseba Alvarez izan da hitz horiek eta ondoko guztiak ere esan dizkiguna.

Euskal Txokoak historia luzea du. Donostiako Udaltxean aspaldi sortu zen Euskararen Batzordea, ondoren Euskal Nortasunaren Komisia, eta prozesu horren barruan berreuskalduntzeari begira Patronatoaren ideia ateratu zen. Euskararen Patronato hau udal mailan sortu den lehenengoa da.

Zerbitzu publiko ugari

Zer da, zehatz-mehatz, Konstituzio Plazako Euskal Txoko honek eskaintzen duena? Alde batetik, liburutegi teknikoak dago soziolinguistikari buruz, bestetik he-

meroteka (Euskal Herriko euskal aldizkari guztiekin), eta gero ere komunikabideetan euskal kulturari buruz eta euskarari buruz argitaratzen den guztia ere bertan bildua egongo da. Dokumentazio Zentru galanta osatu nahi dute beraz.

Baina ez da hori bukatzen, noski, Euskal Txoko honek eskaintzen duena. Beheko solairuan Aretoa dago, bideo pantaila haundiaz, edozein ekitaldirako prest. Azkenik, solas eta lagunarterako gu- neekin batera, bilkura eta lanerako gelak ere badira. «Asmoa infraestruktura eskaintzea da, euskararen alde edo kultura sustatzen lan egin nahi duten guztiei, euskal kulturaren zentzu klasikoa zabalduz. Edozein kultur agerpen motatara irekita gaude, euskaraz bada».

Parte hartzea, arazo larriena

Funtzionamendua ez dirudi zaila denik. Edonork aurkeztu dezake proiektu bat, eta proiektu hori beren planen arabera borobildu eta baloratu ondoren, Patronatoak duen Aholku Batzordea pasatzen da diru-eskari batekin batera. Gobernu Kontseiluak du azken erabakia, bertan zinegotziak direlarik. «Arazonagusia guretzat haxe da: jendea konturatzat haxe hau publikoa dela, eta hemen edonork sar daitekeela eta parte har dezakeela. Guk badugu esperientzia Arrano Beltzarekin, nahiz eta desberdina izan, eta han pasa ditugu zazpi urteetan garbi ikusi dugu hori dela arazo nagusia, jendeak parte hartze aktibo eta zuzena hartzea. Guk ez genuke ekitaldi antolatzaile bihurtu nahi, hori ez da gure asmoa». Haiek jartzen dutena beraz, garbi dago: lokal bat, infraestruktura bat eta dirua. Horrekin zer egingo den, neurri

haundi batean, hiritarren eskutan dago.

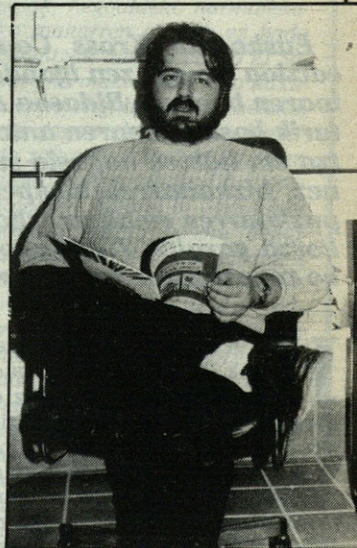
Esan behar da Euskal Txokoa ez dela bakarra, pluralen erabili beharra dagoela, benetako proiektua ez dela oraingo berri bakar honetara mugatzen: bost auzotari martxan dagoen Kultur Etxeen proiektuarekin koordinatuko da, Etxe horietan euskal txokoak ere zabalduko direlarik. «Auzo horietako euskararen inguruko ekitaldiak Euskal Txoko honetatik zuzenduko lirateke, bakesa eta koordinazioa eskainiko zaizkizkiz».

Bestetik, Euskal Txoko honen sorrera Donostiako Udalak eramandako joeraren barruan kokatu beharra dago. Haxe dira Donostiako Udalak hiria euskalduntzeagotzeko eta kultura zuzpertzeko asmoz Patronatoak sorturikako egitura edo zerbitzu publikoak: Euskara Zerbitzua, Udal Euskaltegia, Ikuskatzailea eta Euskal Txokoa.

Hurrengo proiektuak: Euskaltegia eta Ikuskatzailea

Udal Euskaltegia eta Ikuskatzailea martxan jarri gabe-ko bi istantzia dira. Udal Euskaltegi honek, HABE nahiz AEKrekin konpetentzian ez sartzearren, goi mailako alfabetakuntza teknikoak irakasteko asmoa dauka, udaltxean izaten diren alor guztietako funtzionarioak hizkera teknikoaz jabetu daitezen. Euskaltegi horretarako lokala dagoeneko aukeratua dago, Aldapetan, bertan dagoen etxe batean.

Ikuskatzailearen papera, berriz, euskararen inspektor-ia izatea da. «Ikusi bait da Udalek eta Gobernuak adibidez legeak ateratu dituztela, baina gero lege horiek praktikan ez direla bete. Hori ikustatzea izango da inspektore honen lan bat. Bestetik,

Joseba Alvarez, Euskal Txokoko lokal dotoreen anfitritioia.

edozein hiritarrek bere esku- bideak ez direla errespetatuak pentsatzen badu, hona etorri eta salaketa egin ahal izango du».

J.L.

Berrindartzen ari den kross countrya mundialetarantz

Euskadiko Kross Country txapelketaren hogeitahirugarren edizioa ospatu zen igandez Iruñeako Txingudi ikastolako zirkuitoarean bueltan, Bidasoa Atletikok Gipuzkoan izandako sei aldie-tarik boskarrenaren antolakuntzari eusten ziolarik. Euria, loka-tza eta haizea nagusia suertatu ziren arren, lasterketei dagokie-nez, bizkaitarrek menperatu zuten gizonezkoen proba, eta gi-puzkoarren emakumezkoena. Martin Fiz gasteiztarra eta Amelia Lorza garaile, Zubietako hipodromoan korrituko den Espainia-ko txapelketan Varsoviarako pasaportea erdiesteko esperoan.

HASIERA batetik espero ziren emai-tzak kausitu ziren Txingudiko zir-kuitoko infernuan, nahiz eta den-boraren partetik hainbesteko zigorrare-kin kontatu ez. Bonberoek piszina bihurtu ziren pasarteak hustu behar izan zituz-ten, baina ezin izan zuten haizearen kon-tra ezertxoere egin, helmugako zutabeak aidean eraman bait zituen ekaitzaren in-darrez.

Eta antzera korritu zuen aurtengo txapeldun berriak ere, 23 urteko Martin Fiz gasteiztarra, Bizkaiko Hercules Hispano taldearen boterea erabatekoa dela era-kustsiz: bost aurrenengoetarik lau talde horretakoak bait ziren kurioski.

Era berean, emakumezkoen lasterke-tan gipuzkoarren nagusitasunak ez zuen arriskurik jasan, Amelia Lorza, Marilu Irizar, Rosi Talavera, Begoña Zuñiga eta Natalia Azpizurekin... beti ere Maite Zuñi-ga gasteiztarren faltan.

Lehendabiziko aldiz arabarra garaile

Martin Fiz arabarrak ez du bera adina-korik Euskal Herri mailan. Nahi izan zue-na eginda ailegatu zen patxadatsu, hasie-ratik Otero naparrak eta Pello Garin gi-puzkoarrek ipinitako trenari indartsu eutsiz. Gero, eguraldi oztopo guztien gai-netik hartu zuen karreraren aurrea amaieraraino. Martxoaren lehenean Zu-bietako hipodromoan burutuko den Es-painiako txapelketan zer esatekorik duen bakararra gizonen artean.

Bigarrenak, Mikel Freire hogeit urteko bizkaitar gazteak dexenteko sorpresa su-posatu zuen, Juan Mari Garinen aurretik.

Bizkaitarrak Euskadiko txapeldun

Iganderarte ospatutako 22 Euskadiko txapelketatik 19tan gailendu ziren gi-puzkoarrek, baina zeharo gaintitu dituz-

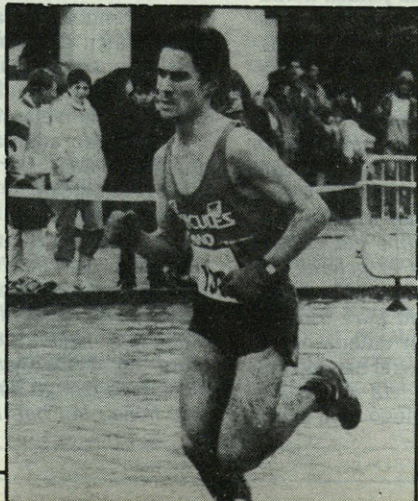
te aurtengoan bizkaitarrek, garaipena arabar batentzat izan den arren hala ere.

Freire bigarrenak, Lado laugarrenak eta Fontaneda boskarrenak Bizkaia era-man zuten txapela hogeitahirugarren edi-zio honetan, Martin Fiz-en laguntza na-barmena bitarteko. «Espainiako Kross txapelketan aurrenengo seiren artean sartu behar dut orain» zioen Fiz-ek, «Var-soviako mundialetan egon behar dut, duela bi urte bezala».

Amelia Lorzak bere zortzigarren Euskadiko txapela irabazi

Maite Zuñigaren faltan, Amelia Lorza eta Marilu Irizar ziren emakumezkoen lasterketako podiumerako bi izenak. Eta lehenengoak aukera gehiago, alde atletik, Irizar andoaindarra krossista baino mara-toilaria delako, eta, bestalde, Sevillan ospatutako Espainiako Maratoi txapelketan nozitutako kolpeek ere eragingo zutelako ziur aski. «Orain astebete korritu zuen Mariluk maratoia» adierazi zuen Amelia Lorzak, «eta bere nekea gaztigatzen saia-tu naiz».

Martin Fiz

Marilu Irizar

Euskadiko kross countryko irabazleak historian zehar

Gizonezkoen artean Agilar dugu garai-leen artean txapeldunena; bost aldiz: 1965, 69, 70, 71 eta 75. urteetan. Maiz, lau bider: 1966, 67, 68 eta 72.etan. Arto-la, hirutan: 1973, 74 eta 77an.

Bitan irabazle gertatu direnak: Frechi-lla (1976-78), M. Garin (1979-81), Llorente (1982-84) eta Egiluz (1985-86).

Emakumezkoen historialari begiratzu gero, Amelia Lorzaren parera iritsi nahi-ko duenak urte asko egin beharko ditu krossaren munduan. Zortzi aldiz Euskadi-ko txapeldun: 1978, 79, 80, 81, 82, 83, 85 eta aurren. Belen Azpeitiak bostetan bu-ruratu izan du: 1968, 69, 71, 73 eta 75an. Eta Fuentesek hirutan: 1967, 70 eta 72an.

Noizko Iparraldeko krossmanak txapelketan?

Egun, Nafarroa, Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko korrikalarien artean ospatzen da Euskadiko Kross Country txapelketa. Baina koloreak guztiz aldatuko liratekeen susmoak badira Iparraldeko korrikalari-ek Hegoaldekoekin batera ekingo baliote. Oraingoz herrialde guztiak bilduko litzu-keen txapelketarako proiekturik izan den ez dakigun arren, saiatzeak mereziko lu-ke, partaidetza aldetikako borroka estua-goaren bila, benetako Euskadiko txapel-keta baten antolakuntzaren premiaz.

G.A.

«Pilota Berri»ren errebolta... eta errebotea

Retegi lehenaren proiektu berriaren aurkezpena bilakatu da asteotako esku pilota munduko istiluen pospoilu, empresa berri bat apailatzeko asmoak oraingo «Empresas Unidas» eta «Eskulari» jakan ipiniko zituelakoan. Ostera, kontuok ez daude batere garbi, «Pilota Berri» enpresaren sorrerak hamaika korapilo bihurri askatu beharko bait ditu uda bitartean, Sanfermin egunean ekin nahi dio-eta Juan Inazio bere estraineke antolaketari.

GASTEIZEN eman zuen Juan Inazio Retegik prentsaurreko ausarta: esku pilota modernizatzeko intentzioz hirugarren empresa bat sortuko ei du, bere seme eta emazteren izenpean eta, antza, Eibarko zaletu baten diru babesaz. Pilotari makina batekin mintzatu da jadanik, onentsuak bereganatuko ditueneko itxaropenaz orain artean, era honetan noizbehinka baino elkarren kontra ikusi ahal izan ez ditugunek sarriago jokatzeko dutelarik aurrez-aurre.

«Eskulari»koak oro berekin omen dauzka (empresa honekin erdibana aritzekoa baita da) eta baita «Empresas Unidas»eko mordo bat ere. Haatik, oraingoz 60 edo 70 batek baino ez du izango lekuri «Pilota Berri»n. Baina 'aukeratu' horiek Estatuan zeharko karteletan parte hartuko lukete, eta Iparraldera joateko aukeraz akaso.

Erreboltaren aurretik negoziaketa korapilotsuak

Galdera ugari dago ordea gaiaren inguruan jira bueltaka, bai prentsa jurnalisten bai afizionatuen kokotetan. Zein pilotariek kontatu ahal du empresa berriak? Mementuko pilotaririk onenak bereganatzeko aukerarik suertatuko al zaio benetan Juan Inazio Retegiri, berak aditzera eman duen bezala? Nola demontre eten ahal izango ditu —Retegi II.ena ezik— besteok beren enpresek dituzten bi eta hiru urtetako kontratuak?

«Eskulari» enpresarekin erdibana lan egingo baldin badu ere, zenbateraino erabaki ahal izango ditu baldintzok? Eskulari-errekiko zein menpekotasunez edo sinbiosiz? «Eskulari»ren frontoiak zenbaterainoko lehenasunez lortuko ditu? Ala, bata frontoiak ipiniko ditu eta besteak pilotariak?

Eta «Empresas Unidas» boteretsuaren 'herrietara' nola heldu? Zer eskeiniz? Enpresa honen indar ekonomikoa pitzatzeko ote du bada bestela?

Eraberriketaren gakoak zulo!

Negoziaketa zenbait honez gero ongi maiseatuta daudela dirudi bederen. «Eskulari» enpresak konforme dagoelako itxu-

Juan Inazio Retegik berarekin du Julian iloba. Bien artean altxatu beharko dute orain erreboltaren errebotea.

ra erakusten bait du, oraingoz itsu-itsu. Bereganatu ezin izan dituen pilotariak jokatzeko dute hala bere frontoitan —«Pilota Berri»k berriak eraikitzen ez dituen bitartean behintzat—. Zahartzen hasi zaizkion pilotariak —azpimarragarrienak hogeita hamar urteak pasatxo— errelebu fidagarria jasoko dute hemendik aurrera...

Guizti horiek aparte gainera, korredoreen balizko azpijoko trapitxeroak ezabatuko omen ditu mapatik, pilotariak txanpon gehiago patrikeratuko dute —estelar hobeak = jende gehiago = apostuen gorakada—, Iparraldera (eta Estatuan barrena) zabalduko da. Eta guzti horiez aparte gainera, «Empresas Unidas» baboa da... eta ez da erlojeroa (gainera).

Zazpi tanto enbido jotzeko bezainbat karta ba ote du Retegik mahukapean? Diruari dagokionez, halajaina, ez da kopuru makala mahai gainean jokoan dagoena!

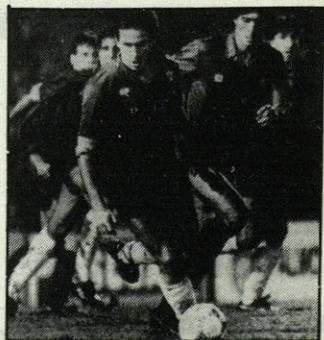
Gorka ARRESE

Hau Duk Hau Marka!

MARKA, ez oraingoan ere Osasunari zatarrenarekin ligatzea tokatu zaiolako, eta are gutxiago Real Madrid gizaigaioari potolenarekin dantzatzeko egokituagatik. Azken finean, Osasunari ez dio-eta inondik ere kalterik egingo merengeen mala le-txeak, hegoaldeko harmaila-tako makarren eskutik ez bada behintzat: hilaren 25eko El Sadar-eko matxak klubeko kaxa-fuertea ongi berotuko duelako, eta dagoeneko ipurdia bigundu zaion Real Madrid-i gutxi- den desiro zuen aurkakoa trabestu zaiolako. Ligako bi partidutan gorriak eta bi pasatu behar izan dituzte Mendozaren mutil koskorrek iruñearren amorraren kausaz. Zeinak hurrengorako ezer esan nahi ez duen... edo agian zeozer bai. Eta hori gutxi baldin bada, madrildarrek egunkariak irakurri dituzte, eta jakin dute Bartzelona —harrapatu ezin duten Bartzelona— bera utzi duela piku bilketan Osasuna larrituak.

MARKA, bai —zelako marka!—, Madrilgo kazeta sportibo batek argitara eman dituen komentarioak: «Gerra nahi badute, gerra ukanen dute». Txamartin hoztu samar dagoela pentsa lezake irakurleak, eta giroa berotu nahi dutela. Beste bati irudi liezaioke ordea, burukominak ez ezik agineko minak ere eraso diela, eta nerbioak jota daudela. Bestela nola ulertu Gallego señori-toari ahotxo horretatik ihesi zaizkion hitzak?: «Kontu batzu ez dira sekula ahazten». Aste-bete enkontru bitxirako, hortzak eta mihia zorrozteko aski denbora badute oraindik. Eta Marka —a ze marka!—, galdu ezkerro sendatu ezinik geratzeko zaiena. Gurutz Gorrikoak abixatuak daude.

G.A.

Gabriel Aresti osoa zuretzat

Eskura ezazu Gabriel Aresti osoa dendan baino merkeago

Bilduma osoa (10 liburu), bere kutxa barruan, etxean jaso nahi dut, zortzi mila (8.000) pezetako errenboltsoa ordainduz.

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA.....

HELBIDE: SUSA, Ametzagaña 19-behea, 20012 DONOSTIA

Etzazu aukera galdu!

Susa

Zaharren desafioa, agure ilusioa

Leintzeko gazteak
hemen gabiltz kantuz
zaharrei esateko
ibiltzeko kontuz
desafioa bota
bait dute momentuz
gazte eskola dator
eskeintza onartuz.

Desafioa hartzeko
denok gaude prestu
gure aurrean harro
zarete aurkeztu
zaharren ustez ibili
behar dugu estu
gazte taldeak zuen
beldurrik eztu.

Iraindua dagonez
gazteon izena
jasan behar duzue
horren ondorena
neurtzen egingo dugu
ilunabar dena
baldin badaukazue
andreen baimena.

Zuen bizkar horiei
gaude ikusmiran
bentajan beharrean
beruntz datoz biran
gazteok zapaltzeko
zaudete desiran
barkatu zaharrak baina
zuenak joan ziran.

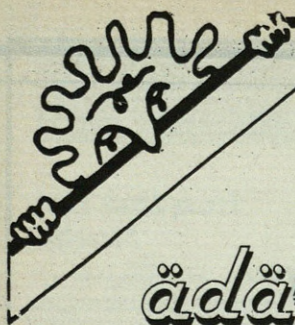
Mikrofono aurrean
zabiltzate sarri
zahartzaroaz ezin
entzunik elkarri
gelditu ez zaitezten
denon barregarri
bettaurrekoak eta
sordina ekarri.

Txarru, Urain, Maximo
Plazaola artzaiak
lau Sanmigeldar eta
Subiste anaiak
hauen bertsoegatik
gu gaude lasaiak
laster joango zaizkie
erronka usaiak.

Ekarri itzazue
anai eta loba
zuek txalo zaitzaten
alaituaz proba
egia onartzea
zuentzako hoba
negar eitea gero
alperra izango da.

Lau gazte eta lau zahar
erregla guztian
entzuleekin eta
juradu azpian
denentzat egindako
afari ostian
Apotzaga auzoan
Martxoak zazpian.

LEINTZKO FRAKAMOTZDUN BERTSOLARI TALDEA

Jö ädärä

KATTAGORRIAK

Senar-emazteak Ameriketara joan nahiean zebiltzan. Osaba amerikanoak diru asko zuela eta baezpada ere, hil baino lehen komeni zela bisitatxoa egitea eta...

Bainan arazo larria zeukaten. Etxean kattagorria, asko maite zutena, eta hura eraman gabe ezin etsi, bainan abioian abererik eramaten uzten ez, eta komeriak...

Halako batetan gizonari zera bu-
ruatzen zaio:

— Lasai Anttoni, badakit zer egin-
dugun. Egun horretan traje zabal

samarra eramango dut eta kattago-
rria barruan sartu eta pakea!

Pentsatu eta egin. Sartzen du ka-
ttagorria kolkotik eta aireportuko
kontroleko «kola» egiten ari direla
hara non hasten den gizona izuga-
rrizko dardarizoz erdi saltoka.

— Zaude geldi Txomin, Zaude gel-
di!

— Ezin dut, ezin dut!

Eta berriro ere jauzika eta brinco-
ka:

— Baina, geldi egiteko!

— Ezin dudala Anttoni! Ezin duda-
la! Orain arte kattagorria ederki as-
ko egon da adarrean, bainan bapa-
tean intxaurrei hoska hasi zait.

ERIZAINGAIA

Erizaingai bati azterketa prakti-
koaren ordua iristen zaio:

— Zer egingo zenuke zure ahiz-
pak etxeko giltza irentsiko balu?

— Mmmmm,..... leihotik sartu!

EZKONTZA HAUSTERA

Epailearengana joan zaigu gure
Fermina. Ezkontza-agiria hautsi eta
dibortzioa eskatu nahi du.

— Baina Fermina —dio epaileak—
orain dela zortzi urte, ezkondu zine-
nean, izango zuen bada zerbaite posi-
tibo zure senarrak!

— Bai, ba zuen orduan, baina
orain sentimorik gabe geratu da!

ARDOZALE BATEK

— Ardoak gerrako balek baino
jende gehiago eramaten omen dik
beste mundura!

— Nik nahiago diat ba balaz baino
ardoz beterik eduki gorputza!

Joxe Ramon
- MISTEKA (2)

«Txisteka-Misteka», txisteak entzunez gozatzeko

Kalean daukazu dagoeneko ARGIA Egunerako
hainbat aldiz iragarritako txiste kasetea. Kasete
bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da beraien
produtore eta IZ diskoetxea koprodutore eta
argitaratzaile. Guztiz astegin gertatzen diren bi
kasete hauetan txiste ugari topatuko duzu,
“grazioso” pare honen ahotik: Amasako Joxe
Ramon Galarraga eta ARGIA bertan “Jo... adarra”
txiste-saileko arduradun den Kike Amonarriz.

Ez galdu aukera eder hau! 500 pezeta baino ez zaizu kostako zinta bakoitza
ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaltzen badiguzu, etxean jaso nahi
dituzula esanez. Kontrarrenboltoz egingo dugu honen kobraketa.
Karteroarekin parre piskat egin ahal izango duzu horrela!

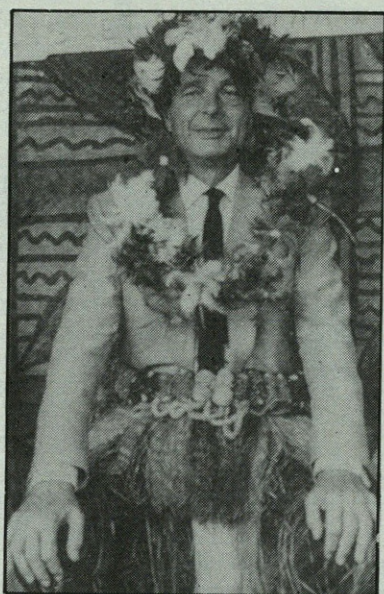
Izen-deiturak.....

Helbidea..... Herria..... Probintzia.....

1. kasetea.....2. kasetea.....Biak batera.....

ARGIA: Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

a ze flasha!

Bo'jur, mosié-dam de Seaska!

(Herri Urrats gainean dugula eta...)

GOVERNU berri politika berri, Parisko gobernamentua berenganatu duten politikari eskuindarrak ez daude sozialistek egin zituzten hankasartzeetan segitzeko prest. Eskuina beti asto izan dela orain arte askok uste izan badute, gero eta ugariagoak dituzte erdiz-erdi tronpatuak zirelako frogak. Batez ere, ikasleen greba eta manifestaldi beldurgarri haiek hain trebeki baretzen asmatu zutenetik.

Bai, jaun-andereok, eta euskaldunonganako Parisen den giro berriaren froga eder bat Jacques Chirac berak emanen du aurtengo maiatzaren 10ean. Chirac, gure Jakes, aurtengoan Senperako urtegiara etortzeko asmotan bait dabil. Parisko alkate izan den urteetan zerbait ikasi badu jende xehearengana hurbiltzeko abilezia ikasi du —Labaien Donostian bere eredia segitzen ari da—, eta Frantziako Sud-Ouestean oraindik bizimodu basati bat daramaten euskaldunak baretzeko erabili nahi du bere estiloa.

Aparteko laguntzaile bat ere badu gure Jakesek: Miarriritzen beti alkate eza-gutu dugun Bernard Mariere alaba, Alliot. «Exotiko samarrak dira euskaldunak, eta hasiera batean kosta egiten da beren artean normal sentitzea —Europako kulturarik zaharrenean bizi dira— baina pittin bat saiatur gero, berehala onartzen zaituzte. Jakin ezazu, jauna, gure kaleetan beren mintzaira zahar-rean zaunka eta orroaka manifestatzen diren euskaldun horiek lasaitzeko onena beren gisa jatzeta duzula».

Alliot Mariere aholkua bete nahi du gure Jakesek, eta jadanik esperto talde bat jarria du lanean. Prestatu duten lehendabiziko gauza jantzi egoki bat izan da. Hona hemen gure Jakes Xirakek —xira, ez xida, alu horiek!— Senperen erabiliko duen uniforme txit ikusgarria. «Zein jantzi erabili berehala erabaki genuen», adierazi digute espertoek. «Espelikatu digutenez, Pays Basque hori Hegoaldeko lur beroetan omen dago, alboan itsasoa duela. Paristik ez dakit zenbat kilometrotara, oso urruti. Gainera berez oso jende Pazifikoa omen da, espulsatzen saiatzen garen zientio bat terrorista salbu».

Seaskako lehendakari den Gexan Lantzirik bere poza adierazi dio ARGIAri berri hau ezagutzean. «Uste diat ongi goazen. Lehen euskaldunok martziar noak ginela uste ziaten, eta orain guttienik Kanakia inguruan bizi garela kalkulatu diate. Ari dituk pittinka hurbiltzen».

Martin ARANA

osasunaren arduraz

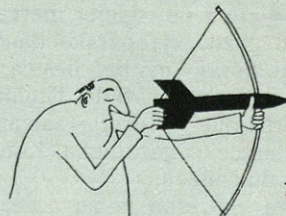
Footing egitea minbiziaren aurka

ALEMANIAKO Manhein-eko Onkologia Prebentiboko Ikerketa Zentruan Ferdinand Schmidt irakasleak saguekin egindako esperimentuek aditzera eman dutenez, entrenamendu iraunkor batek tumore gaiztoen hazkundea nolabait oztopatu edo galerazi zezakeela pentsatzeko arrazoiak badira.

Die Neue Arztlide aldizkariak dioenez, Schmidt-ek gai kantzerigeno bat eman zien saguei eta ondoren horietako batzuei lasterketa edo igeriketako entrenamenduak egin erazi zizkien. Ongi entrenaturiko karraskariek askoz ere proportzio txikiagoan jasan zuten minbizia, hainbeste mugimendu egiten ez zuten espezie bereko beste saguek baino. Ondorio horiek adierazten dutenez, footing egiten duten pertsonen tumore gutxiago edukitzea (aspalditxotik ezagutzen den gertakaria, bestalde) kirol egiteari zor zaio eta ez bizimodu osasuntsuagoa egiteari, zenbait uste zuen bezala.

Schmidt-ek zera esanez bukatzen du, aurrerago erabakitzeko dagoena dela entrenamenduak zein bidetatik gerazten duen tumoreen sorkuntza eta hazkundea: ea oxigenoaren hornidura hobea-goagatik ote den, edo eritasunen aurkako gorputz-defentsa hobeki antolatzen delako, edo beste arrazoi batengatik.

Xabier AGIRRE

Almería: alimaleko gozamena

MADRID, 15.45: Plaza de Colón-eko behebaruan. Falanjista zaharraren gabardina urdina soinean; 1,60, 80 kilo, betaurrekoduna; Barajas-era doan autobus urdinaren inguruan bueltaka ari da ero moduan. Jira eta buelta, behin, berriz, hogei, berrogeitamar... aldiz. Autobusa martxan jarri da eta igo egin da.

Polizien eta ofizioiko abokatuaren arteko azken gorabehera kontatu behar dizuet. Komando bat detenitu dute; lege antiterrorista. Ofizioiko turnoan nago eta despatxura deitu didate, asistentzia ematera joan nadin. Ez joateko abisatu didate arratsaldean. Abokatua biharamonean joanen da.

Biharamonean, jakina, turno dela medio ni ez beste bat joango da. Ez dute ametitu nahi ofizioa detentuen konfidantzako abokatu bati tokatzea. Hori muturrezurrak!

Gero juizioan fiskalak esango du deklaratzekoan letraduaren laguntza izan zutela eta kinkiek gustora hartuko luketela hainbeste aurrerapen demokratiko. Bueno, diot nere baitan, hori ere igoal ez du esango, zeren eta irratiz enteratua izango da kinkiak ere Herri Batasunakoak omen direla.

ESERI da, hainbeste paseatu beharrez akituta. Kazeta bat ateratu du. «Mujer mercancia». Mundu guztia erreparaka dauka. Ni ere bai, noski. Orri bat, bestea, gelditu eta irakurtzen hasi da. Titulua ikustea lortu dut: «Disfrutar salvajemente». Alimaleko gozamena. Koma bat ere ez du galtzen.

«Zera ere esan behar zaie, Carabancheleko Herrera, Alcalá eta Langraizekoekin batera planto egitea erabaki dutela: damutzea lortu nahi duen sakabanaketa politikarik ez.

Helburu bat: preso politikoa estatutua eta espetxe bakar batean biltzea. Oraingoz.

Txoferrak: «Salidas y llegadas iiiinternacionales». Atzerritarrek «i» hori luzatzeagatik ulertuko diotela uste du nonbait. Santiagobideko erromesak bere alimaleko gozamenen segitzen du, irrikiz irakurriz.

«Salidas y llegadas nacionales». Sekulako grazia egiten dit horrek, etxerantz noanean, Euskadiruntz goazen euskaldunok «iiiinternacionales»etik aterako garen egunean pentsatzen dudanean.

AIREPORTUAN, Guardia Civilaren kontrola eta talde bateko barreak metal-detektorea den garaipen arkutik pasatzean. Azkenean ez gerrikorik, ez txanponik, ez ordularirik, ez giltzarik, ez tabakorik eta ezta oinetakorik ere. Eta farre dagite. Ni gogaitua eta baita humilitua ere sentitu ohi naiz.

Halako batean: ibiltaria! Oinez akabatu beharrean berriro. Gora eta behera, gelditu gabe. Kurbak hartzerakoan okertu egiten da. Bakarrik ahoarekin motorrarena egitea falta zaio. Abioia atzeratu egin da eta tipoa jo ta fuego... alimaleko gozamenen.

Abioian eseri eta usadioa den bezala «en caso de despresurización de la cabina» maskara nola jarri erakusten dute. Gehienok, bitartean, hain konplikatu den gauza hori gertatzeko tan maskarilatik tira egitea askorik ez litzaigukeela bururatuko pentsatzen dugu, aspertu antzean... Sierra Nevada, bere izenak argitzen du, eta laster, ormak eta argiak eta «El Acebuche» superrespetxeak airetik eta gauaz duen itxura iguingarria. Hala ikusiko dute txoriek ere.

TAXI». Tramite bat, beste bat, paperak, lau presoak batera ikusi nahi ditut. Ez, banan banan. Bai praktikoa! A, baina lehen graduko presoak dira eta. Bai, baina moduloan lauak elkarrekin baldin badaude, zergatik ez nerekin? «Razones de estado». A, bueno!

Gose greban daramatzaten hamar egunen arrastoak, txuritasuna, txorabioak, hotza, eta kalean 16 gradutan gaudenean anoraka jantzita. «Komedorera eramaten gaituzte otorduetan, jan egin behar dugula esateko». Sufrikarioa handiagotzeko. «Lau orduz bakarrik ametitzen digute patioan egotea. Telebistaz berriak ezin ditugu ikusi. Obserbazioan gauzakatela diote eta ez digute hau noiz arte luzatuko den argitzen. Zer obserbatu nahi ote digute, zuloan hainbeste urte daramatzagunean? Zuzendariak ez du gurekin hitzegi nahi». Alimaleko gozamena. «Disfrutar salvajemente».

Eta hala eta guztiz ere irrifarreak. Euskaditik —eta jadanik bere erakinkak diren Herrera, Carabanchel, Ocaña, Huesca, Daroca, Nancles, Meo-tik— berri freskoak dakartzan la gun batekin hitzegi ahal izatea. Eta euskaraz!

Espero zutena konfirmatzen ahal dute, gainerako guztiak ere batu direla denen helburuen aldeko borrokan.

«Eta kalean?». Biharko egitaraua: batzarreak, itxialdiak, hitzaldiak, eztabaidak eta manifestazioak, hemen, han... 30 lekutan.

LAGUN batzuen ideia pasatzen diot Zabarteri: Guinness libururako proposatzea, Francorekin bezala bere jarraitzaileekin espetxerik gehien ezagutzen dituen preso politikoa denez. Beti bezala, oso amable, Garratzek berehala bidali nau...

Bitartean, burdinen artetik ikusi ditut «El Acebuche»n preso dauden Melillako musulmanak, España inperialaren biktimak. Haiek ere apartatu nahi dituzte beren herritik, beren ki-deen borrokaren beroa sentitzea galerazi nahi diete.

Badira hamarrak eta laurdenak eta ate-joka ari dira. Alde egin behar. Han gelditzen dira España inperialaren ideia inposiblearen biktimak. Inposiblea zeren eta Euskadin zoroen batzarra bildu eta kantak dioen bezala erabakia bait du etorkizuna: «¡Mañana sol, y buen tiempo!»

Albaro REIZABAL

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatuko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzerara eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.

ERANTZUN EGOKIAK

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian
Gipuzkoari lagundu
nahi diogu.
Horregatik, zerbitzu-
eta prestazio-aukera
zabal bat eskaintzen
dugu.
Eta kirol, kultur, zientzi
eta herri-izaerako

ekimen-mota guztietan
partehartzen dugu.
Gure herriaren
aberastasunean
partehartzeko.
Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian,
beti ere erantzun
egokiak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

"Erantzun Egokiak"